

Audito kompendiumas

Atsakas į COVID-19

**Audito ataskaitos, paskelbtos tarp
2020 m. birželio ir gruodžio mėn.**

2021 m. liepos mėn.

LT

Europos Sąjungos aukščiausiųjų audito institucijų ryšių palaikymo komiteto forumas yra galimybė aptarti ir spręsti ES viešojo audito klausimus. Stiprindamas savo narių dialogą ir bendradarbiavimą, komitetas padeda veiksmingiau atlikti ES politikos ir programų išorės auditą. Jis taip pat padeda didinti atskaitomybę, gerinti ES finansų valdymą ir stiprinti gerą valdymą visų ES piliečių labui.

Kontaktai: www.contactcommittee.eu

© Europos Sąjunga, 2021 m.

Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

Šaltinis: Europos Sąjungos aukščiausiųjų audito institucijų ryšių palaikymo komitetas.

	Puslapis
Įvadas	6
Santrauka	8
Įžanga	10
I DALIS. COVID-19 poveikis ES ir valstybėms narėms	12
Trys viruso bangos drebinančios beveik visus kasdienio gyvenimo aspektus	12
Pirmoji daugialypė krizės banga	14
Nuo daug vilčių keliančios vasaros iki antrosios viruso bangos	18
Nuo vilčių gauti vakciną iki trečiosios viruso bangos	20
Poveikis pasirinktoms politikos sritims duomenų rinkiniuose	21
1 duomenų rinkinys. Poveikis visuomenės sveikatai	22
2 duomenų rinkinys. Poveikis ekonomikai	23
3 duomenų rinkinys. Poveikis darbo rinkai	24
4 duomenų rinkinys. Poveikis namų ūkiams ir asmenims	25
5 duomenų rinkinys. Poveikis viešiesiems finansams	26
Atsako į COVID-19 formavimas	27
Visuomenės sveikata	27
Ekonomika ir viešieji finansai	32
Kitos sritys	38
II DALIS. AAI veiklos apžvalga	40
Prioritetinė sritis – visuomenės sveikata	42
Nacionalinė sveikatos priežiūros sistema	43
Portugalija – <i>Tribunal de Contas</i>	43
Privalomasis sveikatos draudimas	46
Vokietija – <i>Bundesrechnungshof</i>	46
Viešieji pirkimai	49
Belgija – <i>Rekenhof</i>	49

Kipras – <i>Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας</i>	51
Medicinos įrangos tiekimas	54
Slovakija – <i>Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky</i>	54
Visuomenės informavimas	57
Latvija – <i>Valsts kontrole</i>	57
Prioritetinė sritis – skaitmenizavimas	60
Švietimo sistema	61
Latvija – <i>Valsts kontrole</i>	61
Valstybės administracija	64
Nyderlandai – <i>Algemene Rekenkamer</i>	64
Prioritetinė sritis – socialinis ir ekonominis atsakas	67
Įmonės	68
Nyderlandai – <i>Algemene Rekenkamer</i>	68
Nemokamų atostogų schema	70
Latvija – <i>Valsts kontrole</i>	70
Krizės ir ekstremaliosios situacijos valdymas	73
Lietuva – <i>Valstybės kontrolė</i>	73
ES ekonomikos atsakas	75
Europos Sąjunga – <i>Europos Audito Rūmai</i>	75
Prioritetinė sritis – viešieji finansai ir su jais susijusi rizika	78
Viešieji finansai ir su jais susijusi rizika	79
Nyderlandai – <i>Algemene Rekenkamer</i>	79
Švedija – <i>Riksrevisionen</i>	81
Biudžeto vykdymo rizika	83
Portugalija – <i>Tribunal de Contas</i>	83
Prioritetinė sritis – bendras įvairių valdžios lygmenų atsakas	85
Visi valdžios lygmenys	86
Rumunija – <i>Curtea de Conturi a Romaniei</i>	86
Vietos valdžia	89
Portugalija – <i>Tribunal de Contas</i>	89

Turinys

5

Priedas. Visas ES AAI 2020 m. su COVID-19 susijusių publikacijų sąrašas	92
Santrumpos	99
Terminų žodynėlis	101

Įvadas

Mažų mažiausiai 2020 buvo labai neįprasti metai. Pasaulinė COVID-19 pandemija sukėlė precedento neturinčią sveikatos ir ekonomikos krizę. Krizė labai paveikė aukščiausiųjų audito institucijų (AAI) darbą visame pasaulyje, o tarp daugelio jos padarinių, Ryšių komiteto narės AAI nebuvo išimtis. ES AAI greitai reagavo į krizę ir nusprendė ateinančiais metais nedelsiant skirti daug išteklių atsakui į COVID-19 vertinimui ir auditui. Šiame audito kompendiume apžvelgiami atitinkami 2020 m. išleisti AAI leidiniai, taigi jis atspindi neatidėliotiną ES AAI atsaką į krizę.

Šis rinkinys taip pat parengtas atlikus pirmąjį *ES tinklo auditą* – naują ES AAI bendradarbiavimo audito srityje formą, kurioje daugiausia dėmesio skiriama strategiškai pasirinktoms politikos sritims, arba išskirtiniams įvykiams, kurie daro arba gali daryti didelį poveikį mūsų visuomenei.

Tradicinis tarptautinio bendradarbiavimo audito srityje tipas yra lygiagretus auditas, kuriam reikalingas tvarkingai suderinti audito metodai. Didelis *ES tinklo auditu* privalumas yra tai, kad jis suteikia galimybę lanksčiau koordinuoti dalyvių veiklą, o tai reiškia, kad jie gali geriau atsižvelgti į konkrečias (nacionalines) situacijas ir poreikius. Atsižvelgiant į sukeltą sutrikdymą ir numatomą vidutinės trukmės ir ilgalaikį poveikį ES ir jos valstybėms narėms, pandemija yra akivaizdi šio naujo tipo bendradarbiavimo tema.

Mano nuomone, šiam bandomajam projektui buvo labai naudinga plačiau skatinti profesinius mainus, susijusius su naujais pandemijos keliamais iššūkiais. Pavyzdžiui, Suomijos ir Jungtinės Karalystės AAI iniciatyva EUROSAI COVID-19¹ projekto grupė parengė įvairių veiklą, kuria skatinamas keitimasis informacija ir abipusė parama, susijusi su atitinkamomis audito idėjomis, metodais ir patirtimi.

Kompendiume pateikiama bendra pandemijos apžvalga ir jos poveikio ES ir valstybėms narėms santrauka, įskaitant reagavimą į jos sukeltus padarinius. Po to pateikiama 2020 m. vienuolikos ES AAI atlikto audito darbo apžvalga apimanti penkias prioritėtines sritis: visuomenės sveikatą, skaitmeninimą, socialinį ir ekonominį atsaką, viešuosius finansus ir susijusią riziką, taip pat bendrą atsaką įvairiais valdžios lygmenimis.

¹ EUROSAI projekto grupė, skirta audituoti atsaką į COVID-19 pandemiją

Tikimės, kad mūsų darbas ir atsidavimas gerinant visuomenės veiklos rezultatus ir atskaitomybę visoje ES gali padėti pagerinti viešųjų paslaugų teikimą visų ES piliečių labui.

Klaus-Heiner Lehne

Europos Audito Rūmų pirmininkas
Ryšių komiteto pirmininkas

Santrauka

I COVID-19 pandemija sukėlė vieną didžiausių sveikatos krizių ir padarė didžiulį poveikį visuomenei, ekonomikai ir pavieniams asmenims visame pasaulyje. Bet koks jos poveikio ES ir valstybėms narėms vertinimas geriausiu atveju gali būti gana preliminarus šiame etape, tačiau kai kurie aspektai jau labai aiškiai išsiskiria:

- o daugialypis krizės pobūdis;
- o didelis ir trikdantis poveikis visai ES;
- o asimetrinis poveikis ne tik skirtingoms valstybėms narėms, bet ir regionų ir net vietos lygmeniu, ar tai būtų laiku, kiekybiškai ar kokybiškai.

II ES turi tik ribotus įgaliojimus veikti daugumoje pandemijos labiausiai paveiktų sričių. Taip iš dalies yra dėl to, kad ES neturi išskirtinės kompetencijos visuomenės sveikatos srityje, ir iš dalies dėl to, kad valstybės narės nebuvo parengusios bendro atsako arba iš pradžių dėl jo nesusitarė. Atsižvelgdamos į pradinę krizės asimetriją ir nesant koordinuoto ES požiūrio, nacionalinės ir regioninės vyriausybės savarankiškai įgyvendino prevencijos ir izoliavimo priemones, pirko asmeninės apsaugos priemones arba rengė ekonomikos gaivinimo priemonių rinkinius ir darbo vietų išlaikymo sistemas, kad sušvelnintų socialines ir ekonomines pasekmes.

III Vis dėlto panašu, kad po sunkios pradžios ES ir valstybės narės pagerino savo koordinavimą papildomai veikdamos, kad sušvelnintų krizės padarinius. Geriausias to įrodymas buvo susitarimas dėl ekonomikos gaivinimo priemonės *NextGenerationEU*, kuri yra didžiausia ir svarbiausia, su kuria ES žengė į neištirtą teritoriją, kad išspręstų pandemijos keliamus iššūkius ir ilgalaikius padarinius.

IV Iš šio rinkinio matyti, kad valstybių narių AAI ir Europos Audito Rūmai, skubiai reagavo į dabartinę krizę ir greitai ėmėsi daugelio audito ir stebėsenos veiksmų. Be šių 2020 m. užbaigtų 48 auditų, vis dar atliekama arba planuojama atlikti daugiau kaip 200 kitų auditų, kurie bus užbaigti 2021 arba 2022 m.

V Kompendiumą sudaro 17 ataskaitų, paskelbtų 2020 m. vienuolikos ES AAI², suskirstytų į penkias prioritetines sritis: visuomenės sveikatą, skaitmeninimą, socialinį ir ekonominį atsaką, viešuosius finansus ir susijusią riziką, taip pat bendrą atsaką įvairiais valdžios lygmenimis, santraukos.

² Belgijos, Kipro, Latvijos, Lietuvos, Nyderlandų, Portugalijos, Rumunijos, Slovakijos, Švedijos ir Vokietijos AAI ir Audito Rūmų atliktų auditų rezultatais.

Ižanga

1 COVID-19 pandemija sukėlė vieną didžiausių sveikatos krizių visame pasaulyje ir padarė didžiulį poveikį visuomenei, ekonomikai ir pavieniams asmenims. Tai kelia grėsmę ES piliečių gyvenimui ir taip pat padidino našta mūsų visuomenės sveikatos sistemoms bei lėmė staigų ekonomikos augimą. Iki 2020 m. vidurio ekonominė veikla staigiai sulėtėjo ir dėl šios priežasties išaugo nedarbas. Vadovaujantis Europos Vadovų Tarybos nustatytais pradiniais prioritetais, ES ėmėsi priemonių COVID-19 poveikiui sušvelninti, daugiausia dėmesio skirta viruso plitimo apribojimui, medicininės įrangos tiekimo užtikrinimui, pagalbai tyrėjams greitai atrasti vakciną ir pagalbai valstybėms narėms įveikti jų patiriamus socialinius ir ekonominius sunkumus³.

2 Virusas turėjo asimetrinį poveikį ES, kadangi, be kitų veiksnių, jis plinta skirtingais tempais į skirtingas šalis. Dėl anksčiau minėto poveikio ir nesuderinto ES požiūrio prasidėjus pandemijai, nacionalinės vyriausybės ėmėsi įvairių priemonių ir metodų, kad būtų galima kontroliuoti virusą, apsaugoti visuomenės sveikatos sistemas ir gyventojus. Priemonės apėmė sienų uždarymą, visišką ir dalinį izoliavimą, griežtas higienos ir saugos priemones. Socialinei ir ekonominei sričiai buvo suteikta didžiulė fiskalinė parama siekiant apsaugoti įmones, namų ūkius ir rizikos grupei priklausančius asmenis.

3 Tuo pačiu metu, valstybės narės ėmėsi priemonių vietos ir regionų finansams stiprinti ir sušvelnino fiskalines taisykles. Kiek joms pavyko, nacionalinės vyriausybės taip pat paskelbė investicijų gaivinimo priemonių rinkinius, kurie kartu dabar yra daug vertingesni nei tie, kurie buvo priimti 2008 m. finansų krizės metu⁴. Šiomis viešosiomis investicijomis siekiama sušvelninti neigiamus izoliavimo padarinius ir užtikrinti skubų ekonomikos stimuliavimą siekiant išlaikyti, o kai kuriose politikos srityse net pagerinti buvusią padėtį prieš krizę. Daugumai ekonomikos gaivinimo išlaidų pirmenybė teikiama visuomenės sveikatai, skaitmeninimui, socialinei apsaugai ir – kartais beatodairiškai, kartais siekiant palengvinti žaliąją pertvarką – platesnio masto ekonomikai.

³ Europos Vadovų Tarybos *pirmininko išvados po vaizdo konferencijos dėl COVID-19*, 2020 m. kovo 10 d.

⁴ Europos Komisija, *Klausimai ir atsakymai: Komunikatas dėl fiskalinės politikos atsako į koronaviruso pandemiją*, 2021 m. kovo 3 d.

4 Šios apžvalgos tikslas – ne apibūdinti visus koronaviruso kilmės ir plitimo aspektus arba visapusiškai atsižvelgti jo poveikį ES ir valstybėms narėms, įskaitant jų atsaką⁵, o padėti suprasti bendras aplinkybes ir sąlygas, kuriomis AAI atliko savo darbą. Todėl ***DALIS. COVID-19 poveikis ES ir valstybėms narėms*** daugiausia dėmesio skiria poveikiui pasirinktose ES srityse ir veiksams, kurių imtasi, daugiausia ES lygmeniu, siekiant spręsti sveikatos, socialines, ekonomines ir fiskalines problemas. Be to, žinant, kad beveik bet koks poveikio vertinimas šiuo metu gali būti gana preliminarus, buvo sukurta keletas duomenų rinkinių, kurie iliustruoja ne tik daugialypį, bet ir didelį krizės pobūdį, jei yra asimetrinis poveikis ES ir jos valstybėms narėms. Kadangi nacionalinės priemonės įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi ir turimų duomenų kokybė ir kiekis neleidžia prasmingai jų palyginti, atkreipiame dėmesį tik į kelias nacionalines priemones tose srityse, kurias auditavo atskiros AAI.

5 2020 m. vienuolika ES AAI⁶ paskelbė 48 ataskaitas dėl įvairių priemonių, kurių imtasi nacionaliniu ir viršvalstybiniu lygmeniu reaguojant į COVID-19. ***II DALIS. AAI veiklos apžvalga*** pateikiamos 17 šių ataskaitų santraukos, sugrupuotos pagal penkias prioritetines sritis. Kiekvienoje santraukoje pateikiamos audito veiklos aplinkybės ir priežastys, taip pat kai kurie pagrindiniai nustatyti faktai ir išvados. Kad kompendiumas būtų kontroliuojamo ilgio, kiekviena AAI pateikė tik vieną ataskaitą pagal prioritetinę sritį ir ne daugiau kaip tris iš viso. ***Priedas. Visas ES AAI 2020 m. su COVID-19 susijusių publikacijų sąrašas*** pateikiamas išsamus 2020 m. visų atitinkamų AAI leidinių sąrašas.

6 Šis kompendiumas rodo, kad valstybių narių AAI ir EAR greitai reagavo į dabartinę krizę. Nuo tada, kai pandemija smogė žemynui, jie vykdė daug labai aktualių audito ir stebėsenos veiksmų. Be šių 2020 m. užbaigtų auditų, vis dar atliekama arba planuojama atlikti daugiau kaip 200 kitų auditų, kurie bus užbaigti 2021 arba 2022 m.

⁵ Kadangi Audito kompendiumas yra skaitmeninis leidinys ir ši tema nuolat kinta, tolesniam skaitymui siūlome nuorodas į aktualiausius interneto šaltinius, kuriais naudojomės rengdami šį leidimą. Tikėtina, kad informacija, kuria grindžiamos šios nuorodos, bus reguliariai atnaujinama.

⁶ Belgijos, Kipro, , Latvijos, Lietuvos, Nyderlandų, Portugalijos, Rumunijos, Slovakijos, Švedijos Vokietijos ir Europos Audito Rūmų AAI.

I DALIS. COVID-19 poveikis ES ir valstybėms narėms

Trys viruso bangos drebinančios beveik visus kasdienio gyvenimo aspektus

7 2019 m. pabaigoje Uhano (Kinija) vietos sveikatos institucijos pranešė apie daugybę pneumonijos atvejų. Mokslininkai nustatė, kad viso to priežastis yra naujas koronavirusas, kurį jie oficialiai pavadino „sunkiū ūminiu respiracinio sindromo koronavirusu“ (angl. SARS-CoV-2). Siekdama išvengti painiavos su pirminiu SARS virusu, kuris 2003 m. pirmą kartą išplito Kinijoje ir keturiose kitose šalyse, Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) paskelbė naujos ligos pavadinimą „COVID-19“. Kadangi virusas lengvai perduodamas nuo žmogaus žmogui, jis greitai pasklido visame pasaulyje. 2020 m. sausio 30 d. PSO paskelbė protrūkį „tarptautinio masto ekstremalia visuomenės sveikatai padėtimi“ ir kovo 11 d. pripažino jį pandemija. Mokslininkai iš esmės sutinka, kad COVID-19 yra lengviau perduodamas ir mirtinesnis nei, pavyzdžiui, kiti SARS virusai ar sezoninis gripas⁷.

8 Nuo 2020 m. kovo mėn. iki 2021 m. balandžio mėn. pandemija sukėlė tris bangas: vien ES daugiau kaip 30 milijonų atvejų ir 712 000 mirčių⁸(žr. [1 duomenų rinkinys. Poveikis visuomenės sveikatai](#)) 2020 m. balandžio mėn., pasiekus aukščiausią pirmosios bangos tašką, labiausiai nukentėjo Vakarų Europos valstybės narės. Tačiau antroji ir trečioji bangos (2020 m. lapkričio mėn. ir 2021 m. sausio mėn.) turėjo didesnę poveikį Vidurio ir Rytų Europos šalims, kurios mažiausiai buvo paveiktos per pirmąją bangą, o dabar susidūrė su didėjančiu infekcijų skaičiumi⁹.

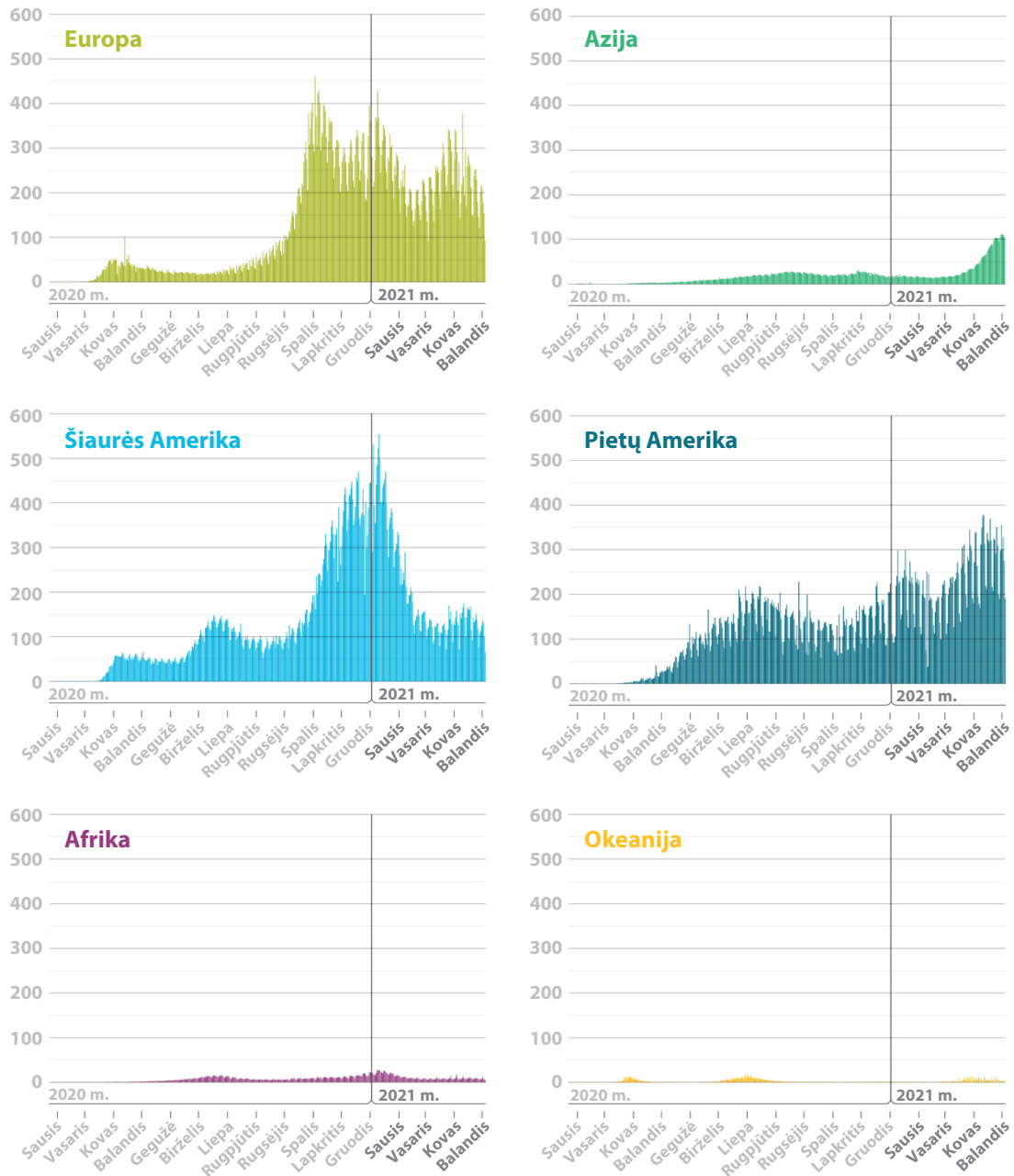
Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie pasaulinius pokyčius, susijusius su [COVID-19](#).

⁷ PSO, *koronavirusinė liga (COVID-19): Panašumai ir skirtumai lyginant su gripu*, 2020 m. kovo 17 d.

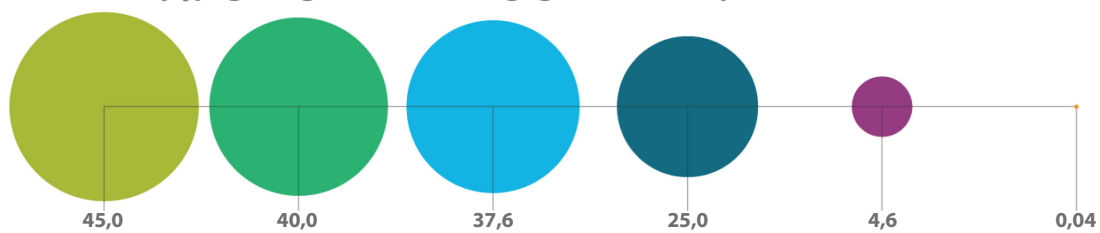
⁸ ECDC, *atnaujinta COVID-19 padėtis ES/EEE*, 2021 m. gegužės 26 d.

⁹ LSE, *Sudėtingumo įtraukimas į politikos mokymąsi. COVID-19 užsikrėtimų skaičius Europoje*, 2021 m. vasario 22 d.

1 diagrama. COVID-19 užsikrėtimų skaičius pagal regionus

Iš viso atvejų pagal regionus 2021 m. gegužės 2 d. (milijonais)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis *Our World in Data*.

Pirmoji daugialypė krizės banga

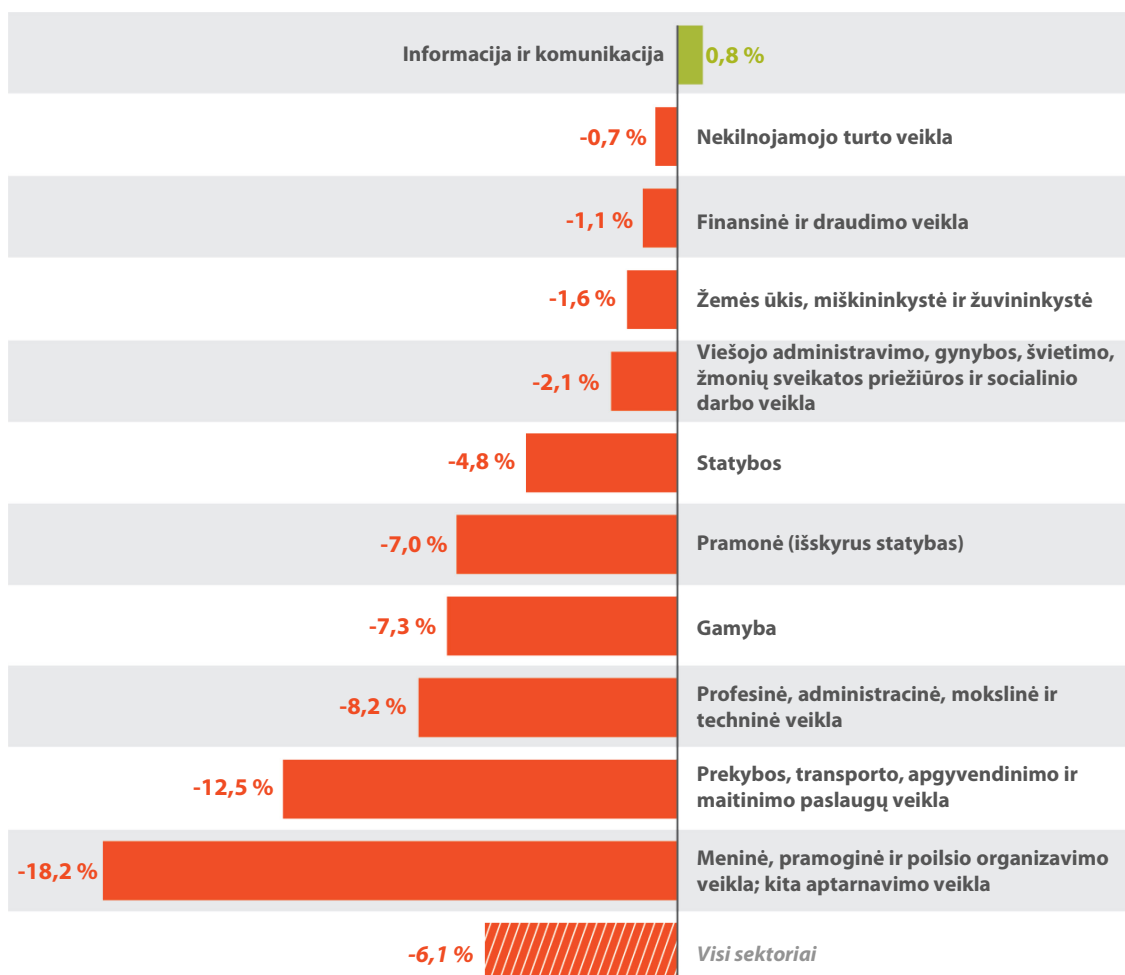
9 Tai, kas prasidėjo kaip sveikatos krizė, greitai virto socialine ir ekonomine krize, kurią sukėlė pastangos suvaldyti plitimą ir gelbėti gyvybes. Reaguodamos į pirmąją bangą valstybių narių vyriausybės ir valdžios institucijos, be koordinuoto ES požiūrio, ėmėsi neatidėliotinių vienašalių veiksmų, pavyzdžiui, savarankiškai uždarė valstybių sienas arba pirkė apsaugos ir medicinos įrangą, skirtą tik savo šalies gyventojams. Siekiant dar labiau stabdyti viruso plitimą, buvo imtasi įvairių prevencijos ir izoliavimo priemonių, pavyzdžiui, saugaus atstumo laikymosi, privalomo apsauginių veido kaukių dėvėjimo ir visur esančių rankų dezinfekavimo priemonių. Izoliavimas – nuo atrankinių priemonių iki visiško sustabdymo – turėjo didžiulį poveikį asmeninei ir ekonominei veiklai. Tačiau tarp valstybių narių ir net tarp regionų buvo didelių skirtumų, susijusių su visų šių priemonių griežtumu ir apimtimi.

10 2020 m. pirmąjį pusmetį poveikis buvo padarytas beveik visiems ekonomikos sektoriams (žr. [2 diagrama](#)), nes įmonėms ir gamykloms, restoranams ir barams, teatrams ir sporto infrastruktūrai buvo nurodyta užsidaryti. Paslaugų sektorius, ypač transportas, mažmeninė prekyba, prekyba, laisvalaikis ir apgyvendinimas (žr. [1 langelis](#)), patyrė didelių finansinių nuostolių. ES 27 šalių BVP sumažėjo 11,2 %¹⁰, o tai yra didžiausia ekonomikos krizė nuo Antrojo pasaulinio karo (žr. [2 duomenų rinkinys. Poveikis ekonomikai](#)).

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie COVID-19 poveikį ES pramonei.

¹⁰ 2021 m. balandžio 30 d. Eurostato [Europos rodikliai Nr. 53/2021](#).

2 diagrama. Bendrosios pridėtinės vertės pokyčiai 2019–2020 m.

Šaltinis: Audito Rūmai, remtasi Eurostato duomenimis.

11 Izoliavimas, karantinas ir saviizoliacija lėmė pokyčius darbo rinkoje. Kur tik buvo įmanoma, darbas nuotoliniu būdu tapo privalomas. Tais atvejais, kai tam nebuvo galimybės, tapo būtina taikyti laikiną nedarbą, atleidimą iš darbo arba sutrumpinti darbo laiką. 2020 m. pirmąjį pusmetį ES užimtumo lygis, palyginti su ankstesniu ketvirčiu, sumažėjo labiausiai, nuo 73 % (I ketv.) iki 72 % (II ketv.)¹¹, t. y. prisidėjo daugiau nei milijonas papildomų europiečių, neturinčių darbo vietų. Daugiau kaip 19 milijonų darbuotojų buvo laikinai atleisti iš darbo, o bendras faktinis dirbtų valandų skaičius sumažėjo vidutiniškai 15 %¹². Tačiau nedarbo lygis didėjo vis lėčiau ir ne taip žymiai, kas rodo, kad darbo vietų išlaikymo programomis naudojamosi dideliu mastu ir

¹¹ 2020 m. spalio 8 d. Eurostato [pranešimas spaudai Nr. 150/2020](#).

¹² 2021 m. balandžio mėn. gauti Eurostato duomenys, [išsami informacija apie darbo valandas – ketvirčio statistika](#).

vis daugiau darbuotojų palieka darbo rinką¹³ (taip pat žr. [3 duomenų rinkinys. Poveikis darbo rinkai](#)).

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie užimtumą ir socialinius pokyčius.

12 Visi šie pokyčiai turėjo didelį poveikį darbo užmokesčiui, nes tai reiškė, kad visose valstybėse narėse pajamos sumažėjo nuo 1 % iki 12 %¹⁴ bendro darbo užmokesčio vienam darbuotojui. Tačiau taip pat buvo didelių socialinių ir ekonominių skirtumų, nes labiausiai nukentėjo mažas pajamas gaunančios grupės, pavyzdžiui, jauni ir laikini darbuotojai. Taikant įvairias darbo užmokesčio kompensavimo ir darbo vietų išlaikymo sistemas (pavyzdžiui, SURE, žr. [36](#) dalį ir [8 diagrama](#)) didžiausias poveikis namų ūkiams sušvelnintas padedant sumažinti bendrus pajamų nuostolius.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie pajamų nuostolius.

¹³ ECB, *COVID-19 pandemijos poveikis euro zonos darbo rinkai*, 2021 m. sausio 7 d.

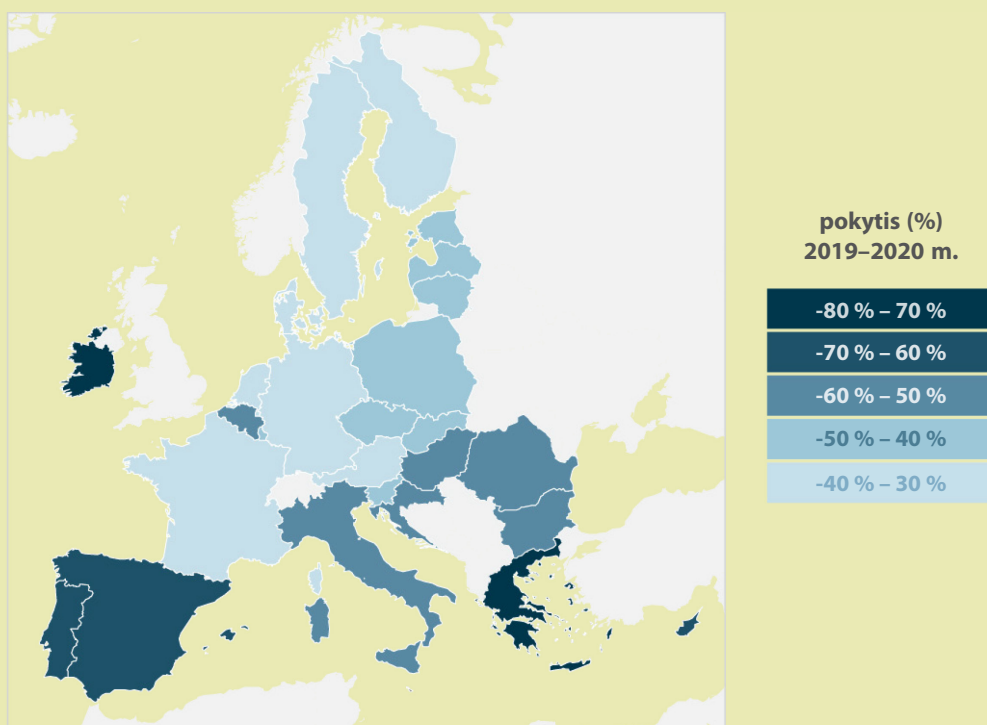
¹⁴ Remiantis kasmetiniu pokyčiu, 2019–2020 m. Eurostatas, *COVID-19 poveikis darbo pajamoms. Išankstiniai įverčiai*, 2020 m. spalio mėn. gauti duomenys.

1 langelis

2020 m. COVID-19 poveikis turizmo sektoriui

Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacija (angl. UNWTO) reguliariai skelbia Pasaulio turizmo barometrą. Remiantis 2021 m. kovo mėn. atnaujinta informacija, vien tik 2020 m.¹⁵ tarptautinių turistų skaičius sumažėjo 73 % (daugiau kaip 900 mln. mažiau turistų), o tai turėjo didelį poveikį viešbučių ir restoranų, kelionių organizatorių, kelionių agentūrų, kruizų ir oro transporto bendrovių pajamoms ir tiesiogiai kėlė pavojų daugiau kaip 174 milijonai darbo vietų¹⁶, įskaitant daugiau kaip 10 milijonų darbo vietų ES¹⁷. Pasak EBPO, šalys kaip Graikija, Portugalija, Austrija, Ispanija ir Italija, kurios įvairiais lygmenimis yra ypač priklausomos nuo turizmo, tikėtina, kad prarado didelę savo BVP dalį, kas turėjo neigiamų ekonominių ir socialinių pasekmių¹⁸.

3 diagrama. Numatomas turizmo vertės pokytis 2019–2020 m.

Šaltinis: Audito Rūmai, remtasi Komisijos žiemos prognoze (2021 m.).

Savo išplėstiniuose 2021–2024 m. scenarijuose PTO numato, kad „iki 2021 m. antrojo pusmečio tarptautinio turizmo sritis atsigaus. Nepaisant to, grįžimas prie 2019 m. lygio pagal turistų skaičių gali užtrukti nuo 2½ iki 4 metų“.¹⁹

Nuo daug vilčių keliančios vasaros iki antrosios viruso bangos

13 Tokiomis aplinkybėmis teigiami izoliavimo priemonių rezultatai kartu su viltimis dėl vakcinų ir vasaros orų paskatino lūkesčius, kad pandemija greitai baigsis. 2020 m. birželio mėn. ES ir valstybės narės pradėjo laipsniškai mažinti socialinius ir ekonominius apribojimus. Mažėjantis COVID-19 atvejų ir mirčių skaičius, didelis ES 27 valstybių BVP augimas (11,5 %²⁰ nuo 2020 m. antrojo ir trečiojo ketvirčių) ir didėjantis užimtumo lygis, regis, patvirtina įsitikinimą, kad sugrįžtama į savo vėžes. Viskas lėtai grįžo į tai, kas gali būti vadinama „normalumas su apribojimais“. Vėl buvo atidaryti barai ir restoranai, buvo leidžiama rengti socialinius ir kultūrinius renginius ir netgi vėl tapo įmanoma keliauti, tačiau su sąlyga, kad juose buvo įdiegti tam tikri sveikatos ir saugos apribojimai.

14 Vasaros optimizmas staiga baigėsi rudenį, kai antroji banga, kurią daugiausia lėmė labiau užkrečiamas ir mirtinas viruso variantas, pirmą kartą aptiktas Jungtinėje Karalystėje, sužlugdė dideles žmonių ir politikų viltis. Kaip mokslininkai įspėjo, infekcijų ir mirtingumo lygis išaugo iki precedento neturinčio lygio. Dauguma valstybių narių vėl pradėjo taikyti izoliavimo priemones ir draudimus keliauti, nors daugeliu atvejų jie buvo ne tokie griežti ir dažnai taikomi šiek tiek neryžtingai, nes žmonės buvo pavargę ir nebuvo linkę palaikyti ir laikytis nustatytų taisyklių ir apribojimų.

15 Apskritai, po palyginti stabilaus 1,6 % augimo 2019 m.²¹, ES 27 valstybių BVP 2020 m. sumažėjo 6,2 %, o valstybės narės patyrė kintamą, bet visais atvejais didelį BVP nuostolį. Ateinančių dvejų metų prognozės ir toliau rodo didelius skirtumus tarp šalių. Nors numatoma, kad ES 27 valstybių BVP 2021 m. vėl padidės 4,2 %, o 2022 m. – 4,4 %, ekonomikos atsigavimas turėtų būti netolygus: kai kurioms valstybėms narėms

¹⁵ Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacija, *COVID-19 poveikio tarptautiniam turizmui vertinimas*.

¹⁶ Pasaulio kelionių ir turizmo taryba *teigia, kad, „174 milijonai Kelionių ir turizmo sektoriaus darbo vietų galėtų būti prarastos dėl COVID-19 ir kelionių apribojimų“*, 2020 m. spalio 29 d.

¹⁷ Europos Komisija, *Turizmas ir užimtumas: kaip būsimos koronaviruso bangos galėtų paveikti darbo vietas*, 2020 m. rugpjūčio 26 d.

¹⁸ Europos Parlamentas, *Parlamento klausimai*, 2020 m. balandžio 15 d.

¹⁹ Ten pat, 16 punktas.

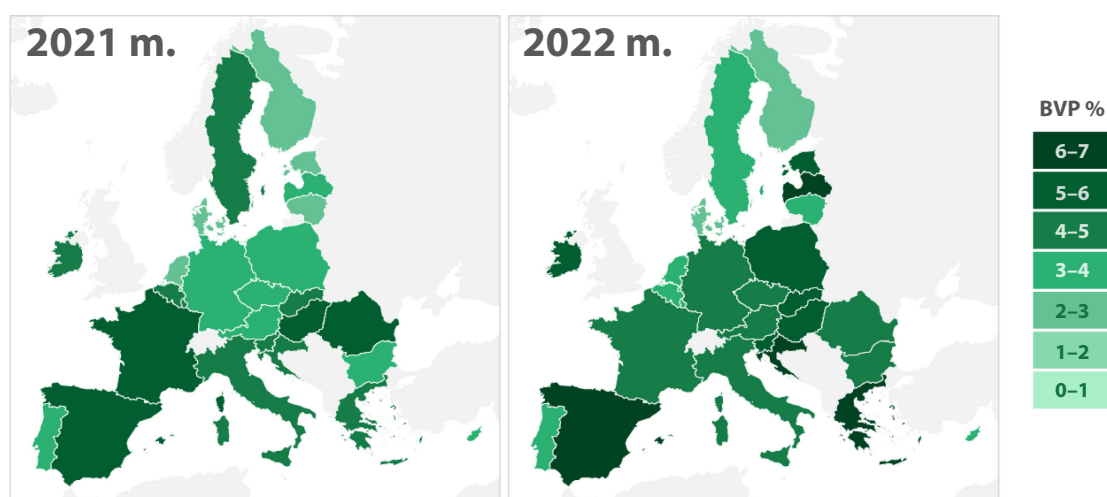
²⁰ 2020 m. gruodžio 8 d. Eurostato *pranešimas spaudai Nr. 178/2020*.

²¹ 2021 m. kovo 9 d. Eurostato *pranešimas spaudai Nr. 30/2021*.

gali pavykti iki 2021 m. pabaigos vėl pasiekti prieš krizę buvusį lygį, tačiau kitoms valstybėms narėms bus sunku tai padaryti iki 2022 m.²² pabaigos (žr. **4 diagrama**). Tai galima paaiškinti struktūriniais šalies ekonomikos skirtumais (pavyzdžiui, priklausomybės nuo turizmo laipsniu), kovos su pandemija strategijų įvairove ir prieš krizę buvusią finansinę padėtimi, dėl kurios tam tikrose šalyse buvo apribotas paramos mastas.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie Komisijos 2021 m. pavasario ekonominę prognozę.

4 diagrama. BVP augimo prognozės ES 2021–2022 m.

Šaltinis: Audito Rūmai, remtasi *Komisijos pavasario prognoze (2021 m.)*.

16 Be to, 2020 m. „bendras ES ir euro zonos skolos santykis su BVP padidėjo daugiau kaip 13 procentinių punktų ir pasiekė atitinkamai apie 92 % ir 100 %. [...] 2021 m. prognozuojama, kad skolos ir BVP santykis toliau didės ir pasieks naują aukščiausią tašką – atitinkamai apie 95 % ir 102 % ES ir euro zonoje, o 2022 m.²³ šiek tiek sumažės“, remiantis Komisijos 2021 m. pavasario prognozėmis. Tai daugiausia galima paaiškinti mokestinių pajamų mažėjimu dėl ekonominės veiklos nuosmukio ir diskrecinių priemonių, tokių kaip mokesčių lengvata ar tarifų mažinimas, ir dėl išskirtinių išlaidų, skirtų užimtumui arba sveikatos sektoriui remti, įgyvendinimu. Per ateinančius dvejus metus bent trečdalis valstybių narių gali tikėtis, kad jų skolos ir BVP

²² Europos Komisijos *2021 m. žiemos ekonominė prognozė*.

²³ Europos Komisijos *2021 m. pavasario ekonominė prognozė*.

santykis sumažės, tačiau kitos valstybės narės 2022 m.²⁴ toliau gerokai viršys 100 % santykį (taip pat žr. [5 duomenų rinkinys. Poveikis viešiesiems finansams](#)).

Nuo vilčių gauti vakciną iki trečiosios viruso bangos

17 2020 m. gruodžio 21 d. pirmajai COVID-19 vakcinai buvo suteiktas ES rinkos leidimas, po to – dar trys kandidatuojančios vakcinos (žr. [28](#) dalį). Tai, kas iki 2021 m. atrodė daug žadanti pradžia, neišlaikė realybės testo. Skiepijimo strategijos įgyvendinimas neatitiko siekių²⁵ dėl vakcinų pasiūlos trūkumo, pristatymo, koordinavimo nesėkmių ir pernelyg didelių biurokratinių kliūčių, dėl kurių sulėtėjo skiepijimo procesas ir infekcijos tapo nekontroliuojamos. Negana to, Europoje pradėjo plisti naujos infekcijos formos, tokios kaip Beta („Pietų Afrikos“) ir Gama („Brazilijos“) mutacijos²⁶, o kulminacija – trečioji banga. Izoliavimas turėjo būti pratęstas arba atnaujintas, o apribojimai vėl sugriežtinti. Tuo pat metu vis daugėja pilietinių ir politinių protestų prieš griežtas prevencijos ir izoliavimo priemones, kartais kartu su masinėmis demonstracijomis.

18 Šiuo metu galima teigti, kad COVID-19 pandemija sukėlė daugialypę ir asimetrišką krizę, kuri paveikė beveik visas viešojo ir privataus gyvenimo sritis – nuo visuomenės sveikatos, ekonominės veiklos, darbo rinkos, švietimo ar viešųjų finansų. Krizės poveikis ir reagavimo į ją laikas, mastas ir tikslus pobūdis ES, taip pat nacionaliniu, regioniniu ir kartais net vietos lygmeniu labai skyrėsi. Kai kurios valstybės narės ir regionai šiuo metu patiria didesnę poveikį nei kiti, tačiau patirtis parodė, kad visa tai gali pasikeisti per kelias savaites. Kai kurie vis dar susiduria su struktūriniu iki krizės buvusiu sektoriaus deficitu, kuris riboja jų pajėgumą užtikrinti situacijos reikalavimus ir vykdyti projektus, kuriais formuojama jų ateitis. Jau dabar aišku, kad COVID-19 turės ilgalaikių pasekmių mūsų gyvenimo ir darbo pobūdžiui ateityje, įskaitant didesnio ir geresnio bendradarbiavimo poreikį, nes virusai neapsiriboja nacionalinėmis sienomis.

²⁴ Europos Komisijos [2020 m. rudens ekonominė prognozė](#).

²⁵ Pradinis ES tikslas buvo iki 2021 m. vasaros pradžios vakcinuoti bent 70 % suaugusių gyventojų.

²⁶ ECDC, [Infografikas. SARS-CoV-2 mutacija – dabartiniai susirūpinimą keliantys variantai](#), 2021 m. balandžio 19 d.

Poveikis pasirinktoms politikos sritims duomenų rinkiniuose

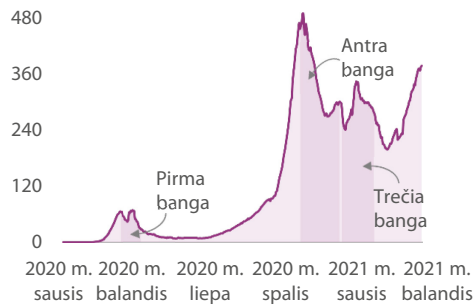
19 Kadangi beveik bet koks COVID-19 poveikio ES ir valstybėms narėms vertinimas geriausiu atveju gali būti gana preliminarus šiame etape ir kadangi visada sunku nustatyti tinkamą ribinį tašką, mes norėtume leisti, kad skaičiai tam tikru metu ir visose pasirinktose politikos srityse pasisakytų patys už save. Be pirmiau chronologine tvarka pateiktos informacijos, sukūrėme keletą duomenų rinkinių, kad 2020 m. galėtume pateikti bendrą ES ir jos valstybių narių perspektyvą. Duomenų rinkiniuose nepateikiama išsamių kiekvienos politikos srities vaizdų, bet siekiama parodyti šiuos krizės aspektus:

- a) daugialypį pobūdį, neapsiribojant visuomenės sveikatos sritimi;
- b) didelį ir trikdantį poveikį visai ES;
- c) asimetrinį poveikį valstybėms narėms, ar tai būtų laiku, kiekybiškai ar kokybiškai.

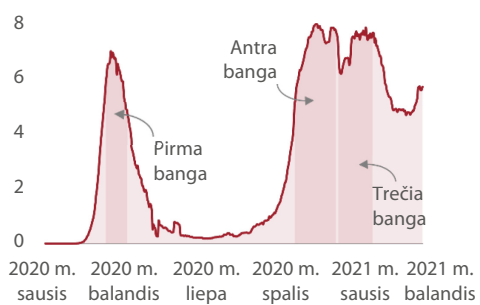
1 duomenų rinkinys. Poveikis visuomenės sveikatai

Bendras poveikis ES

Užsikrėtimų atvejai milijonui gyventojų

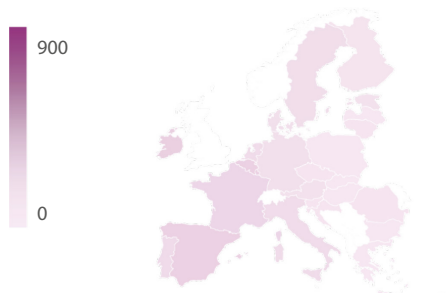
Mirčių skaičius milijonui gyventojų

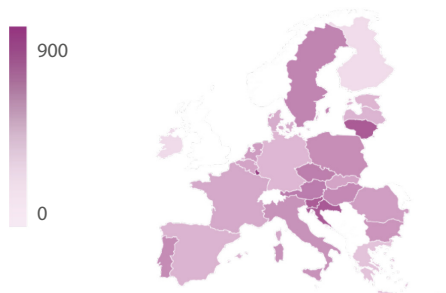
Asimetrisis poveikis valstybėms narėms

Atvejai milijonui gyventojų

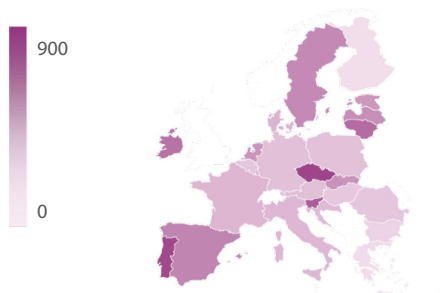
Pirma banga

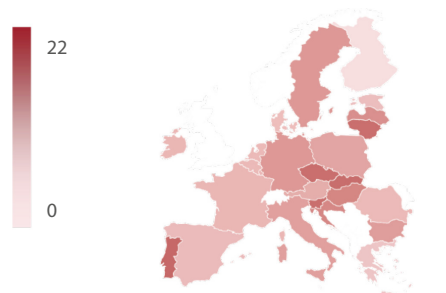
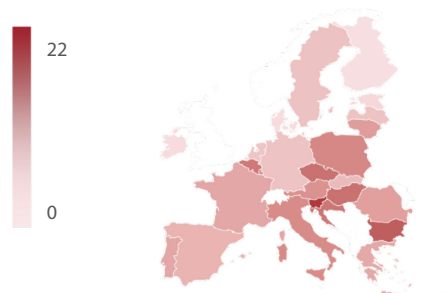
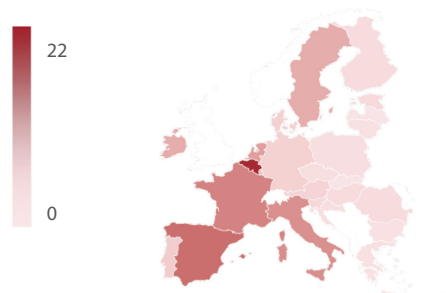
Antra banga

Trečia banga

Mirčių skaičius milijonui gyventojų

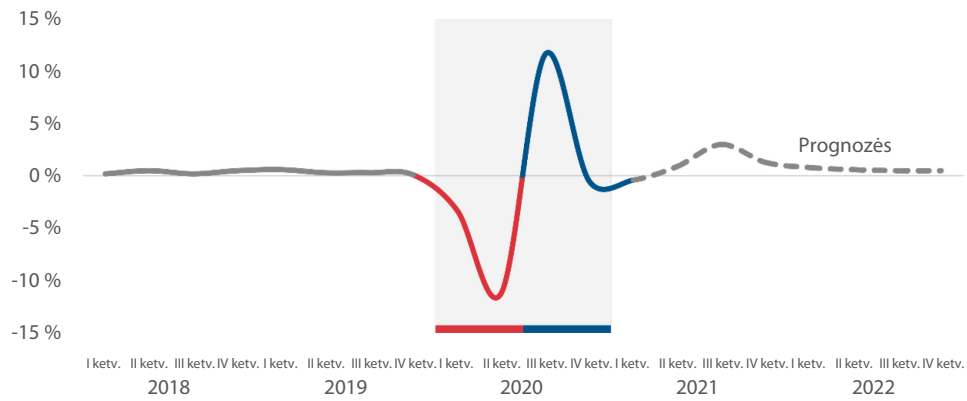

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis *Our World in Data*.

2 duomenų rinkinys. Poveikis ekonomikai

Bendras poveikis ES

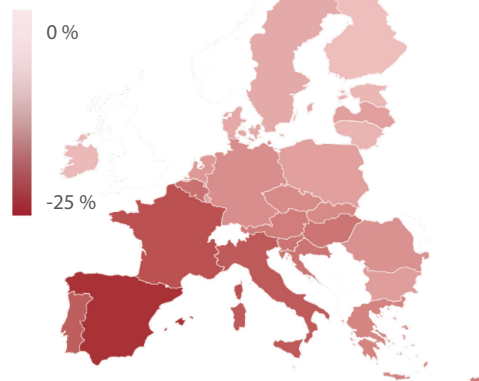
ES 2018–2020 m. realiojo BVP augimas, prognozės iki 2022 m. (ketvirčių pokyčiai)

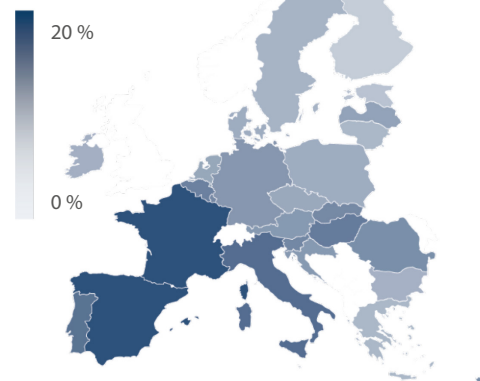
Asimetrinis poveikis valstybėms narėms

BVP rezultatai 2020 m. (ketvirčių pokyčiai)

Sumažėjimas I–II ketv.

Augimas III–IV ketv.

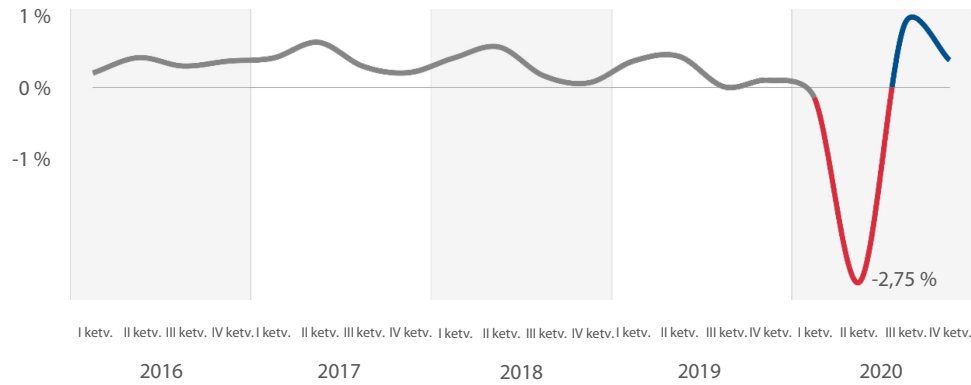

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato ir [Komisijos pavasario prognozėmis \(2021 m.\)](#).

3 duomenų rinkinys. Poveikis darbo rinkai

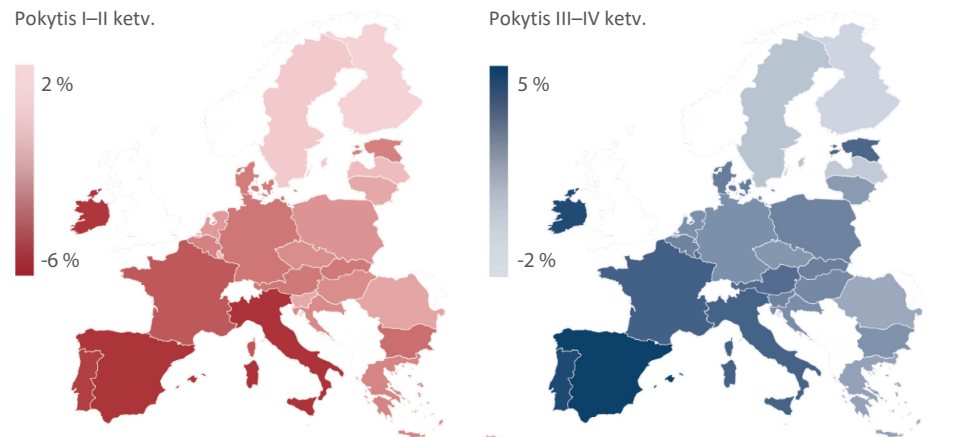
Bendras poveikis ES

Užimtumo augimo raida ES 2016–2020 m. (ketvirčių pokyčiai)

Asimetrinis poveikis valstybėms narėms

Užimtumo lygis 2020 m. (ketvirčių pokyčiai)

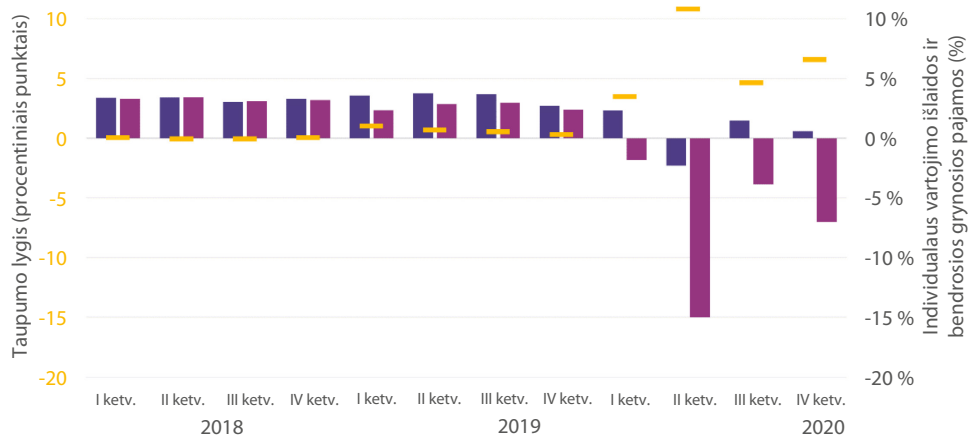

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato duomenimis.

4 duomenų rinkinys. Poveikis namų ūkiams ir asmenims

Bendras poveikis ES

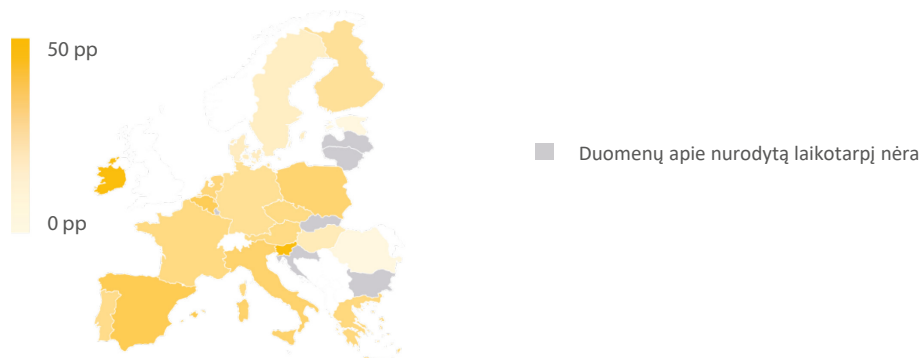
Taupymo lygis (proc. p.) didėja, nes atotrūkis tarp individualaus vartojimo išlaidų ir bendrųjų disponuojamųjų pajamų didėja 2018–2020 m. (metiniai pokyčiai per metus)

Asimetris poveikis valstybėms narėms

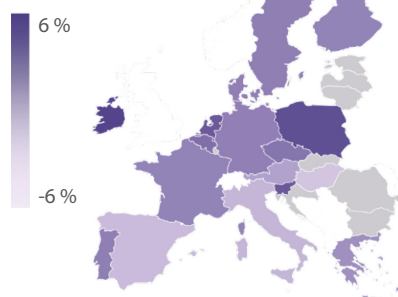
Taupymo lygis 2020 m. (procentiniais punktais)

(Palyginti su 2019 m.)

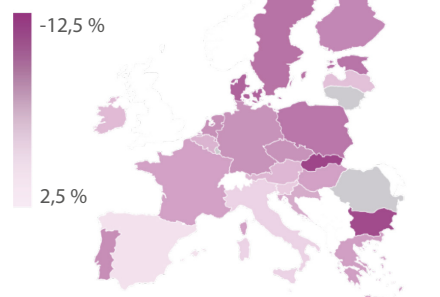
Bendrosios grynosios pajamos 2020 m.

(Palyginti su 2019 m.)

Individualaus vartojimo išlaidos 2020 m.

(Palyginti su 2019 m.)

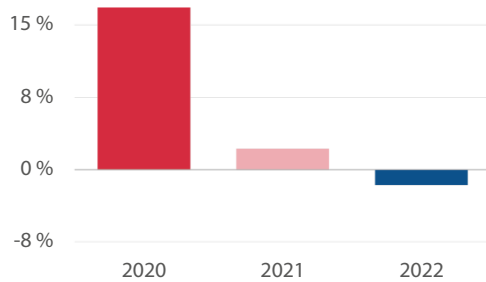

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato duomenimis.

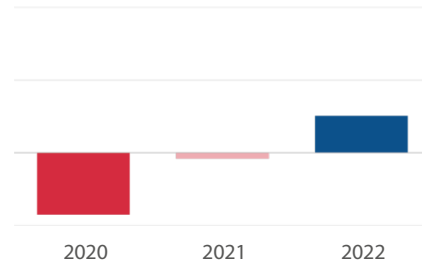
5 duomenų rinkinys. Poveikis viešiesiems finansams

Bendras poveikis ES

Valstybės skolos pokytis 2020–2022 m.

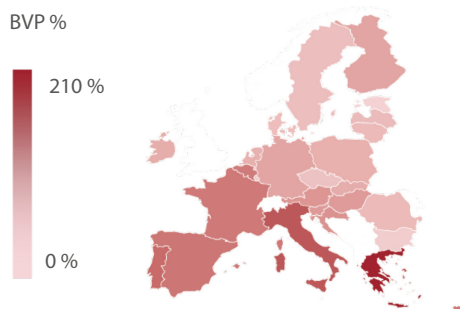

Biudžeto balanso pokytis 2020–2022 m.

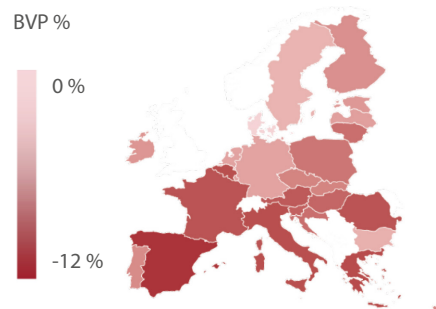

Asimetrinis poveikis valstybėms narėms

Valstybės skola 2020 m.

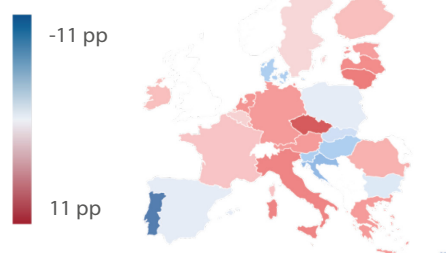

2020 m. biudžeto balansas

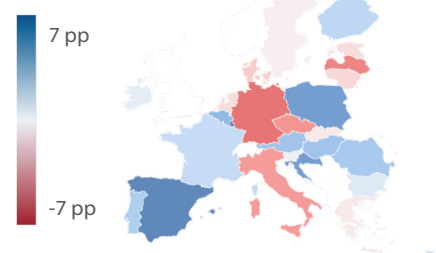
Valstybės skolos prognozė 2021–2022 m.

2020–2021 m. pokytis (pp)

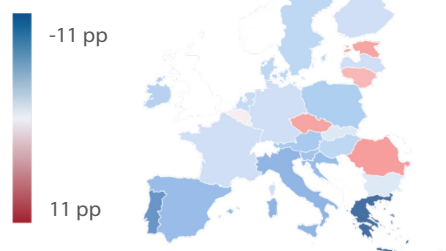

Biudžeto balanso prognozė 2021–2022 m.

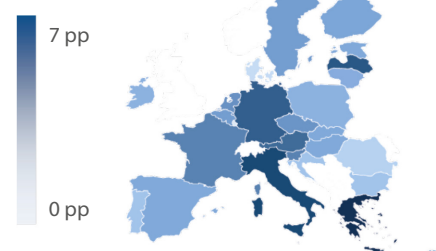
2020–2021 m. pokytis (pp)

2021–2022 m. pokytis (pp)

2021–2022 m. pokytis (pp)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Eurostato ir Komisijos pavasario prognozėmis (2021 m.).

Atsako į COVID-19 formavimas

20 Daugumoje sričių, kurias labai paveikė pandemija arba kuriose konkreti intervencija yra arba turėtų būti veiksmingo atsako dalis, ES turi ribotus įgaliojimus veikti. Iš dalies taip yra dėl to, kad šios sritys nepriklauso išimtinai ES kompetencijai, ir iš dalies dėl to, kad (kompetencija buvo dalijamasi su valstybėmis narėmis) prieš krizę buvo mažai pasirengta, o kai kompetencija žlugo, pradinis sutarimas dėl bendrų veiksmų ir priemonių buvo nedidelis. Nepaisant to, atrodo, kad po sunkios pradžios ES išsprendė koordinavimo, paramos ir papildomų veiksmų klausimus. Ji ne tik sušvelnino krizės padarinius, bet ir sustiprino valstybių narių gebėjimus spręsti aktualiausius klausimus visuomenės sveikatos, socialinės ir ekonominės bei fiskalinės politikos srityse.

Visuomenės sveikata

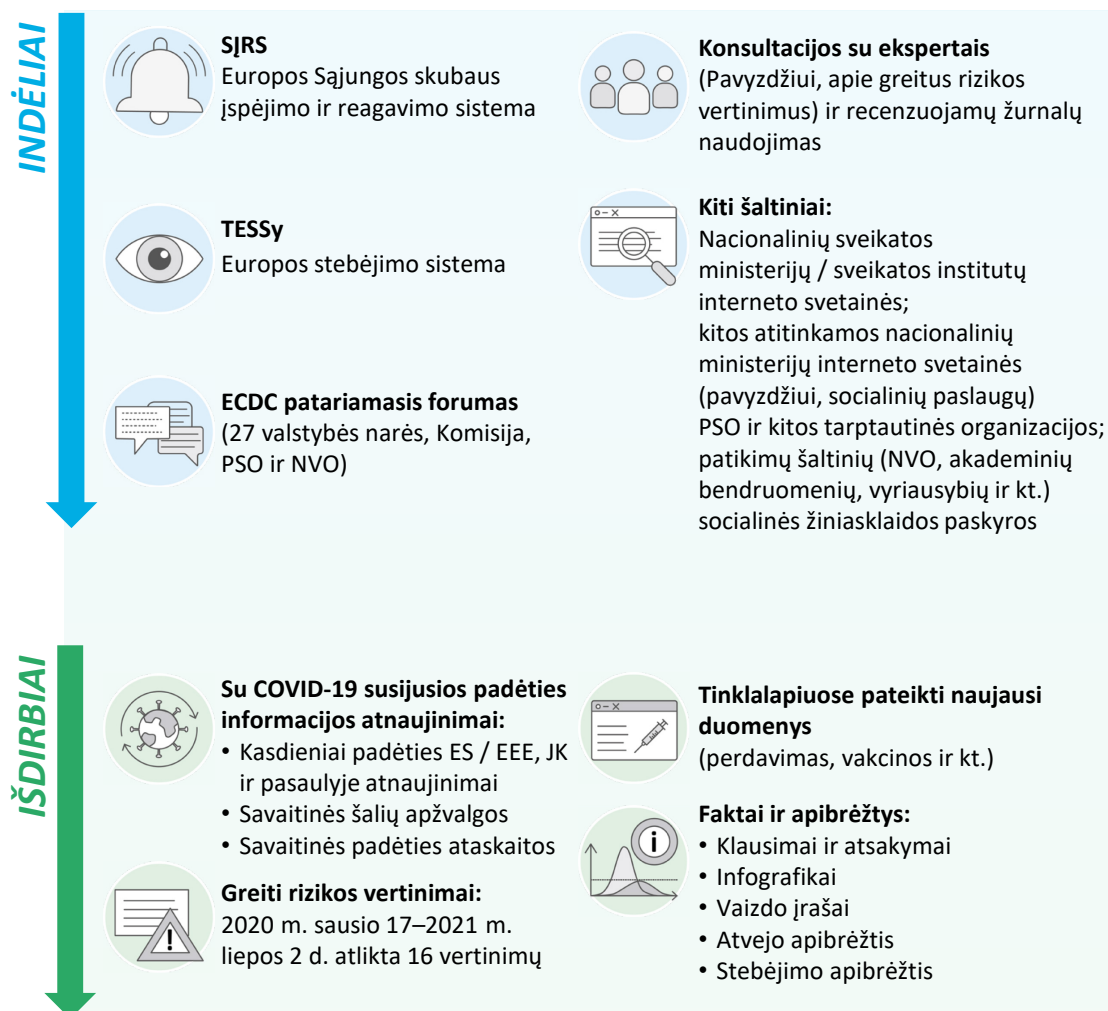
21 Visuomenės sveikata priklauso išimtinai valstybių narių kompetencijai. Tačiau ES gali remti ir papildyti valstybių narių visuomenės sveikatos politiką²⁷, pavyzdžiui, koordinuodama bendradarbiavimą tarpvalstybinių grėsmių ir stichinių nelaimių atvejais. ES taip pat yra atsakinga už epidemiologinę priežiūrą, stebėseną, išankstinio įspėjimo mechanizmą (daugiausia per Europos ligų prevencijos ir kontrolės centrą (ECDC), taip pat žr. [5 diagrama](#)) ir kovos su didelėmis tarpvalstybinėmis grėsmėmis sveikatai priemones (įskaitant pasirengimą ir reagavimo planavimą)²⁸.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie [visuomenės sveikatą](#).

²⁷ Atitinkami veiksmai „turi būti skirti visuomenės sveikatos gerinimui, fizinių ir psichinių ligų prevencijai ir pavojaus fizinei ir psichinei sveikatai šaltinių šalinimui“ (SESV 168 straipsnis), kuris taip pat apima kovą su pagrindinėmis sveikatos ligomis.

²⁸ Europos Komisija, 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos [sprendimas Nr. 1082/2013/ES](#) dėl didelių tarpvalstybinio pobūdžio grėsmių sveikatai.

5 diagrama. ECDC darbas, susijęs su COVID-19

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis ECDC duomenimis.

Medicinos reikmenų pirkimas ir tiekimas

22 2020 m. kovo mėn. Komisija sukūrė strateginių medicininių atsargų ir paskirstymo mechanizmą (vadinamąjį „rescEU“²⁹), pagal kurį ES ir valstybės narės glaudžiai bendradarbiauja (taip pat žr. **2 langelis**). Valstybės narės priima ir perka būtiniausią mediciną įrangą ES vardu. Naudodama 380 milijonų eurų biudžetą, Komisija finansuoja iki 100 % „rescEU“ kūrimą ir diegimą ir valdo mediciną įrangą, pavyzdžiui,

²⁹ Programa „rescEU“ yra ES civilinės saugos mechanizmo, kuriuo siekiama sustiprinti apsaugą nuo nelaimių ir kylančios rizikos valdymą, dalis. Ja taip pat sukuriamas naujas Europos išteklių rezervas (įskaitant gaisrų gesinimo lėktuvus, sraigtasparnius, medicininę įrangą ir t. t.), kurį galima mobilizuoti ekstremaliosios situacijos atveju.

ventiliatorių, asmeninių apsaugos priemonių (AAP), vakcinų, gydymo priemonių ir laboratorinių reikmenų, platinimą.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie „rescEU“ programą.

2 langelis

Bendradarbiavimas kovojant su COVID-19 (nuo 2021 m. sausio mėn.)

„Daugelis ES šalių viršijo savo įsipareigojimus pagal ES programas. Pavyzdžiui, kai Italija nukentėjo nuo pradinio viruso protrūkio, daugelis šalių atsiuntė paramą. Austrija paaukojo medicines kaukes ir dirbtinės plaučių ventiliacijos aparatus, Danija parūpino lauko ligoninių įrangą, Čekija atsiuntė apsauginius kostiumus, o Vokietija išsiuntė 5 tonas medicinos reikmenų. Prancūzija eksportavo daugiau nei du milijonus veido kaukių į kitas valstybes nares. Vengrija Austrija ir Nyderlandai į Čekiją išsiuntė 150 dirbtinės plaučių ventiliacijos aparatų.

Iš „rescEU“ medicininių atsargų iki 2020 m. gruodžio mėn. iš viso buvo išdalyta 620 000 FFP2 ir FFP3 apsauginių veido kaukių ir 50 000 kūno apsaugos priemonių. Be to, 30 dirbtinės plaučių ventiliacijos aparatų dabar yra paskolinti Čekijai šešių mėnesių laikotarpiui. „RescEU“ rezervai padeda gerinti pasirengimą ES. Jie nuolat papildomi, o pristatymai vykdomi reguliariai, atsižvelgiant į šalių, kurioms labiausiai reikia pagalbos, prašymus.

Kai 2020 m. spalio mėn. Belgijoje padaugėjo sunkių COVID-19 atvejų, jos sveikatos priežiūros sistema pradėjo veikti krizės sąlygomis. Kaimyninė šalis Vokietija priėmė Belgijos pacientus į savo ligonines, kuriose buvo daugiau intensyvios priežiūros lovų. Per pirmąją bangą Vokietija priėmė daugiau nei 230 kritinės sveikatos būklės pacientų iš Italijos, Prancūzijos ir Nyderlandų. Austrija ir Liuksemburgas taip pat priėmė pacientus iš Prancūzijos ir Italijos.“

Šaltinis: Taryba, [Penki ES ir valstybių narių bendradarbiavimo kovoje su COVID-19 būdai](#), 2021 m. sausio 18 d.

23 2020 m. balandžio mėn.³⁰ Taryba aktyvavo Skubios paramos priemonę (SPP)³¹. Tai priemonė, kuria ES, teikdama skubią paramą iš bendrojo biudžeto, gali padėti valstybėms narėms šalinti krizės padarinius, sukeltus žmonėms ir ekonomikai. Parama gali apimti centrinius viešuosius pirkimus, būtinos medicininės įrangos koordinavimą ir transportavimą, pagalbą įdarbinant papildomą sveikatos priežiūros personalą ir finansinės pagalbos teikimą. Tiek SPP, tiek „rescEU“ bendros atsargos finansuojamos 3 milijardais eurų iš ES biudžeto, o dar 3 milijardais eurų – iš valstybių narių.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie SPP.

24 Nuo 2020 m. balandžio mėn. Komisija pradėjo kelias bendras viešųjų pirkimų procedūras, kuriose dalyvauja ne daugiau kaip 25 valstybės narės. Pagal šią tvarką valstybės narės gali užsisakyti AAP (kombinezonus, pirštines, akinius, veido skydelius ir kaukes), dirbtinės plaučių ventiliacijos aparatus, laboratorinę įrangą (komplektus, reagentus, tamponus ir laboratorijos reikmenis), gydymo priemones (remdesivirą) ir intensyviosios terapijos vaistus (analgetikus, antibiotikus, raumenų atpalaidavimo preparatus, anestetikus ir kt.).

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie bendrus viešuosius pirkimus.

Gydymo būdų, diagnostikos ir vakcinų mokslinių tyrimų rėmimas

25 Nuo 2020 m. kovo mėn. ES pagal mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Horizontas 2020“ į koronaviruso mokslinių tyrimų projektus investavo daugiau kaip 660 milijonų eurų. Dotacijos skirtos projektams, susijusiems, be kita ko, su diagnostika, gydymu, vakcinomis, epidemiologija, gamyba ir medicinos bei skaitmeninėmis technologijomis.

26 2020 m. liepos mėn. Komisija ir Europos investicijų bankas (EIB) suteikė „CureVac“, Vokietijos biotechnologijų bendrovei, 75 milijonus eurų iš programos „Horizontas 2020“ finansavimo vakcinų kūrimui ir gamybos plėtrai. EIB taip pat sudarė finansavimo susitarimą su kita Vokietijos bendrove „BioNTech SE“, kad būtų sukurta

³⁰ Europos Komisija, [COM/2020/175 final](#), 2020 m. balandžio 2 d.

³¹ 2016 m. kovo 15 d. Tarybos [reglamentu \(ES\) 2016/369](#) dėl skubios paramos teikimo Sąjungoje, 2016 m. kovo 16 d.

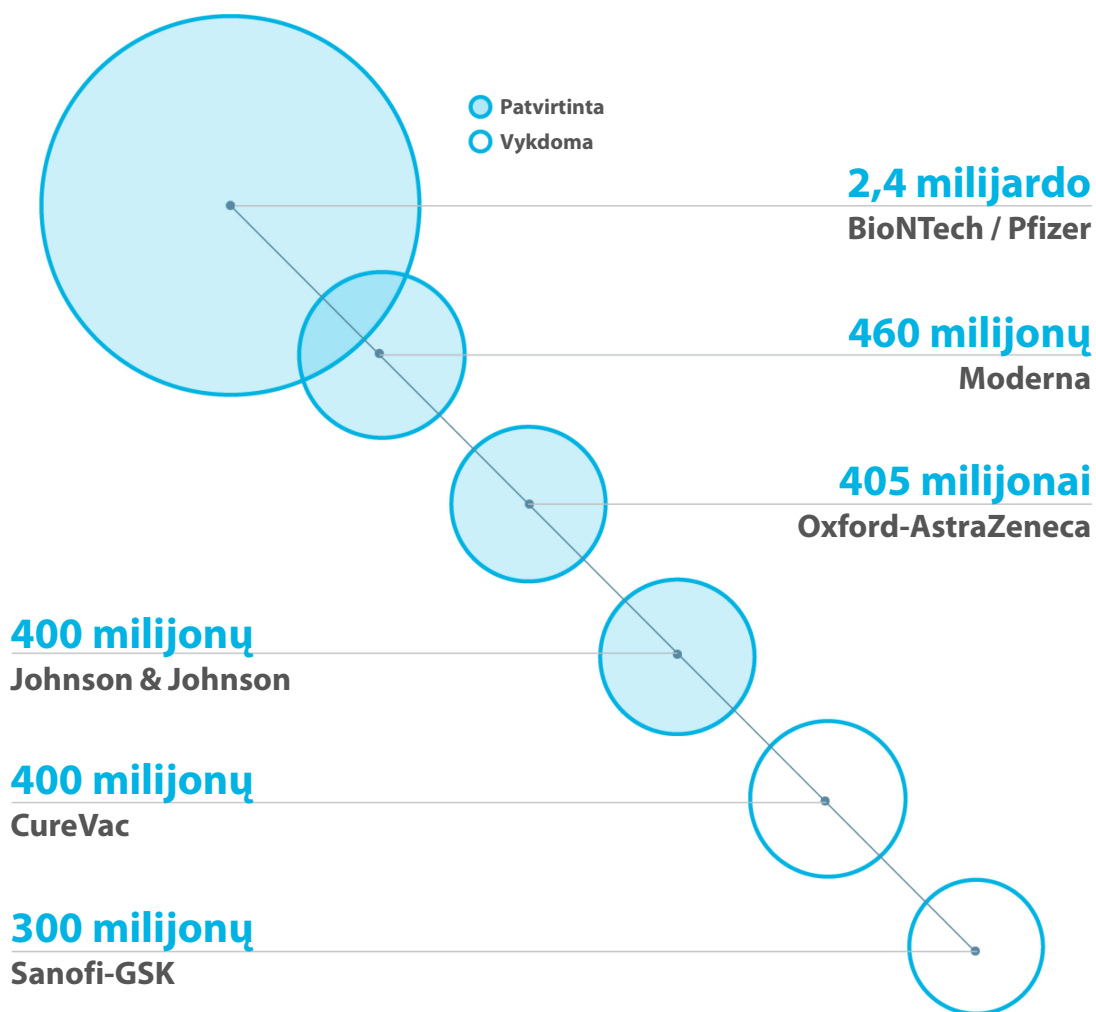
100 milijonų eurų vertės vakcinų programa (remiama paskolų garantijomis pagal programą „Horizontas 2020“).

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie „Horizontas 2020“ projektus.

27 2020 m. birželio mėn. Komisija pristatė *ES vakcinų nuo COVID-19 strategiją*, kuria siekiama paspartinti vakcinų kūrimą, gamybą ir diegimą. Nuo to laiko ji pasirašė susitarimus su šešiomis farmacijos bendrovėmis (žr. **6 diagrama**), pagal kuriuos valstybės narės, gavusios ES rinkos leidimą, gali įsigyti vakcinų, vadovaudamosi Europos vaistų agentūros (EMA, žr. **3 langelis**) rekomendacija.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie ES vakcinų strategiją.

6 diagrama. Komisijos užtikrintos vakcinų dozės (2021 m. gegužės mėn.)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

28 Iki šiol Komisija suteikė sąlyginius šių vakcinų rinkodaros leidimus:

- a) „BioNtech“ ir „Pfizer“ (2020 m. gruodžio 21 d.);
- b) „Moderna“ (2021 m. sausio 6 d.);
- c) „Oxford-AstraZeneca“ (2021 m. sausio 29 d.);
- d) „Johnson & Johnson“ (2021 m. kovo 11 d.).

3 langelis

Europos vaistų agentūra

EMA yra įsikūrusi Amsterdame ir įsteigta Reglamentu (EEB) Nr. 2309/93, kuris vėliau buvo pakeistas Reglamentu (EB) Nr. 726/2004. Ji veikia per visos ES tinklą ir koordinuoja mokslinius išteklius, kuriuos teikia nacionalinės institucijos, kad būtų užtikrintas žmonėms skirtų ar veterinarinių vaistų vertinimas ir priežiūra.

EMA atlieka svarbų vaidmenį skiepijimo nuo COVID-19 kampanijoje, nes jos mokslinių komitetų išsamūs ir nepriklausomi naujų vaistų vertinimai yra pagrindas, kuriuo remdamasi Komisija suteikia leidimą prekiauti ES³².

Ekonomika ir viešieji finansai

29 ES ekonominė kompetencija labai skiriasi pagal politikos sritis. Europos semestras yra ES ekonominės politikos koordinavimo visose valstybėse narėse sistema (įskaitant konkrečias fiskalinės priežiūros taisykles). Jis buvo sukurtas reaguojant į ES ekonomikos valdymo trūkumus, nustatytus per 2008 m. finansų ir ekonomikos krizę, ir juo siekiama užkirsti kelią kauptis disbalansui ir užtikrinti konvergenciją bei stabilumą ES. Procedūrai vadovauja Komisija ir Taryba. Tačiau galiausiai ekonominės ir fiskalinės politikos sprendimus priima valstybės narės, laikydamosi bendrai sutartų taisyklių (pavyzdžiui, Mastrichto kriterijų laikymosi).

30 Be to, Komisija turi atlikti lemiamą vaidmenį, kai kalbama apie nacionalines valstybės pagalbos schemas, nes ji tikrina, kaip valstybės narės laikosi ES taisyklių, kuriomis užkertamas kelias nesąžiningai konkurencijai, ir gali blokuoti pernelyg didelę

³² EMA, *leidimų išdavimas vaistams*.

finansinę paramą įmonių sektoriui. Tačiau tam tikromis sąlygomis Komisija gali sustabdyti bendrųjų taisyklių taikymą ir pritarti išimotinei valstybės pagalbos nuostatai (žr. dalį [32](#)).

31 Taryba ir Komisija taip pat valdo finansinę paramą valstybėms narėms, kurios patiria didelių ekonominių ar finansinių sutrikimų (pagal Europos finansinės padėties stabilizavimo ir mokėjimų balanso priemonę). Iki šiol ES biudžetas nebuvo skirtas sušvelninti didelio masto ekonominius sukrėtimus trumpuoju laikotarpiu, nes jį riboja daugiamečių finansinės programos išlaidų viršutinės ribos ir įvairios programų išlaidų taisyklės. Šiuo atžvilgiu *NextGenerationEU* (NGEU) gaivinimo priemonės sukūrimas yra paradigmos pokytis, nes pagal ją ES pirmą kartą gali finansuoti savo išlaidas prisiimdama skolas (taip pat žr. dalį [39](#)).

Laikinas ES valstybės pagalbos taisyklių netaikymas

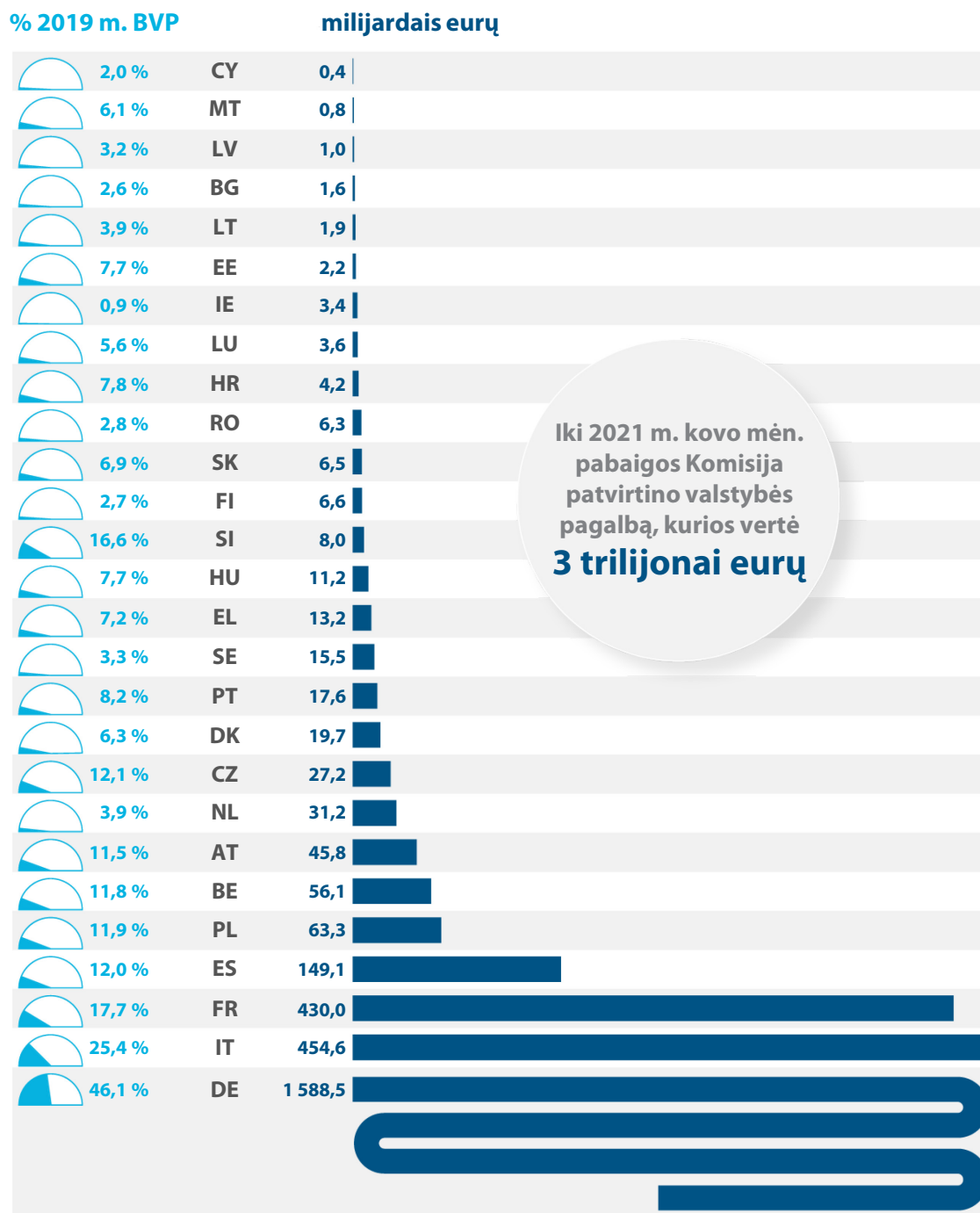
32 2020 m. kovo 19 d. Komisija priėmė naują *laikinąją sistemą*, pagal kurią valstybės narės galėjo teikti viešąją paramą nuo krizės nukentėjusioms bendrovėms ir įmonėms. 2021 m. kovo mėn. Komisija priėmė daugiau kaip 470 sprendimų, kuriais patvirtinamos maždaug 580³³ nacionalinių priemonių, apie kurias visos valstybės narės pranešė kilus pandemijai. Iki šiol Komisija keturis kartus iš dalies pakeitė *laikinąją sistemą*, siekdama, be kita ko, padidinti valstybės paramos apimtį (pavyzdžiui, moksliniams tyrimams), apsaugoti darbo vietas ir ekonomiką ir sudaryti palankesnes sąlygas rekapitalizavimui. Iki 2021 m. kovo mėn. pabaigos Komisija patvirtino 3 trilijonų eurų vertės valstybės pagalbą (žr. [7 diagrama](#)), t. y. maždaug 22 % ES 27 valstybių BVP 2019 m.³⁴

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie [valstybės pagalbą](#).

³³ Europos Komisija, *Konkurencijos valstybės pagalbos informacinis biuletenis Nr. 1/2021*, 2021 m. kovo mėn.

³⁴ Vidaus skaičiavimai pagrįsti Eurostato duomenimis.

7 diagrama. 2020 m. Komisijos patvirtinta valstybės pagalba

Šaltinis: Audito Rūmai, pagrįsta Komisijos duomenimis (*Konkurencijos srities valstybės pagalbos santrauka Nr. 1/2021*).

Lankstumas pagal ES fiskalines taisykles

33 2020 m. kovo 23 d. Komisija ir Taryba pradėjo taikyti Stabilumo ir augimo pakte³⁵ numatytą bendrąją nukrypti leidžiančią išlygą, pagal kurią valstybės narės gali laikinai nukrypti nuo savo biudžetus reglamentuojančių Europos fiskalinių taisyklių ir imtis visų priemonių, kurias jos laiko būtinomis krizei įveikti nepakenkiant fiskaliniam tvarumui. Tai leido nacionalinėms vyriausybėms, be kita ko, padidinti sveikatos priežiūros finansavimą ir ekonomines išlaidas, krizės metu išsaugoti darbo vietas ir užimtumą.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie [Stabilumo ir augimo paktą](#).

Ekonominė parama valstybėms narėms

34 2020 m. kovo 26 d. Europos Parlamentas ir Taryba priėmė *Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyvą* (CRII), kuria darbo rinkai, MVĮ, sveikatos priežiūros ir kitiems pagrindiniams sektoriams remti skirta 37 milijardai eurų iš *Europos struktūrinių ir investicijų fondų* (ESI fondai). Be to, *ES solidarumo fondas* suteikė papildomą 800 milijonų eurų finansinę paramą labiausiai nukentėjusioms šalims.

35 CRII įsigaliojo 2020 m. balandžio 1 d., o vėliau tą patį mėnesį jį papildė CRII+ papildomas supaprastintų laikinų priemonių rinkinys, kuriuo sudaromos sąlygos lanksčiau naudoti nepaskirtą ESI fondų finansavimą, pavyzdžiui:

- a) daugiau galimybių perkelti įsipareigojimus tarp skirtingų sanglaudos politikos fondų³⁶, regionų kategorijų ir finansavimo tikslų;
- b) galimybė nuo 2020 m. liepos 1 d. iki 2021 m. birželio 30 d. visiškai finansuoti sanglaudos išlaidas COVID-19 programoms iš ES biudžeto.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie [CRII ir CRII+](#).

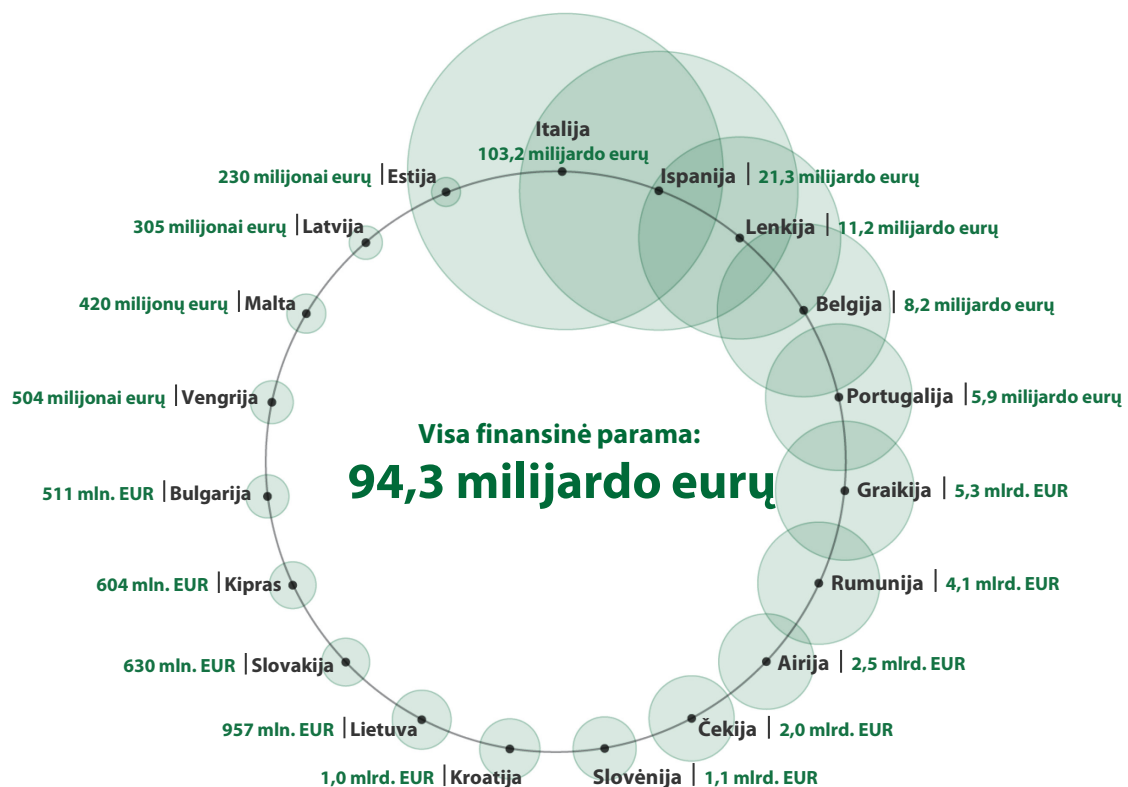
³⁵ „Stabilumo ir augimo paktas – tai taisyklių rinkinys, kuriuo siekiama užtikrinti, kad valstybės narės vykdytų patikimus viešuosius finansus ir koordinuotų savo fiskalinę politiką“ (Europos Komisija, [Stabilumo ir augimo paktas](#)).

³⁶ Europos regioninės plėtros fondas, Europos socialinis fondas ir Sanglaudos fondas.

36 2020 m. balandžio 9 d. Euro grupė³⁷ pasiūlė tris neatidėliotinas apsaugos priemones darbo vietoms ir užimtumui, įmonėms ir viešiesiems finansams remti. Dokumentų rinkinį, kurio vertė – 540 milijardų eurų, balandžio 23 d. patvirtino Taryba ir paragino jį įgyvendinti iki 2020 m. birželio 1 d.:

- parama pandemijos krizei* iš Europos stabilumo mechanizmo – 240 milijardų eurų labiausiai nuo COVID-19 krizės nukentėjusioms valstybėms narėms;
- EIB visos Europos garantijų fondui – 200 milijardų eurų siekiant padėti įmonėms, ypač MVĮ, spręsti likvidumo trūkumo problemas;
- priemonė SURE* (parama nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti) – 100 milijardų eurų siekiant padėti finansuoti sutrumpinto darbo laiko sistemas ir panašias priemones (žr. **8 diagrama**).

8 diagrama. SURE, iš viso kiekvienai valstybei narei skirtos lėšos

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos duomenimis.

³⁷ Euro zonos valstybių narių ekonomikos reikalų ir finansų ministrai.

37 Remdamasi Komisijos pasiūlymais, Taryba pagal SURE patvirtino iš viso 94,3 milijardų eurų finansinę paramą 19 valstybių narių. 2021 m. gegužės mėn. iš šios sumos buvo išmokėta 89,6 milijardai eurų.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie [SURE](#).

Europos centrinio banko veiksmai

38 2020 m. kovo 18 d. ECB pradėjo taikyti *Specialiąją pandemiją pirkimo programą* (PEPP). Tai priemonė, kuria didinamas viešojo ir privačiojo sektorių likvidumas vykdant tikslines ilgesnės trukmės refinansavimo operacijas. Ja valstybėms narėms suteikiama galimybė padėti įmonėms ir namų ūkiams įveikti tiesioginius krizės padarinius, sudarant palankesnes sąlygas valdžios sektoriaus skolinimuisi palankesnėmis sąlygomis. Pradinis PEPP biudžetas – 750 milijardų eurų, birželio 4 d. – dar 600 milijardų eurų, gruodžio 10 d. – 500 milijardų eurų, t. y. iš viso 1 850 milijardų eurų.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie [PEPP](#).

Europos gaivinimo planas

39 2020 m. gegužės 27 d. Komisija pasiūlė naują 750 milijardų eurų vertės ekonomikos gaivinimo priemonę NGEU ir padidintą ilgalaikį 2021–2027 m. ES biudžetą. Liepos 21 d. Taryba patvirtino Komisijos pasiūlymą su keliais svarbiais pakeitimais. Ši nauja laikina priemonė skirta pandemijos padarytai tiesioginei socialinei ir ekonominei žalai ir siekiama sukurti ekologiškesnę, labiau skaitmeninę ir atsparesnę Europą. Finansavimas skiriamas septynioms atskiroms programoms (žr. [9 diagrama](#)), iš kurių svarbiausios yra Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (RRF) ir *ekonomikos gaivinimo parama sanglaudai ir Europos teritorijoms* (REACT-EU)³⁸:

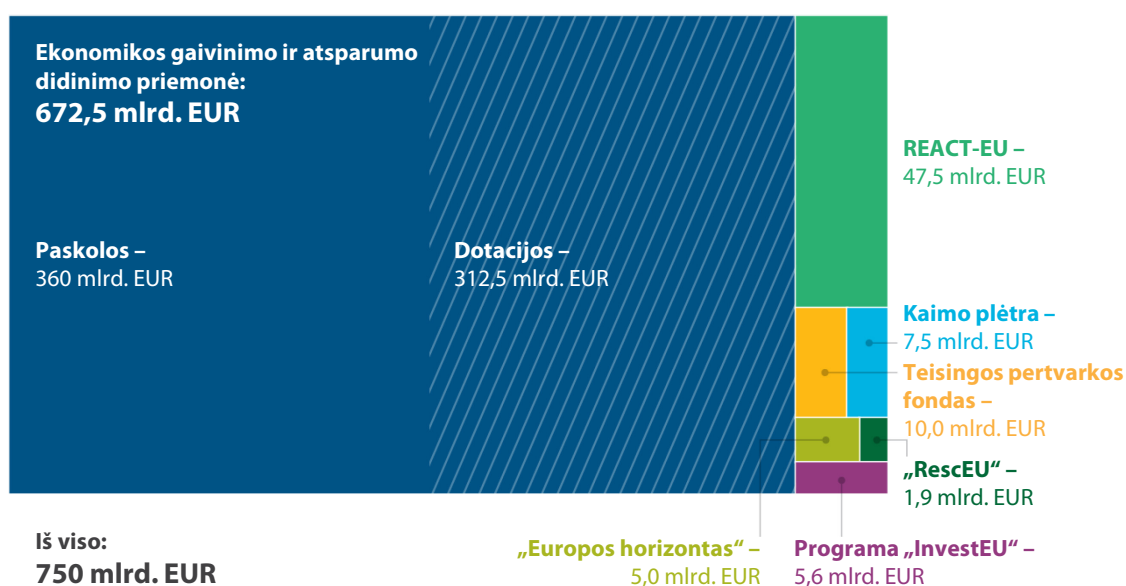
- a) Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone, kuri yra pagrindinė NGEU dalis, remiamos valstybių narių investicijos siekiančios greito ekonomikos atsigavimo. 672,5 milijardų eurų biudžetas paskirstomas dotacijomis (312,5 milijardai eurų) ir paskolomis (360 milijardų eurų).

³⁸ Išskyrus RRF ir REACT-EU, visas kitas NGEU finansavimas teikiamas kaip 2021–2027 m. DFP programų papildymas ir turi būti naudojamas laikantis konkreitiems sektoriams taikomų taisyklių.

- b) REACT-EU (47,5 milijardai eurų) grindžiama CRII ir CRII+ iniciatyvomis, kuriomis siekiama remti darbo vietas ir užimtumą, MVJ, visuomenės sveikatos sistemas ir perėjimą prie ekologiškesnės ir skaitmeninės ekonomikos. Finansavimas skiriamas³⁹ beveik visuose sektoriuose.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie [Europos gaivinimo planą](#).

9 diagrama. NGEU, iš viso per programą skirtos lėšos

Šaltinis: ES Taryba.

Kitos sritys

Visuomenės saugumas ir civilinė sauga

40 Visuomenės saugumo ir civilinės saugos srityse valstybės narės turi išimtinę teisę nustatyti apribojimų ir izoliavimo priemones, pvz., sienų, parduotuvių ir įmonių uždarymą ar kitas laisvą judėjimą ribojančias taisykles. ES, atstovaujama Komisijos, galėjo padaryti šiek tiek daugiau nei pasiūlyti koordinavimą ir parengti gaires dėl žalos vidaus rinkos vientisumui, ypač laisvam prekių ir asmenų judėjimui, ribojimo. Šiuo atžvilgiu Komisija gali patikrinti, ar priemonės yra pagrįstos, t. y. tinkamos, būtinos ir proporcingos jų tikslams.

³⁹ Per Europos regioninės plėtros fondą, Europos socialinį fondą ir Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondą.

41 Jau 2020 m.⁴⁰ sausio mėn. pabaigoje Komisija pagal *ES civilinės saugos mechanizmą* ėmėsi veiksmų, kad įstrigę visame pasaulyje ES piliečiai būtų sugražinami į tėvynę. Ji taip pat padėjo valstybėms narėms koordinuoti savo pagalbos ir repatriacijos operacijas. Iki šiol valstybės narės parsivežė daugiau kaip pusę milijono žmonių iš viso pasaulio, iš jų 90 000 su pagalba pagal civilinės saugos mechanizmą.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie [ES civilinės saugos mechanizmą](#).

42 2020 m. spalio 13 d. valstybės narės pritarė *Tarybos rekomendacijai dėl suderinto požiūrio į laisvo judėjimo apribojimą*⁴¹ reaguojant į pandemiją. Rekomendacijoje nustatytos keturios pagrindinės sritys, kuriose valstybės narės turėjo koordinuoti savo pastangas:

- a) bendra spalvinio kartografavimo sistema;
- b) bendri kriterijai, pagal kuriuos valstybės narės sprendžia, ar nustatyti kelionių apribojimus;
- c) bendra COVID-19 kelionių priemonių (testavimo ir saviizoliacijos) sistema;
- d) aiškios ir laiku teikiamos informacijos teikimas visuomenei.

Komisija paskelbė įvairias gaires ir konsultacijas, pavyzdžiui, dėl sienų valdymo arba laisvo darbuotojų judėjimo užtikrinimo (ypač sveikatos priežiūros ir maisto sektoriuose). Ji taip pat sukūrė platformą *Re-Open EU*, kurioje keliautojams teikiami epidemiologiniai duomenys ir informacija apie dabartinius saugos ir kelionių apribojimus.

Spustelėkite nuorodą, norėdami gauti daugiau informacijos apie [bendrą atsaką į koronavirusą](#).

⁴⁰ Europos Komisija, *Koronavirusas: ES civilinės saugos mechanizmas skirtas ES piliečiams gražinti juos į tėvynę*, 2020 m. sausio 28 d.

⁴¹ Europos Komisija, *COM (2020) 499 final*, 2020 m. rugsėjo 4 d.

II DALIS. AAI veiklos apžvalga

43 Audito Rūmai ir kitos ES AAI greitai reagavo į precedento neturinčią krizę, sukurdamos daug audito ir stebėsenos veiklų. 2020 m. Belgijos, Kipro, Vokietijos, Latvijos, Lietuvos, Nyderlandų, Portugalijos, Rumunijos, Slovakijos, Švedijos ir Europos Audito Rūmų AAI paskelbė 48 ataskaitas dėl kelių politikos sričių (žr. *Priedas. Visas ES AAI 2020 m. su COVID-19 susijusių publikacijų sąrašas*). Šioje dalyje apžvelgiama 17 šių ataskaitų, apimančių penkias prioritetines ekonomikos gaivinimo išlaidų sritis. Išlaikant kompendiumą pakankamos apimties, kiekviena AAI pateikė išsamią informaciją apie tik vieną ataskaitą pagal prioritetinę sritį⁴² ir ne daugiau kaip tris iš viso. Kiekviename pranešime pateikiamos audito veiklos aplinkybės ir priežastys, taip pat apibendrinami pagrindiniai nustatyti faktai ir išvados.

⁴² Išskyrus Latvijos AAI, kurios audito rezultatai dėl vidaus priežasčių buvo pateikti dviejose ataskaitose.

Lentelė. 17 AAI įnašai penkiose prioritetinėse srityse

	Belgija	Kipras	Vokietija	Latvija	Lietuva	Nyderlandai	Portugalija	Rumunija	Slovakija	Švedija	ES (EAR)
Visuomenės sveikata											
Nacionalinė sveikatos priežiūros sistema						✓					
Privalomasis sveikatos draudimas			✓								
Viešieji pirkimai	✓	✓									
Medicinos įrangos tiekimas								✓			
Visuomenės informavimas				✓							
Skaitmeninimas											
Švietimo sistema				✓							
Valstybės administracija					✓						
Socialinis ir ekonominis atsakas											
Įmonės					✓						
Nemokamų atostogų schema			✓								
Krizinės ir nepaprastosios padėties kontrolė				✓							
ES ekonomikos atsakas											✓
Viešieji finansai ir su jais susijusi rizika											
Viešieji finansai ir su jais susijusi rizika					✓					✓	
Biudžeto vykdymas						✓					
Bendras įvairių valdžios lygmenų atsakas											
Visi valdžios lygmenys							✓				
Vietos valdžia						✓					

Prioritetinė sritis – visuomenės sveikata

44 Valstybės narės yra atsakingos už visuomenės sveikatos politiką ir sprendimus dėl reagavimo į pandemiją įgyvendinimo ir finansavimo. Siekdamos užkirsti kelią viruso plitimui, apsaugoti jų populiacijas ir sumažinti įtampą visuomenės sveikatos sistemoms, ypač ligoninėms ir jų priėmimo pajėgumams, valstybės narės ėmėsi įvairių priemonių, kurios, nors ir iš esmės panašios, visoje ES labai skiriasi savo apimtimi ir trukme.

45 Dažniausios priemonės yra socialinio atstumo laikymasis, apsauginių priemonių (pavyzdžiui, veido kaukių) naudojimas, sąlytį turėjusių asmenų atsekimo sistemos, tyrimai ir skiepavimo kampanijos, taip pat laikinos ligoninės, kad būtų galima susidoroti su staigiu COVID-19 pacientų skaičiaus padidėjimu. Be to, siekdamos kontroliuoti infekcijų lygį, valstybės narės periodiškai taiko apribojimus ir izoliavimo priemones, uždarydamos mokyklas, vaikų darželius ir neesmines įmones, o kartais netgi pramonės produkciją. Beveik visos valstybės narės įdiegė „buvimo namuose“ politiką, išskyrus tik būtiniausius poreikius, ir pradėjo kampanijas tradicinėje ir socialinėje žiniasklaidoje, siekdamos informuoti visuomenę, kaip sumažinti infekcijos riziką, taip pat kovoti su dezinformacija ir melagingomis naujienomis. Didžioji dalis lėšų skirta sveikatos priežiūros sektoriui, vakcinų moksliniams tyrimams ir plėtrai bei medicinos įrangos įsigijimui.

46 Todėl Belgijos, Kipro, Vokietijos, Latvijos, Portugalijos ir Slovakijos AAI dalį savo audito veiklos sutelkė į visuomenės sveikatą ir susijusias priemones kaip vieną iš reagavimo į pandemiją prioritetų. Vokietijos AAI išnagrinėjo COVID-19 poveikį valstybiniam sveikatos draudimui ir federaliniam biudžetui, Belgija, Kipras ir Slovakija išnagrinėjo viešųjų pirkimų procesus ir procedūras, o Latvijos AAI įvertino su COVID-19 susijusį viešųjų lėšų naudojimą žiniasklaidai remti.

Nacionalinė sveikatos priežiūros sistema

Portugalija –
Tribunal de Contas

COVID-19 poveikis nacionalinės sveikatos priežiūros sistemos veiklai ir galimybėms naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuoroda
2020 m. spalio 15 d.	Apžvalga	Kovo–liepos mėn.	PT

Ką mes įvertinome ir kodėl

Dėl poreikio reaguoti į COVID-19 pandemiją dauguma šalių ir sveikatos priežiūros paslaugų teikėjai priėmė priemones, kuriomis ribojama pasirenkamoji priežiūra. Portugalijoje 2020 m. kovo 15 d. sveikatos apsaugos ministro įsakymu sustabdyta neskubi rinkimų veikla.

Ką mes nustatėme

Todėl nacionalinių sveikatos priežiūros paslaugų teikėjų veikla nuo 2020 m. kovo iki gegužės mėn. buvo mažesnė nei tais pačiais 2019 m. mėnesiais. Labiausiai nukentėjo planinės operacijos (58 %, 93 300 operacijų), skubioji priežiūra ligoninėje (44 %, 683 389 apsilankymai) ir pirminiai ambulatoriniai susitikimai (sumažėjo 40 %, 364 535 apsilankymai).

Nuotolinių konsultacijų naudojimas atliko svarbų vaidmenį mažinant tiesioginių susitikimų skaičių pirminės sveikatos priežiūros srityje (nuotolinių arba nepatikslintų konsultacijų padaugėjo 83–65 % visų paskyrimų). Priešingai, nuotolinių konsultacijų naudojimas stacionariosios sveikatos priežiūros srityje išliko minimalus.

Naujų pacientų iš pirminės sveikatos priežiūros skyrių, skirtų ambulatoriniam paskyrimui ir chirurgijai, skaičius gerokai sumažėjo. Iki 2020 m. gegužės mėn. prašymų apsilankymams pas gydytojus skaičius sudarė tik 67 % to paties laikotarpio 2019 m., o chirurginių persiuntimo operacijoms atvejų – 4 %.

Nepaisant to, nuo 2019 m. gruodžio 31 d. iki 2020 m. gegužės 31 d. pablogėjo pacientų, įtrauktų į laukiančiųjų sąrašus, laukimo laiko mediana. Laukimo ambulatoriniams apsilankymams laiko mediana padidėjo nuo 100 iki 171 dienos, o maždaug 69 % laukiančiųjų sąraše 2020 m. gegužės 31 d. laukė ilgiau nei ilgiausias garantuotas laukimo laikas. Operacijos laukimo trukmės mediana padidėjo nuo 106 iki 147 dienų, o 2020 m. gegužės 31 d. apie 43 % laukiančiųjų sąraše esančių pacientų jau viršijo maksimalų garantuotą laukimo laiką.

2020 m. gegužės mėn. atliktos operacijos atitiko ilgiausią garantuotą laukimo laiką, nors tai buvo palyginti artima ankstesniais metais užfiksuotiems rodikliams. Ilgiausio garantuoto laukimo laiko laikymasis pagerėjo atliekant skubiasias operacijas (3 ir 4 prioritetai, vėžys ir kitos ligos), o tai rodo, kad šiems pacientams skiriama daug dėmesio, palyginti su mažiau skubiais atvejais. Sveikatos apsaugos ministro 2020 m. gegužės 2 d. įsakymu Nr. 5314/2020 reglamentuojamas neskubios veiklos atnaujinimas nacionalinėje sveikatos priežiūros sistemoje. Šiame įsakyme nustatomos priemonės, kurios galėtų pagerinti išteklių paskirstymo veiksmingumą ir efektyvumą, nors esama su įgyvendinimu susijusios rizikos.

2020 m. birželio mėn. atnaujintos veiklos rezultatai buvo nevienodi. Nors planinių operacijų ir ambulatorinių apsilankymų lygis kai kuriuose ligoninių skyriuose iš dalies atsigavo, daugumos skyrių rezultatai buvo mažesni nei 2019 m.

Kokias išvadas padarėme

Norint suteikti gydymą, kuris nebuvo įmanomas dėl COVID-19 pandemijos, reikės papildomos klinikinės priežiūros. Todėl kyla pavojus, kad nacionalinei sveikatos priežiūros sistemai gali trūkti pajėgumų patenkinti šią papildomą paklausą, gerokai neilginant laukimo laiko.

Tai galėtų pateisinti išskirtinį specialių paskatų, skirtų nacionaliniam sveikatos priežiūros finansavimui, sukūrimą, papildant esamus ministerijos naudojamus mechanizmus ir neatmetant papildomų priemonių, kaip jau buvo padaryta padidinus paskatas teikti papildomas paslaugas nacionalinėje sveikatos priežiūros sistemoje.

Po bendro izoliavimo dėl ekstremaliosios situacijos gali būti naudinga nustatyti geriausią patirtį, susijusią su paslaugų organizavimu iš naujo nacionalinėje sveikatos priežiūros sistemoje, ir peržiūrėti bei pakoreguoti nenumatytų atvejų planus. Tikslas būtų nustatyti ir įvertinti COVID-19 pacientų gydymui skiriamų išteklių ir kitų ligų, įskaitant neskubią priežiūrą, diagnostikos ir gydymo pusiausvyrą.

Vis dar išlieka problemų, susijusių su paslaugų lygio reguliavimu ir tinkamu išteklių paskirstymu, ir jos išliks artimiausioje ateityje. Turės būti teikiama pasirenkamoji priežiūra, kurios nebuvo galima suteikti, o nacionalinė sveikatos priežiūros sistema turi būti pasirengusi kovoti su galima antrąja pandemijos banga.

Privalomasis sveikatos draudimas

Vokietija –
Bundesrechnungshof

Patariamoji ataskaita dėl COVID-19 pandemijos poveikio privalomojo sveikatos draudimo sistemai, skirta Vokietijos parlamento Biudžeto komitetui

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuoroda
2020 m. lapkričio 13 d.	Atitikties auditas / veiklos auditas	Kovo–spalio mėn.	DE

Ką mes įvertinome ir kodėl

2020 m. kovo mėn., Parlamentui paskelbus nacionalinę epidemiją, federalinė vyriausybė ėmėsi veiksmų COVID-19 pandemijos poveikiui sušvelninti ir išvengti galimo poveikio sveikatos priežiūros sistemai. Šie veiksmai apsunkino federalinį biudžetą ir valstybinio sveikatos draudimo sistemų, kurios sudaro pagrindinį ramstį, kuriuo remiamas bendras Vokietijos sveikatos priežiūros sistemos stabilumas, lėšas. Sveikatos draudikai gauna finansinius išteklius iš federalinės institucijos valdomo Sveikatos fondo. Šis fondas finansuojamas įnašais ir 14,5 milijardo eurų metine federaline dotacija. 2020 m., pandemijos metu padidėjus išlaidoms, federalinė dotacija buvo padidinta 3,5 milijardo eurų, o 2021 m. papildyta 5 milijardais eurų. Sveikatos fondas teisiškai privalo turėti likvidumo rezervą, kuris šiuo metu sudaro 20 % vidutinių mėnesinių išlaidų. Vokietijoje taip pat veikia privačios sveikatos draudimo bendrovės; nedidelė gyventojų dalis dalyvauja tik tokiose schemose. Privatūs sveikatos draudikai negauna valstybės dotacijų. Mes auditavome pandemijos poveikį Sveikatos fondui, jo likvidumo rezervui ir viešiesiems sveikatos draudikams. Savo išvadas, susijusias su metine federaline dotacija ir jos poveikiu federaliniam biudžetui, pateikėme Parlamento Biudžeto komitetui. Ataskaitoje apžvelgiama padėtis iki 2020 m. spalio mėn.

Ką mes nustatėme

Dėl priemonių, kurių imtasi siekiant suvaldyti pandemiją Vokietijoje, labai apribotas viešasis gyvenimas ir sukeltas ekonominis nuosmukis, o tai taip pat turėjo įtakos viešųjų sveikatos draudikų įmokų dydžiui. Ekspertų grupė, atsakinga už metines sveikatos draudimo įmonių pajamų sąmatas, prognozuoja, kad įnašai per visus 2020 m. padidės tik šiek tiek – iki 221,4 milijardo eurų. Tai buvo 4,2 milijardo eurų mažiau nei planuota prieš pandemiją. 2020 m. antrąjį ketvirtį sveikatos draudikų išlaidos paslaugoms labai sumažėjo kai kuriose srityse, daugiausia odontologijos paslaugų, fizioterapijos, kalbos terapijos, ankstyvo nustatymo, prevencinių ir reabilitacijos priemonių ir gydymo ligoninėje. Nuo kovo mėn. vidurio ligoninės atlaisvino savo pajėgumus COVID-19 ligoniams ir atidėjo planines operacijas bei gydymą. Tačiau sutaupytos lėšos buvo sumažintos papildomomis išlaidomis, ypač AAP ir didesnei slaugos priežiūrai. Kai paslaugų teikimas stabilizavosi nuo 2020 m. liepos mėn., Federalinės sveikatos ministerijos apskaičiuotos išlaidos 2020 m. sieks 257,8 milijardo eurų, 4,3 % daugiau nei 2019 m.

Siekiant kompensuoti mažėjančias pajamas, Sveikatos fondas turėjo atlikti kompensacines išmokas iš savo rezervuotų lėšų. Kompensacinės išmokos ligoninėms buvo kompensuotos iš federalinio biudžeto ir iki šiol sudarė 8,9 milijardo eurų. Kitos kompensacinės išmokos ir išlaidos daugiau kaip 12 000 papildomų intensyvosios terapijos lovų su vėdinimo įrenginiais iki šiol sudarė apie 1,8 milijardo eurų. Be to, ligoninės gavo 93 milijonų eurų premijas slaugos darbuotojams, kuriuos ypač paveikė pandemija. Laboratorinės diagnostikos išlaidos padidėjo dėl koronaviruso tyrimų po kontakto su užsikrėtusiais asmenimis arba grįžus iš rizikos zonų užsienyje. Iki šiol šiam tikslui iš Sveikatos fondo buvo skirta 104 milijonai eurų.

2020 m. pradžioje Sveikatos fondo lėšų rezervas sudarė 10,2 milijardo eurų; 2021 m. sausio 15 d. finansinių metų pabaigoje rezervas iš viso sudarė 6,4 milijardo eurų. Prognozuojama, kad 2022 m. sausio 15 d. lėšų rezervas toliau mažės iki 5,2 milijardo eurų.

Kokias išvadas padarėme

2021 m. COVID-19 pandemijos poveikis ir toliau bus juntamas. 2021 m. bus suteikta su pandemija susijusi 5 milijardų eurų dydžio federalinė biudžeto dotacija sveikatos draudikų nariams tenkančiai naštai sumažinti. Be to, sveikatos draudikai turi pervesti 8 milijardų eurų rezervą į Sveikatos fondą. Mes pripažinome, kad vienkartinė intervencija į turtą buvo pagrįsta įstatymais, ir bet kuriuo atveju šie rezervai daugiausia buvo finansuojami iš Sveikatos fondo lėšų. Taip šiuo metu stabilizavosi viešųjų sveikatos draudikų finansinė padėtis. Tačiau jų turimi lėšų rezervai buvo beveik išnaudoti. Lėšų

rezervas nebeviršys teisės aktais nustatyto minimalaus lygio. 2021 m. dėl kitų su pandemija susijusių išlaidų padidėjimo gali kilti rizika, kad 2022 m. bus laikomasi minimalių rezervo lygių. Kadangi šiuo metu negalima prognozuoti tolesnės pandemijos eigos, finansinis poveikis sveikatos draudikams tebėra neaiškus. Mes paraginome Federalinę sveikatos ministeriją atidžiai stebėti veiksmus ir imtis tinkamų veiksmų sveikatos priežiūros sistemai stabilizuoti.

Viešieji pirkimai

Belgija –
Rekenhof

Vyriausybės sutartis dėl COVID-19 kontaktų atsekimo

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuoroda
2020 m. lapkričio 25 d.	Atitikties auditas	Balandžio– rugpjūčio mėn.	NL

Ką mes įvertinome ir kodėl

Patikrinome svarbią vyriausybės sutartį, kuri yra COVID-19 krizės valdymo priemonių dalis (sąlytį turėjusių asmenų atsekimo sutartis). Atliekant tyrimą buvo tikrinamas tik Flandrijos vyriausybės priežiūros ir sveikatos agentūros sutarties skyrimas. Tyrimo metu nebuvo vertinamas su kontaktų atsekimu susijęs bendras sprendimų priėmimo procesas, pasirinkto metodo ir vykdymo veiksmingumas ir efektyvumas ar kontaktų atsekimo organizavimo būdas.

Ką mes nustatėme

Kontaktų atsekimo sutartis buvo sudaryta taikant derybų procedūrą be išankstinio skelbimo, kuri buvo naudojama ypač skubiais atvejais. Net ir tokių procedūrų atveju perkančioji organizacija, jei įmanoma, turi konsultuotis su keliais rangovais. Nors buvo susisiepta su šešiomis įmonėmis, priežiūros ir sveikatos agentūra gavo tik vieną pasiūlymą.

Negalėjome tiksliai nustatyti, ar įmonėms, su kuriomis buvo susisiepta, buvo taikomos vienodos sąlygos ir ar buvo laikytasi skaidrumo principo. Iš tiesų kai kurių sutarties sudarymo procedūros elementų nebuvo galima išsamiai paaiškinti. Taip pat abejojame dėl Agentūros ryšių su įmonėmis pagal šią sutartį trukmės, pobūdžio ir turinio.

Taip pat buvo tam tikrų administracinių ir teisinių trūkumų bei priežiūros vykdant skyrimo procedūrą. Kai kurie iš jų tikriausiai buvo susiję su tuo, kad sutarties skyrimo procedūra turėjo būti pradėta ir užbaigta taip greitai. Todėl Priežiūros ir sveikatos agentūra negalėjo kruopščiai ar pakankamai išsamiai parengti sutarties, o pasiūlymo peržiūros ir derybų laikotarpis buvo ribotas. Šios aplinkybės neabejotinai turėjo

nepalankios arba neigiamos įtakos kainos nustatymui, kokybei ir tikrumui pasiūlymo atžvilgiu.

Alternatyvių derybų partnerių nebuvimas ir skubus sutarties sudarymas ir vykdymas susilpnino Priežiūros ir sveikatos agentūros derybinę poziciją. Agentūra taip pat negalėjo palyginti kainų, kad patikrintų, ar kaina atitiko rinkos normas.

2020 m. gegužės 5 d. Flandrijos vyriausybė priėmė sprendimą sudaryti kontaktų atsekimo sutartį. Nuo 2020 m. liepos 16 d. buvo pasirašytas pakeitimas su papildymais ir sutarties pakeitimais, kurių suma viršija 1,57 milijono eurų (įskaitant PVM). Tačiau atrodo, kad kai kurie šio pakeitimo elementai, bent jau iš dalies, buvo įtraukti į pradinę sutartį arba pasiūlymą.

Šiomis aplinkybėmis labai svarbu, kad Priežiūros ir sveikatos agentūra atidžiai stebėtų įgyvendinimo etapą. Tačiau Agentūra nesivadovavo keliais naudingais konkrečiais Finansų inspekcijos pasiūlymais, kurie padėtų geriau valdyti netikrumą, riziką ir šalutinį poveikį įgyvendinimo etapu ir atidžiau stebėti sutartį.

Priežiūros ir sveikatos agentūra nurodė, kad paslaugų teikėjas išrašys sąskaitas faktūras pagal faktiškai suteiktas paslaugas, todėl būtų galima atidžiau stebėti sąskaitų faktūrų išrašymą. Paslaugų teikėjo prievolė teikti ketvirčio veiklos ir finansinę ataskaitą sudarytų sąlygas papildomam stebėjimui ir kontrolei.

Kokias išvadas padarėme

Dėl to, kad sutartis turi būti sudaryta taip greitai, jos parengimas nebuvo be trūkumų. Kelių pasiūlymų nebuvimas ir labai skubus sutarties įgyvendinimas ir vykdymas susilpnino Priežiūros ir sveikatos agentūros derybinę poziciją. Todėl rekomenduojame Agentūrai nuolat atidžiai stebėti sutarties įgyvendinimo etapą.

Kipras –
Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας

Su COVID-19 pandemija susijusių konkursų auditas

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuoroda
2020 m. spalio 13 d.	Atitikties auditas	Balandžio– birželio mėn.	EL

Ką mes įvertinome ir kodėl

Auditas apėmė tris temas:

- COVID-19 molekulinį tyrimų paslaugų pirkimą pandemijos metu, dėl kurio esant skubiam poreikiui Sveikatos ministerijos Pirkimo ir viešųjų pirkimų direktoratas (PPD), perkančioji organizacija, audito metu pagal derybų procedūrą buvo surengęs 16 konkursų / programų;
- PPD devynių milijonų apsauginių vienkartinį kaukių pirkimą už 4,68 milijono eurų ir PVM dviejuose konkursuose;
- projekto, kuriuo siekiama įsteigti naują intensyvios priežiūros skyrių (ICU), įgyvendinimą.

Ką mes nustatėme

- Pagrindinis su auditu susijęs klausimas yra susijęs su molekulinį tyrimų sąnaudomis ir reikšmingais pokyčiais, pastebėtais per tam tikrą laiką: per du mėnesius išlaidos sumažėjo 55 %, nuo 110 eurų iki mažiausio 50 eurų mokesčio už testą, po to sumažėjo iki 40–43 eurų už testą. Taip pat pažymėtina, kad buvo pastebėtas išlaidų sumažėjimas, kurį pateikė privati laboratorija, kuriai teko 69 % visų tyrimų, kurių dauguma jai buvo patikėta didelėmis sąnaudomis.

Nustatėme, kad perkančioji organizacija iš esmės laikėsi ir taikė išimtinėmis aplinkybėmis taikomuose viešųjų pirkimų teisės aktuose numatytas procedūras. Tačiau buvo du atvejai, kai sutartys buvo sudarytos tiesiogiai su bendrove, kurioje buvęs ministras buvo suinteresuotas asmuo. Vienas bendras pastebėjimas buvo tas, kad, priešingai nei susiję teisės aktai, dabartinis ministras ne tik patvirtino molekulinį tyrimus, bet iš anksto davė nurodymus ir apibrėžė beveik visus procedūros aspektus, kuriuos vėliau buvo paprašyta taikyti ir patvirtinti.

- b) Perkant kaukes nebuvo visapusiškai laikomasi viešųjų pirkimų procedūrų ir taip pat nebuvo laikomasi skaidrumo, vienodo požiūrio į visus ekonominės veiklos vykdytojus ar sveikos konkurencijos plėtojimo principus, kurie yra Europos ir Kipro viešųjų pirkimų teisės aktų pagrindas. Tai patvirtina, *inter alia*, prastas poreikių apibrėžimas ir nustatyti apribojimai, taip pat ekonominės veiklos vykdytojo pasiūlymo, pateikto ne pagal procedūrą, *ex post* priėmimas. Taip pat manome, kad objektyvus išlaidų vertinimas abiejose procedūrose yra rimtas trūkumas.
- c) Valstybinė sveikatos paslaugų organizacija paskyrė specialų architektą, kuris parengtų tyrimą ir prižiūrėtų naujos ICU statybą be konkurso. Ji taip pat paskyrė konkretų rangovą atlikti statybos darbus taip, kad nebūtų užtikrintas net konkurencijos *modicum*, nepaisant to, kad buvo laukiama pasiūlymų iš trijų rangovų. Konkursas buvo sudarytas su iš pradžių paskirtu rangovu, nes kitos dvi bendrovės buvo pakviestos dalyvauti paskutinę minutę, todėl nepateikė pasiūlymo. Visa konkurso procedūra iš esmės sudarė klaidingą įspūdį apie tariamą konkurenciją. Be to, atitinkama sutartį sudariusi bendrovė palaiko ypatingus ryšius su ją atrinkusios organizacijos aukšto rango nariu. Galiausiai esminė konkurso sąlygų sąlyga, pagal kurią numatyta skirti labai didelę baudą už vėlavimą įgyvendinti projektą, buvo panaikinta pateikus pasiūlymus ir prieš pasirašant sutartį.

Kokias išvadas padarėme

Mes visiškai suprantame ypatingas pandemijos sukeltas aplinkybes, kuriomis buvo vykdomos peržiūrimos konkurso procedūros. Tačiau viešųjų pirkimų teisės aktuose nustatyta sutarčių sudarymo tvarka, net ir ekstremaliosios situacijos atveju, pagal kurią perkančiosios organizacijos gali vykdyti derybų procedūrą, kuri yra lankstesnė už įprastas procedūras, trunka mažiau laiko ir atitinka pagrindinius viešųjų pirkimų principus.

Manome, kad pirmiau minėtų principų nebuvo laikomasi, nors dėl to, kaip šis klausimas buvo sprendžiamas, dėl ribotos turimos informacijos nebuvo galima tinkamai kontroliuoti procedūros. Norėtume pabrėžti, kad konkrečios aptariamo konkurso aplinkybės nepanaikina pareigos laikytis reguliarių procedūrų, kad būtų laikomasi skaidrumo ir vienodo požiūrio į visus ūkio subjektus principų, t. y. principų, sudarančių Europos ir Kipro viešųjų pirkimų teisės aktų esmę. Atitinkami viešųjų pirkimų teisės aktai visada turi būti griežtai taikomi, nes jais perkančiosioms organizacijoms suteikiamos galimybės ir tinkamos priemonės, neatsižvelgiant į vyraujančias sąlygas. Net pandemijos sąlygomis, kaip ir nagrinėjamu laikotarpiu, labai

svarbu, viena vertus, apsaugoti visuomenės sveikatą ir, kita vertus, skaidrumą ir vienodą požiūrį, taip apsaugant viešąjį interesą.

Medicinos įrangos tiekimas

Slovakija –

Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Valstybės materialinių rezervų valdymas kritinėse situacijose

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuoroda
2020 m. rugsėjo 21 d.	Veiklos auditas	Birželio– rugsėjo mėn.	SK

Ką mes įvertinome ir kodėl

Audito tikslas buvo įvertinti, ar Slovakijos Respublikos valstybinių žaliavų rezervų administracijos (ASMR) kompetencija ir procesai buvo tinkami ir veiksmingi, ir įvertinti ASMR pasirengimą bei patikrinti jos veiksmus ekstremaliosios situacijos (pandemijos) atveju.

Atsižvelgdami į tai, kad per pirmąją COVID-19 bangą Slovakijoje trūko medicinos produktų, manėme, kad ASMR kompetencija ir procesai buvo netinkami ir neveiksmingi ir kad jie nebuvo parengti COVID-19 pandemijai.

Ką mes nustatėme

Mes pabrėžėme, kad valstybės institucijos buvo nepasirengusios. Krizių valdymo institucijos neįvykdė savo įsipareigojimų ir nepateikė prašymų dėl neatidėliotinių medicininių atsargų ASMR. Punktus, kuriuos turi pateikti ASMR, nustato Vyriausybė. Tačiau medicininės atsargos nebuvo įtrauktos į ASMR portfelį iki 2020 m. vasario 27 d. Vyriausybės sprendimo. Todėl valstybė negalėjo aprūpinti ligoninėmis, pagyvenusiems žmonėms ir dirbantiems darbuotojams reikalingų priemonių. Dvi ekspertų patariamąsias komisijas – vyriausybės Pandemijos komisija ir Nacionalinė kovos su epidemija komisija – atliko svarbų vaidmenį išskirtinėje epidemijos situacijoje. Mes nustatėme, kad jų vaidmuo buvo oficialus, o kovos su epidemija komisija, kuriai pirmininkauja šalies vyriausiasis sanitarinis inspektorius, nuo 2019 m. nebuvo susitikusi vieną kartą. Kita vertus, nuolatinis krizių valdymo personalas, neturintis teisinės kompetencijos ir įgaliojimų, aktyviai įsitraukė į valdymo procesą. Nuolatinių krizių valdymo darbuotojų posėdžiuose nėra rašytinių įrodymų dėl jų išvadų, pavyzdžiui, dėl

neatidėliotinių atsargų paskirstymo prioritetų nustatymo. Ekstremaliosios situacijos padėties metu pagrindinis valstybės koordinavimo organas yra Centrinės krizės štabas, o Slovakijos vyriausybė yra aukščiausia institucija, turinti teisę ir pareigą priimti sprendimus.

Taip pat atkreipėme dėmesį į tai, kad ASMR nepakankamai pasirengusi kitai pandemijos bangai. Pasirengimas buvo atliktas neatlikus išsamaus priemonių, kurių buvo imtasi per pirmąjį etapą, veiksmingumo ir efektyvumo vertinimo. Todėl atrodė, kad 2020 m. rugsėjo viduryje ASMR parduotuvėse buvo tik 16 % medicininės įrangos. Tai kelia pavojų gebėjimui greitai reaguoti į greitą COVID-19 užsikrėtusių pacientų skaičiaus padidėjimą. ASMR 60 dienų neturėjo atsargų, kaip reikalaujama Vyriausybės nutarime, jų turėjo tik 10 dienų. Iš 14 rūšių medicininės įrangos tik du buvo paruošti pakankamu kiekiu, tačiau chirurginių kaukių ir COVID-19 tyrimų atsargos buvo didesnės nei reikalaujama. Nebuvo jokių maišų pavojingoms biologinėms atliekoms, o prašymai dėl vienkartinų paltų, pirštinių ir apsauginių skydų negalėjo būti patenkinti (10 %). ASMR vadovybės požiūris į prašymus dėl medicininės įrangos buvo taikomas kiekvienu konkrečiu atveju ir neturėjo jokio objektyvaus vertinimo ar prioritetų nustatymo mechanizmo. 2020 m. ASMR skyrė medicinos reikmenų, kurių vertė – beveik 40 milijonų eurų, iš kurių beveik trys ketvirtadaliai buvo skirti sveikatos sektoriui. Ji greičiausiai atsakė į Slovakijos vyriausybės tarnybos prašymą – prekės buvo parengtos per 2 dienas, tačiau užtruko daugiau nei vieną mėnesį atsakyti į Teisingumo ministerijos prašymą.

ASMR yra valstybės krizių valdymo sistemos vykdomoji dalis. Ministerijos ir valdžios institucijos privalo teikti prašymus dėl privalomųjų atsargų sukūrimo ir medžiagų sudėties ASMR. Sveikatos departamentas nesilaikė šio įpareigojimo iki 2021 m. vasario mėn. pabaigos ir paprašė ASMR 30 dienų teikti medicininę įrangą visuomenės sveikatos institucijoms ir ligoninių infekcinių ligų klinikoms. Mūsų pranešime atkreipiamas dėmesys į asmeninės atsakomybės už neveikimą, t. y. valstybės institucijų reikalavimų nesilaikymo, trūkumo riziką. Ekstremaliosios situacijos metu ASMR teikė atsargas, kurias turėjo tiekti įvairios centrinės valstybės institucijos.

Mes taip pat atkreipėme dėmesį į tai, kad ASMR nepakankamai naudoja IT sistemas, ypač tarp jos būstinės ir filialų, o tai prisidėjo prie to, kad nebuvo atsargų keliose Slovakijos dalyse apžvalgos tikruoju laiku.

Kokias išvadas padarėme

Nustatėme, kad ekstremaliosios situacijos metu ASMR kompetencijos ir procesai buvo netinkami ir neveiksmingi, ir pabrėžėme jos nepasirengimą COVID-19 pandemijai. Mes paskelbėme rekomendacijas, kaip pašalinti nustatytus trūkumus – tiek sisteminio, tiek procedūrinio pobūdžio.

Rekomendavome Slovakijos Respublikos Nacionalinei tarybai reikalauti, kad Vidaus reikalų ministerija atliktų išsamią valstybės valdymo procesų ypatingų situacijų ar ekstremaliųjų situacijų metu analizę ir, remdamasi COVID-19 pandemijos patirtimi, apsvarstytų galimybę pakeisti teisės aktus, kad būtų nustatytos naujos valstybės krizių valdymo proceso taisyklės.

Visuomenės informavimas

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Latvija–
Valsts kontrole

- 1) Valstybės biudžeto programos „Nenumatytiems atvejams skirti fondai“ lėšų skyrimas ir naudojimas žiniasklaidos paramai COVID-19 krizės padariniams sušvelninti
- 2) Lėšų, skirtų elektroninei žiniasklaidai dėl COVID-19 krizės, naudojimas

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuorodos
1) 2020 m. gruodžio 22 d.	Finansinis auditas	Balandžio–birželio mėn.	LV Santrauka
2) 2020 m. gruodžio 22 d.	Finansinis auditas	Kovo–liepos mėn.	LV Santrauka

Ką mes įvertinome ir kodėl

Siekiant sustiprinti pagrindinę žiniasklaidos veiklą ir išsaugoti žiniasklaidos aplinkos įvairovę, taip pat sėkmingai įveikti krizę visuomenėje, labai svarbu remti žiniasklaidos sektorių siekiant sušvelninti COVID-19 krizės padarinius.

2020 m. pavasarį Ministrų kabinetas (Kabinetas) skyrė papildomą finansavimą iš nenumatytų atvejų fondų programos, kad padėtų žiniasklaidai įveikti pandemiją ir jos padarinius, siekiant šių tikslų:

- visuomenės integracijos fondui (SIF) – 10 400 928 eurų – Žiniasklaidos paramos fondo veiklai apsaugoti ir išsamiam visuomenės informavimui ir nuomonėms apie krizės švelninimą užtikrinti, žiniasklaidos stiprinimui ir objektyvios informacijos spausdintoje spaudoje ir komercinių interneto naujienų portaluose užtikrinimui, taip pat paramai spaudos prenumeratos (toliau – akcinė bendrovė „Latvijas Pasts“) ir elektroninių žiniasklaidos priemonių transliavimo išlaidoms padengti;

- nacionalinei elektroninės žiniasklaidos tarybai (NEMMC) – 12 592 661 eurų, kurią sudaro:
 - 259 261 eurų siekiant užtikrinti kuo didesnę Latvijos gyventojų informuotumą, veiksmingą visuomenės informacijos teikimą ir švietimą apie COVID-19;
 - 1 000 000 eurų – išsamiam visuomenės informavimui ir nuomonėms apie krizės įveikimą ir komercinės elektroninės žiniasklaidos (EMM) stiprinimui.

Įvertinome padėtį ir parengėme dvi tarpines audito ataskaitas, kuriose apibendrinta:

- 1) informacija apie SIF, kiek tai susiję su prašymų dėl papildomų lėšų, skirtų COVID-19 poveikiui sušvelninti, pagrįstumu ir faktiniu naudojimu;
- 2) mūsų patikros procedūros, susijusios su finansavimu, kurio reikia NEMMC, siekiant užtikrinti, kad būtų vykdomi du finansuojami veiksmai.

Ką mes nustatėme

- 1) Išnagrinėjome SIF skirtų lėšų pagrįstumą ir faktinį panaudojimą žiniasklaidos paramai, siekiant sušvelninti COVID-19 padarinius.

Nustatėme, kad konkurso būdu finansavimas buvo skirtas veiklos tęstinumui užtikrinti ir komercinių spausdintų bei skaitmeninių žiniasklaidos priemonių pajėgumams stiprinti, taip pat siekiant gauti išsamią viešą informaciją ir nuomones apie krizės valdymą. Tačiau mes taip pat nustatėme, kad susijusiuose reglamentuose nebuvo nustatyti tinkamumo kriterijai, pagal kuriuos žiniasklaida gautų šią konkrečią valstybės pagalbą.

Nors SIF konkursų reglamentuose buvo nustatyta, kad finansavimas pirmiausia bus teikiamas žiniasklaidai, o tai galėtų įrodyti, kad pajamos sumažės 30 %, palyginti su tuo pačiu 2019 m. mėnesiu, tačiau vertinimo kriterijai iš tikrųjų leido finansuoti žiniasklaidą su bet koku pajamų sumažėjimu, neatsižvelgiant į sumą.

- 2) Didžioji dalis (1 075 000 eurų) iš NEMMC skirtų lėšų pagal viešųjų paslaugų viešųjų pirkimų procedūrą buvo skirta komercinėms EMM. Finansavimas taip pat buvo suteiktas valstybinėms ribotos atsakomybės bendrovėms „Latvijas Radio“ (25 774 eurų) ir „Latvijas Televīzija“ (15 8587 eurų).

Nustatėme, kad 1 075 000 eurų suma, skirta užtikrinti išsamią komercinės EMM pateiktą informaciją, nebuvo pagrįsta aiškiais skaičiavimais, o buvo parengta remiantis Kultūros ministerijos ir pramonės atstovų nuomonėmis ir skaičiavimais

bei ankstesne patirtimi. Galima daryti išvadą, kad Kultūros ministerija, bendradarbiaudama su NEMMC, parengė prašymą skirti 1 000 000 eurų valstybės finansavimo, kad būtų sukurta paramos žiniasklaidai sistema krizės metu, ir kad po to buvo surengtas konkursas komercinei EMM finansuoti (1 075 000 eurų). Vertindama pasiūlymus NEMMC nepatikrino, ar konkurso dalyvių pareiškimuose pateikta teisinga informacija apie jų reklamos pajamų sumažinimą bent 30 %.

Tačiau prašymas skirti lėšų „Latvijas Radio“ ir „Latvijas Televīzija“ buvo tinkamai pagrįstas; buvo paprašyta lėšų krizės padariniams sušvelninti ir buvo parengtas išsamus prašomų lėšų apskaičiavimas.

Kokias išvadas padarėme

Mūsų rekomendacijų įgyvendinimas užtikrins valstybės biudžeto lėšų ir dotacijų naudojimo bei NEMMC konkursų vykdymo kontrolę. Pasiūlėme, kad Kabinetas nustatytų bendrą požiūrį ir kriterijus, pagal kuriuos būtų skiriamos lėšos tolesnei žiniasklaidos paramai iš nenumatytų atvejų fondų, siekiant sušvelninti krizės padarinius, ir kad EMM finansavimo administravimas būtų patikėtas vienai įstaigai.

Prioritetinė sritis – skaitmenizavimas

47 Pandemija privertė tiek asmenis, tiek visuomenę greitai rasti naujų bendravimo, studijavimo, mokymosi ir darbo būdų ir prie jų prisitaikyti. Atsižvelgiant į „buvimo namuose“ politikos apibendrinimą, poveikis būtų buvęs dar didesnis, jei nebūtų IT sprendimų. Tiek viešasis, tiek privatusis sektorius per kelias savaites perėjo prie skaitmeninio režimo. IT priemonės ir technologijos, kurioms reikia galingos ir saugios skaitmeninės infrastruktūros ir asmeninių įgūdžių, suteikė naujų sprendimų, tačiau taip pat sukėlė sunkumų įvairaus amžiaus žmonėms.

48 Krizė parodė skaitmeninių technologijų svarbą, išryškindama galimybes, riziką ir kliūtis. Ji paspartino ne tik skaitmeninių priemonių naudojimą, bet ir bendrą skaitmeninimo procesą. Skaitmeninė valdžia, elektronine prekyba ir mažmeninė prekyba internetu, nuotolinis darbas, nuotolinis švietimas ir e. sveikatos priežiūra tapo nauja įprasta tvarka. Socialiniams ryšiams palaikyti naudojamos platformos, pranešimų paslaugos ir vaizdo konferencijos. Pandemijos kontekste didieji duomenys ir dirbtinis intelektas prisideda prie vakcinų paieškos, infekcijų sekimo ir infekcijų modelių aiškinimo.

49 Latvijos ir Nyderlandų AAI nagrinėjo skaitmeninių sprendimų kūrimą ir poveikį: pirmasis – švietimo srityje, o antrasis – nuotolinis darbas centrinės valdžios institucijose.

Švietimo sistema

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Latvija –
Valsts kontrole

Nuotolinis mokymasis ekstremalioje situacijoje

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuorodos
2020 m. rugsėjo 30 d.	Finansinis auditas	Kovo–birželio mėn.	LV Santrauka

Ką mes įvertinome ir kodėl

PSO paskelbus COVID-19 pandemiją, 2020 m. kovo 12 d. Ministrų kabinetas (Kabinetas) paskelbė nepaprastąją padėtį ir sustabdė mokymą klasėje visose švietimo įstaigose, kol padėtis bus išspręsta. Mokymas turėjo būti vykdomas nuotoliniu būdu, išskyrus centrinius valstybinius egzaminus. Iš pradžių paskelbtas iki 2020 m. balandžio 14 d. ekstremaliosios situacijos galiojimas buvo pratęstas du kartus – iki gegužės 12 d., o vėliau iki 2020 m. birželio 9 d.

2020 m. kovo 12 d.–birželio 20 d. Kabinetas Švietimo ir mokslo ministerijai skyrė papildomus 568 368 eurų finansinius išteklius iš nenumatytų atvejų fondų programos, kad būtų galima finansuoti nuotolinio mokymosi priemones ekstremaliosios situacijos metu:

- 203 160 eurų išmaniųjų prietaisų (telefonų ir planšetinių kompiuterių), skirtų pradinių ir vidurinių mokyklų mokinių nuotolinio mokymosi poreikiams tenkinti, pirkimui;
- 365 208 eurų garso ir vaizdo turinio, skirto nuotoliniam mokymuisi nemokamos televizijos kanalais, kūrimui ir platinimui, interneto platformos ir skaitmeninių sprendimų kūrimui.

Tuo pat metu Kabinetas įgaliojo ministeriją ekstremaliosios situacijos metu sustabdyti Viešųjų pirkimų įstatymo taikymą prekėms ir paslaugoms, kurių reikia nuotoliniam mokymuisi, o viešieji pirkimai turi būti grindžiami skubiais veiksmais ir neatidėliotinu sutarčių sudarymu.

Tarpinėje ataskaitoje apibendrinami mūsų atliktų patikrinimų ministerijoje rezultatai, susiję su prašymų suteikti papildomas lėšas pagrįstumu ir faktiniu jų panaudojimu:

- 1) išmaniųjų prietaisų pirkimui;
- 2) už garso ir vaizdo turinio kūrimą nuotolinio mokymosi projektui „Tava klase“.

Ką mes nustatėme

- 1) Išmaniųjų įrenginių pirkimas

2020 m. kovo mėn. ministerija surengė apklausą, siekdama įvertinti nuotolinio mokymosi įgyvendinimo galimybes ir gauti informacijos apie realią padėtį, susijusią su pradinių ir vidurinių mokyklų moksleivių prieiga prie kompiuterių, išmaniųjų prietaisų ir interneto. Atlikus tyrimą nustatyta, kad daugiau kaip 5 000 mokinių neturėjo prieigos prie kompiuterio ar išmaniojo telefono su interneto ryšiu. Todėl ministerija kreipėsi į telekomunikacijų bendroves dėl reikalingos įrangos tiekimo.

Ministerija išleido 436 732 eurus išmaniųjų prietaisų su interneto ryšiu pirkimui nuotoliniam mokymuisi (įskaitant 203 160 eurų iš nenumatytų atvejų fondų).

Siekdami užtikrinti, kad ministerija šias lėšas panaudojo ekonomiškai ir efektyviai, mes apklausėme savivaldybes, kad išsiaiškintume, ar jos išplatino ministerijos išmaniuosius prietaisus mokiniams ir ką jie padarė su įrenginiais po ekstremalios situacijos.

Tyrimo rezultatai:

- Dauguma iš 5 266 išmaniųjų prietaisų (bendra vertė – 557 331 euras) buvo perduoti moksleiviams. Tačiau ne mažiau kaip 295 (vertė 28 665 eurai) nebuvo paskirstyti, bet liko atskirų savivaldybių žinioje, nes ministerija nepatikrino, ar jų poreikiai vis dar buvo tokie, kaip iš pradžių buvo nurodyta.
- Kelios savivaldybės negavo pakankamai išmaniųjų prietaisų, todėl pirko juos iš savo lėšų (bent 139 įrenginiai).
- Be to, savivaldybės iš švietimo įstaigų išdalijo ne mažiau kaip 2 015 kompiuterių ir ne mažiau kaip 144 padovanojo.
- Ministerija nedavė jokių nurodymų dėl išmaniųjų prietaisų naudojimo po ekstremaliosios situacijos, todėl savivaldybės veikė skirtingai: prietaisai arba buvo gražinti į švietimo įstaigas tolesniam naudojimui, arba palikti mokiniams.

2) Projekto „Tava klase“ įgyvendinimas:

Ministerijos teigimu, dėl ekstremaliosios situacijos atsirado skubus originalių švietimo išteklių poreikis tiek moksleiviams, tiek mokytojams įvairiose srityse, naudojant nuotolinį mokymąsi ir aukštos kokybės tarpdisciplininius ryšius, kartu užtikrinant, kad medžiaga būtų kuo plačiau prieinama.

Audiovizualinis turinys buvo sukurtas ir platinamas nemokamais televizijos kanalais, buvo sukurta interneto platforma ir skaitmeniniai sprendimai. Iš valstybės biudžeto buvo skirta papildoma 365 208 eurų suma. Todėl „Tava klase“ pamokos buvo transliuojamos RE:TV kanale ir Sportacentrs.com nuo 2020 m. balandžio 6 d. iki gegužės 29 d. ir sukurta interneto svetainė www.tavaklase.lv.

Kokias išvadas padarėme

Audito metu padarėme išvadą, kad nuotolinio mokymosi procesas iš esmės buvo organizuojamas atsižvelgiant į ekstremaliosios situacijos aplinkybes ir kad ministerija tiekė reikiamas prekes ir paslaugas, kad įveiktų COVID-19 krizę ir pašalintų jos padarinius. Tuo pat metu atkreipėme dėmesį į galimus būdus toliau gerinti šio proceso valdymą.

Valstybės administracija

**Algemene
Rekenkamer**

Nyderlandai –
Algemene Rekenkamer

Dėmesys skaitmeniniam darbui namuose

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuorodos
2020 m. lapkričio 2 d.	Tyrimas	Liepos–spalio mėn.	NL EN

Ką mes įvertinome ir kodėl

2020 m. kovo mėn. dėl COVID-19 mokyklos, universitetai, restoranai ir biurai buvo priversti uždaryti duris. Kur buvo įmanoma, darbas iš namų staiga tapo norma. Beveik visi iš 175 000 valstybės tarnautojų, dirbančių ministerijose ir aukštosiose tarybose, kiek įmanoma turėjo dirbti iš namų, dažniais atvejais labai sėkmingai. Darbas tęsėsi iš namų, kai tuo metu visi traukiniai buvo tušti, o keliai apleisti. Valstybės tarnautojai bendradarbiavo ir bendravo telefonu, įprastiniais tinklo įrenginiais ir e. paštu, vis dažniau rengdami vaizdo susitikimus, bendraudami pranešimų siuntimo programėlėmis ir internetines bendradarbiavimo platformomis. Žinoma, bendradarbiavimu grindžiamos IRT priemonės nebuvo naujos, tačiau dabar jos staiga buvo naudojamos masiškai visiems naujiems tikslams. Dėl to naudotojams kilo daug klausimų: Ar vaizdo skambučiai per *Zoom* platformą yra saugūs? Kokią informaciją galiu bendrinti programėlėje? Kaip galiu saugiai naudoti savo asmeninį nešiojamąjį kompiuterį darbui? Nustatėme riziką, susijusią su bendradarbiavimu grindžiamomis IRT naudojimu centrinės valdžios institucijose. Pirmiausia tirdami šią riziką nustatėme, kokios IRT priemonės buvo naudojamos, kaip jos buvo naudojamos ir kaip reguliuojamas jų naudojimas.

Ką mes nustatėme

Pastebėjome, kad COVID-19 krizė lėmė spartų nuotolinį darbą centrinės valdžios institucijose. Tam reikėjo milžiniško IRT darbuotojų ir pagalbinių paslaugų lankstumo. Mes pagerbėme tai, kaip ministerijos, centrinės valdžios vyriausiasis informacijos pareigūnas, atskiri valstybės tarnautojai ir paslaugų teikėjai, pavyzdžiui, IRT bendrų paslaugų centras, reagavo į COVID-19 krizę.

Atlikome apklausą, kad gautume informacijos apie IRT taikomas programas, kurias valstybės tarnautojai naudoja dirbdami namuose. Nustatėme, kad komunikacija, kuriai gali būti naudojamos bendradarbiavimo IRT priemonės, turi būti aiškesnės ir suprantamesnės. Penktadalis respondentų teigė, kad nežino apie susitarimus dėl bendrų IRT priemonių naudojimo; 22 % respondentų nepatenkinti pranešimais apie šiuos susitarimus. Didžiausias netikrumas buvo susijęs su pranešimų programų, tokių kaip „WhatsApp“ ir internetinių bendradarbiavimo platformų, tokių kaip „Microsoft Teams“, „SharePoint“ ir „Dropbox“, naudojimu.

7 % respondentų, kurie naudojami „WhatsApp“, ir 16 % respondentų, kurie naudojami privačiu e. paštu, taip pat dalijosi konfidencialia informacija be leidimo. Viena iš priežasčių buvo ta, kad valstybės tarnautojai kartais nežinojo, kokias programėles jiems buvo leista naudoti. Pavyzdžiui, centrinės valdžios intranete teigiama, kad „WhatsApp“ gali būti naudojama darbui tik tam tikromis sąlygomis. Tačiau kelios ministerijos aiškiai uždraudė naudotis šia pranešimų programėle.

Nepasitenkinimas turimų IRT priemonių teikiamais pajėgumais yra viena iš pagrindinių priežasčių, dėl kurių šie susitarimai gali būti prieštaraujami naudojant nerekomenduojamas programėles. Ministrai, valstybės sekretoriai ir vyresnieji valstybės tarnautojai ne visada naudojami nustatytais ir turimomis saugiomis IRT priemonėmis, nors jų naudojimas IRT priemonėmis yra pavyzdys likusiai organizacijos daliai. Ministrai, valstybės sekretoriai ir vyresnieji valstybės tarnautojai kartais teikia pirmenybę populiarioms pranešimų programoms, pavyzdžiui, „WhatsApp“, mažiau saugiems planšetiniams kompiuteriams ir išmaniesiems telefonams, nes jie yra patogesni, greitesni ir patogesni naudoti nei kiti labai saugūs įrankiai.

Mūsų tyrimas atskleidė to pavyzdį. 2020 m. pavasarį viena iš ministerijų centrinės valdžios vyriausiojo informacijos pareigūno prašymu sukūrė itin saugią vaizdo susitikimų aplinką. Ši aplinka buvo numatyta konfidencialiam ministrų ir valstybės sekretorių bendravimui, tačiau ji nebuvo naudojama.

Kokias išvadas padarėme

Mūsų tyrimas rodo, kad centrinė valdžia turi imtis veiksmų, kad jos naudojimas pranešimų programomis ir mobiliaisiais telefonais būtų saugesnis. Manome, kad jų naudojimas kelia didžiausią pavojų informacijos saugumui ir privatumui. Jei rekomenduojamos IRT priemonės nenaudojamos arba naudojamos neteisingai, informacija gali patekti į netinkamas rankas.

Kai kurie centrinės valdžios valstybės tarnautojai mano, kad reikia aiškiau informuoti apie saugų bendradarbiavimu grindžiamų IRT priemonių, pavyzdžiui, pranešimų siuntimo programėlių ir internetinių susitikimų paslaugų, naudojimą. Kai kurie valstybės tarnautojai naudoja „WhatsApp“ ir privatų e. paštą, kad dalytųsi konfidencialia su darbu susijusia informacija, todėl nesilaiko savo organizacijų saugumo gairių.

Dėl šių pastabų mūsų 2020 m. metiniame finansiniame audite dėl centrinės valdžios informacijos saugumo buvo atliktas tolesnis tyrimas. Mes konkrečiai pažvelgėme į centrinės valdžios rizikos ir incidentų valdymą, susijusį su „WhatsApp“ ir įvairiomis vaizdo konferencijų priemonėmis. Rezultatus paskelbėme 2021 m. gegužės mėn.

Prioritetinė sritis – socialinis ir ekonominis atsakas

50 Socialinis ir ekonominis atsakas taip pat daugiausia priklauso valstybių narių kompetencijai, o tai paaiškina taikomų priemonių griežtumo skirtumus. Kiekvienos valstybės narės atsakas visų pirma priklausė nuo jos ekonominės ir finansinės padėties pandemijos pradžioje, taip pat nuo jos pasirengimo pradinės infekcijos bangos metu. Antra, ne visos valstybės narės nukentėjo vienu metu ir vienodai intensyviai, todėl priimant sprendimus dėl izoliavimo ir apsaugos priemonių pobūdžio ir būtinybės imtis ekonominių paskatų ir atsparumo priemonių buvo šiek tiek dvejojama.

51 Šiandien, praėjus daugiau nei metams, visos valstybės narės ėmėsi priemonių, vienaip ar kitaip, siekdamas neutralizuoti neigiamą izoliavimo priemonių poveikį, dėl kurio daugelis įmonių visam laikui uždarė savo veiklą ir gerokai sumažino paklausą daugelyje sektorių. Padidėjusi laikino atleidimo iš darbo ir atleidimo iš darbo rizika sukėlė nuogąstavimų dėl didėjančio nedarbo ir socialinio iškraipymo, taip pat dėl didesnių viešųjų išlaidų poreikio. Nacionalinės vyriausybės sukūrė darbo vietų išsaugojimo sistemas, kad palengvintų darbdaviams tenkančią finansinę naštą, apsaugotų užimtumą ir apribotų socialinius krizės padarinius. Jos pasinaudojo įvairiomis priemonėmis, kad užtikrintų tiesioginį likvidumą paveiktoms įmonėms (visų pirma MVĮ), padėdamos joms išsilaikyti ir išsaugoti darbo vietas, taip išvengdamos papildomų sunkumų namų ūkiams ir asmenims, kurie jau dabar susiduria su labai sudėtinga padėtimi.

52 Latvijos, Lietuvos, Nyderlandų ir Europos Audito Rūmų AAI įvertino socialinį ir ekonominį atsaką nacionaliniu arba ES lygmeniu. Latvija ir Nyderlandai atliko paramos darbuotojams ir įmonėms auditą, o Lietuva ir Audito Rūmai peržiūrėjo bendrą ekonominį atsaką pagal savo atitinkamas kompetencijos sritis.

Įmonės

**Algemene
Rekenkamer**

Nyderlandai –
Algemene Rekenkamer

Individuali parama įmonėms COVID-19 krizės metu

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuorodos
2020 m. lapkričio 12 d.	Veiklos auditas	Kovo– rugpjūčio mėn.	NL Santrauka

Ką mes įvertinome ir kodėl

Savo audito išvadas paskelbėme dviem dalimis, pirmąją dalį – 2020 m. birželio 26 d. kaip laišką parlamentui: „Parama didelėms įmonėms – mokymasis iš praeities“. Šiame laiške surinkta 16 pamokų, kurias per pastaruosius 40 metų viena po kitos einančios vyriausybės, kartais sunkiai, išmoko iš valstybės paramos priemonių. Tai buvo valstybės parama buvusiai RSV laivų statybos grupei XX a. aštuntajame dešimtmetyje ir orlaivių gamintojui „Fokker“ dešimtajame dešimtmetyje, iki neseniai suteiktos paramos bankams per kredito krizę.

Antroje projekto dalyje, paskelbtoje 2020 m. lapkričio 12 d. kaip ataskaita, nagrinėjome, ar per dabartinę COVID-19 krizę taikant valstybės paramos priemones, skirtas tokioms įmonėms kaip KLM, IHC ir HEMA, buvo pasinaudota tomis pačiomis 16 pamokų. Patikrinome vyriausybės sprendimų priėmimo procedūras, taikomas keturioms įmonėms, kurios COVID-19 krizės metu gavo pritaikytą valstybės paramą, ir trims bendrovėms, kurių paraiškos buvo atmestos. Ar buvo pasimokyta, ar kai kurių spąstų buvo sunku išvengti?

Ką mes nustatėme

Nustatėme, kad vyriausybė pritaikė daugelį iš praeityje išmoktų pamokų. Nustatėme, kad ministrai iš esmės atidžiai apsvarstė paraiškas, kad įsitikintų, ar jos yra pakankamai pagrįstos, ir prireikus išnagrinėjo alternatyvas. Prieš sudarant valstybės paramos planą, jie taip pat pirmiausia įvertino, kokią paramą galėjo gauti kiti suinteresuotieji subjektai, kad įmonė būtų išsaugota (arba „gelbėjimas privačiomis lėšomis“). Taigi, pavyzdžiui, vyriausybė nusprendė, kad HEMA gali išsilaikyti be paramos. NS (nacionalinė geležinkelio įmonė) ir antžeminiai paslaugų teikėjai Schipholio oro uoste buvo nurodyti

bendresnio pobūdžio COVID-19 paramos schemoms. Ministrai iš esmės taip pat skubiai konsultavosi su Europos Komisija, kad nustatytų siūlomos paramos suderinamumą su vidaus rinka. Tačiau auditas taip pat parodė, kad ne visais atvejais viskas buvo gerai. Pavyzdžiui, vyriausybė per anksti viešai paskelbė, kad ketina suteikti KLM 2–4 milijardų eurų paramą. Šis išankstinis pranešimas suteikė pranašumą remiant derybas bankams, turintiems KLM akcijų, kurios būtų patyrusios didelių nuostolių, jei oro transporto bendrovė būtų bankrutavusi. Kai taip atsitiko, valstybė galiausiai prisiėmė 93 % riziką, susijusią su paramos priemone. Todėl padarėme išvadą, kad „gelbėjimo privačiomis lėšomis“ principas su KLM buvo labai sėkmingas. Tai primena „Fokker“ ir „NedCar“ gelbėjimą dešimtajame dešimtmetyje, kai viešasis interesas siekiantis išsaugoti įmones kartais suteikė privačioms šalims svertą, kad priverstų vyriausybę teikti paramą.

Taip pat nustatėme, kad esama interesų konfliktų rizikos: paramos KLM atveju Vyriausybė konsultavosi su ABN AMRO, o bankas taip pat priklausė konsorciui, su kuriuo ji turėjo derėtis dėl dalyvavimo paramos operacijoje.

Valstybės parama laivų statytojui IHC buvo skirta tam, kad vyriausybei nereikėtų išmokėti 395 milijonų eurų eksporto kredito draudimo, kuris jau buvo suteiktas bendrovės bankroto atveju. IHC buvo išgelbėtas nuo bankroto, iš dalies dėl papildomo kredito draudimo. Vyriausybės nuomone, 700 milijonų eurų yra priimtinas šios paramos priemonės keliamos rizikos valstybei lygis. Tačiau nustatėme, kad didžiausia rizika valstybei dėl paramos IHC siektų 895 milijonus eurų. Azartinių lošimų požiūriu tokia strategija vadinama „dvigubinama“. Vyriausybė iki galo nepranešė parlamentui apie šią riziką. Be to, dėl tam tikrų paramos schemos aspektų parlamentas turėjo būti anksčiau informuotas, kad jam nebūtų pateikta *fait accompli*.

2020 m. gegužės 1 d. vyriausybė paskelbė naują vertinimo sistemą, pagal kurią priimami sprendimai dėl atskirų paramos paraiškų. Manome, kad, atlikus keletą pakeitimų, naujojoje vertinimo sistemoje pateikiamas veiksmų planas, kaip tinkamai ir struktūriškai nagrinėti individualias paramos paraiškas.

Kokias išvadas padarėme

Padarėme išvadą, kad vyriausybė pasimokė iš daug, tačiau ne visų, praeities pamokų. Mes rekomendavome į vertinimo sistemą įtraukti keletą punktų. Ši vertinimo sistema taip pat turėtų būti įforminta.

Nemokamų atostogų schema

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Latvija –
Valsts kontrole

Finansų ministerijai skirtų lėšų panaudojimas prastovos išmokai išmokėti

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuorodos
2020 m. lapkričio 26 d.	Finansinis auditas	Kovo– rugpjūčio mėn.	LV Santrauka

Ką mes įvertinome ir kodėl

2020 m. kovo mėn. Ministrų kabinetas (Kabinetas) Finansų ministerijai skyrė papildomų finansinių išteklių, neviršijančių 101,8 milijonų eurų iš valstybės nenumatytų atvejų fondų programos, kad padengtų prastovų išmokų mokėjimą bendrovių, kurių finansinė padėtis labai pablogėjo dėl COVID-19 plitimo, darbuotojams ir panašioje padėtyje atsidūrusiems savarankiškai dirbantiems asmenims.

Prastovos išmoka yra vienas iš COVID-19 padarinių prevencijos ir šalinimo paramos mechanizmų, nustatytų 2020 m. kovo mėn. jau galiojusiame įstatyme „Dėl grėsmės valstybei ir jos padarinių dėl COVID-19 plitimo prevencijos ir slopinimo priemonių“. Jos esmė – kompensacija darbuotojams krizės paveiktuose sektoriuose, kai darbdavys negali pasiūlyti darbo, ir savarankiškai dirbantiems asmenims, kurių ekonominę veiklą paveikė krizė. Prastovos išmoka sudaro iki 75 % vidutinio atlyginimo per praėjusius šešis mėnesius, bet ne daugiau kaip 700 eurų per kalendorinį mėnesį.

Mūsų tarpinėje ataskaitoje apibendrinama informacija apie Finansų ministerijoje ir jai pavaldžioje institucijoje – Valstybinėje pajamų tarnyboje (SRS) – atliktas patikras apie faktinį papildomų lėšų, skirtų COVID-19 padariniams sušvelninti, panaudojimą išmokant išmokas už prastovas. Mes taip pat įvertinome išmokos skyrimo kriterijus ir jos administravimo tvarką.

Ką mes nustatėme

Iš viso SRS buvo skirta 54 076 431 eurų išmokoms už prastovas ir 5 378 848 481 eurų (53 % viso biudžeto paketo). 514 466 671 eurų išmoka buvo išmokėta 52 867 darbuotojams ir 2 337 810 eurų – 2 381 savarankiškai dirbantiems asmenims

(iki 2020 m. rugpjūčio mėn.). Faktiniai mokėjimai buvo gerokai mažesni nei Ministrų kabineto iš pradžių skirta (rezervuota) suma, nors pradiniai skaičiavimai apėmė mažiau sektorių, taigi ir siauresnę paramos gavėjų grupę. Nauda taip pat buvo numatyta trumpesniai laikotarpiui. Skaičiavimai buvo pagrįsti dviejų mėnesių išmokos mokėjimu, tačiau iš tikrųjų ji buvo mokama beveik keturis mėnesius.

Tikrindami, ar SRS skyrė ir išmokėjo prastovų išmoką pagal numatytą prastovų išmokų skyrimo paskirtį ir teisės aktuose nustatytus reikalavimus, nenustatėme reikšmingą neatitikimą. Vis dėlto nustatėme teisinės sistemos ir jos įgyvendinimo trūkumų:

- o iš esmės Ministrų kabineto taisyklės, numatančios prastovų išmokas, buvo iš dalies pakeistos siekiant išplėsti paramos gavėjų ratą. Tačiau dėl vieno pakeitimo, įskaitant naują prastovų išmokų gavėjų grupę, kiti asmenys buvo pašalinti iš galimų gavėjų.
- o Daugeliu atvejų skirtingoms tikslinėms grupėms buvo sukurtos nevienodos prastovų išmokų skyrimo sąlygos:
 - Kalbant apie savarankiškai dirbančius asmenis, padėtis buvo palankesnė mikroįmonių mokesčių mokėtojams, nes nebuvo nustatytas joks kriterijus deklaruotai mikroįmonių mokesčių sumai apskaičiuoti, nors mikroįmonių mokesčių mokėtojai kitų mokesčių nemoka. Tačiau kitiems savarankiškai dirbantiems asmenims nustatyta minimali privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų, sumokėtų per paskutinius du 2019 m. ketvirčius, suma.
 - Mokėdami lygiaverčius mokesčius, darbuotojai, dirbantys vienam nuo krizės nukentėjusiam darbdaviui, atsidūrė palankesnėje padėtyje nei tie, kurie dirbo ne visą darbo dieną keliems tokiems darbdaviams, nes pastarieji turėjo teisę gauti išmokas už prastovas, remdamiesi tik vieno darbdavio mokamu vidutiniu bruto darbo užmokesčiu.

Kokias išvadas padarėme

Po audito pasiūlėme, kad Kabinetas užtikrintų vienodas sąlygas visiems galimiems nuo krizės nukentėjusiems paramos gavėjams. Nustatant naujas paramos formas ir išplečiant pagalbos gavėjų ratą, negali būti pašalintos tam tikros asmenų grupės, kurios iki pakeitimo atitiko reikalavimus pagalbai gauti; be to, turi būti lygios galimybės gauti pagalbą konkrečiai tikslinei grupei.

Atlikus auditą, dabartinėmis išskirtinėmis aplinkybėmis buvo padaryti šie pakeitimai: darbuotojai gali gauti prastovos išmoką, pagrįstą vidutiniu bruto darbo užmokesčiu,

kurį jie gavo iš daugelio nuo krizės nukentėjusių darbdavių; norint gauti išmokas už prastovas, nereikalaujama jokio minimalaus privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų dydžio; prastovos išmokos dydis nustatomas proporcingai prastovos laikotarpiui.

Krizės ir ekstremaliosios situacijos valdymas

AUKŠČIAUSIOJI
AUDITO INSTITUCIJA

Lietuva –
Valstybės kontrolė

COVID-19 krizės ir ekstremaliosios situacijos valdymas

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuorodos
2020 m. lapkričio 30 d.	Vertinimas	Vasario–kovo mėn.	LT Santrauka

Ką mes įvertinome ir kodėl

COVID-19 sukeltiems socialiniams ir ekonominiams padariniams švelninti būtinos kompleksinės priemonės ir veiksmai – operatyviai priimami politiniai sprendimai ir koreguojami teisės aktai, papildomos ekonominės ir finansinės priemonės, kad būtų sumažintas neigiamas poveikis tiek ekonomikai, tiek socialinių visuomenės poreikių tenkinimui. Vyriausybės atsakomųjų veikslių mastas ir jų vykdymas laiku turi lemiamą įtaką tam, kaip bus sumažintos neigiamos COVID-19 pasekmės visuomenės sveikatai, gyventojų pajamoms, įmonių likvidumui ir kt., kiek reikšmingai keisis valstybės pajamų ir išlaidų dydžiai.

Mūsų ataskaita apibendrina informaciją apie Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiksmus ir priemones, kurių ji ėmėsi ekstremaliosios situacijos valdymui, COVID-19 sukeltų pasekmių mažinimui, ekonomikos skatinimui ir atsigavimui; apžvelgia, kaip buvo naudojamos tam skirtos lėšos.

Ką mes nustatėme

Atsižvelgdama į situacijos neigiamą poveikį socialinei aplinkai ir ekonomikai ir siekdama suvaldyti COVID-19 ligos plitimą, LR Vyriausybė 2020 m. kovo–birželio mėn. patvirtino tam skirtus priemonių rinkinius:

- Ekonomikos skatinimo ir koronaviruso (COVID-19) sukeltų pasekmių mažinimo priemonių planą, skirtą užtikrinti išteklius sveikatos ir visuomenės apsaugos sistemoms efektyviam veikimui; padėti išsaugoti darbo vietas ir palaikyti gyventojų pajamų lygį; padėti verslui išsaugoti likvidumą; skatinti ekonomiką; užtikrinti valstybės išdo likvidumą. Planui skirta 6,2 milijardo eurų, priemonėms

reikalingas tiesioginis finansavimas (investicijos, paskolos, kompensacijos, subsidijos, išmokos) sudaro 4,9 milijardo eurų, iš jų iki 2020 m. rugsėjo pabaigos panaudota 40,1 % lėšų.

- o Ateities ekonomikos DNR planą, kurio tikslas – siekti sparčių ir efektyvių investicijų į Lietuvos ekonomikos atsigavimą ir augimą, kad ekonomika taptų tvari, inovatyvi ir kurtų aukštą pridėtinę vertę. Planui skirta 5,8 milijardo eurų, nukreipiant jas į 5 prioritetines sritis: žmogiškąjį kapitalą, skaitmeninę ekonomiką ir verslą, inovacijas ir mokslinius tyrimus, ekonominę infrastruktūrą, klimato kaitą ir energetiką. Iki 2020 m. spalio pabaigos investuota 13,5 % planui skirtų lėšų.
- o COVID-19 valdymo strategiją, kuria siekiama suvaldyti COVID-19 ligos plitimą trumpuoju laikotarpiu ir tinkamai pasirengti naujoms galimoms viruso bangoms ateityje. Strategijos įgyvendinimui numatyti 126 veiksmai, kurie nėra susieti su lėšomis. 2020 m. spalio mėnesį 28 % strategijos veiksmų įgyvendinimas vėlavo.

Kokias išvadas padarėme

Analizuodami LR Vyriausybės patvirtintų priemonių įgyvendinimą matome, kad Ateities ekonomikos DNR plano tikslo transformuoti Lietuvos ekonomiką į inovatyvią ir kuriančią aukštą pridėtinę vertę pasiekimui riziką kelia tai, kad projektų svarstymui ir vertinimui skiriama nepakankamai laiko ir stinga informacijos apie jų ekonominį pagrįstumą, detalios kaštų ir naudos analizės.

Koronaviruso pandemija neigiamai paveikė viešuosius finansus, ekonomiką ir darbo rinką: išaugo valstybės skola, sumažėjo bendrasis vidaus produktas, surinktos mažesnės, nei planuota, viešosios pajamos, patirtos didesnės išlaidos, išaugo nedarbo lygis ir kt. Nepaisant to, Lietuvos ekonomikos raida 2020 m. pirmajame pusmetyje buvo geresnė, nei tikėtasi. Tam įtakos iš dalies turėjo ir valdžios sektoriaus vykdytos ekonominio skatinimo priemonės ir paramos priemonės gyventojams ir verslui.

Tikimės, kad vertinimo ataskaitoje susisteminti duomenys taps apibendrintos informacijos apie LR Vyriausybės veiksmus šaltiniu visuomenei ir papildoma galimybe institucijoms, dalyvaujančioms valdant ekstremaliąją situaciją ir šalinant neigiamus jos padarinius, planuojant ir priimant sprendimus, kurie taikliausiai atliepia nuo pandemijos pasekmių nukentėjusių sričių poreikius.

ES ekonomikos atsakas

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

Europos Sąjunga –
Europos Audito Rūmai

Apžvalga Nr. 06/2020. ES ekonominės politikos atsako į COVID-19 krizę rizikas, iššūkius ir galimybes

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuoroda
2020 m. gruodžio 9 d.	Apžvalga	Kovo– rugpjūčio mėn.	Oficialiosios ES kalbos

Ką mes įvertinome ir kodėl

COVID-19 pandemija privertė ES valstybes nars sustabdyti didelę savo ekonomikos dalį. 2020 m. gegužės mėn. apskaičiuota, kad 2020 m. ES realusis BVP sumažės 7,4 %. Siekdamas sušvelninti pandemijos kreivę ir sumažinti bei atremti ekonominę žalą, ES ir jos valstybės narės įgyvendino įvairias priemones. Nors ES atlieka pagrindinį koordinavimo vaidmenį sudarant sąlygas priemonėms, skirtoms ekonominės žalos kontrolei ir atkūrimui, dėl tokių priemonių sprendžiama ir jos iš esmės įgyvendinamos nacionaliniu lygmeniu.

Kaip pagrindas priimti informacija pagrįstus sprendimus dėl naujų ir esamų priemonių pritaikymo, labai svarbu suprasti, kaip visa ES reagavo į besitęsiančią pandemiją. Šiuo tikslu apžvalgoje pateikiama nepriklausoma atitinkamų ekonominių veiksmų, kurių imtasi nacionaliniu lygmeniu (iki 2020 m. liepos mėn.) ir ES lygmeniu (iki 2020 m. spalio mėn.), apžvalga. Pirmiausia rinkome ir sistemingai analizavome visą viešai prieinamą informaciją ir duomenis, o po to įvertinome įvairias ES lygmeniu ir valstybėse narėse pradėtas taikyti priemones, nustatydami galimą riziką, iššūkius ir galimybes ateityje koordinuoti ES ekonominę politiką.

Ką mes nustatėme

Vyriausybės priėmė daug diskrecinių fiskalinių priemonių, kurių vertė siekia apie 3,5 trilijonus eurų, iš esmės pagal ES kovos su krize politikos gaires, t. y. darbo vietų išsaugojimo schemas ir valstybės pagalbą, skirtą įmonių lėšų rezervui remti.

Nacionalinių paketų sudėtis ir santykinis dydis valstybėse narėse labai skyrėsi. Nors izoliacijos laikotarpiu jos veiksmingai sumažino nedarbo riziką, tačiau gerokai padidins valstybės skolą.

ES reagavimą sudarė priemonės, kuriomis remiamos nacionalinės pastangos valdyti krizę:

- Europos Centrinio Banko skubi pinigų intervencija kartu su:
 - ES fiskalinių ir valstybės pagalbos taisyklių lankstumo naudojimu;
 - *ad hoc* ekonominės politikos gairėmis;
 - ES biudžeto lėšų perskirstymu reaguojant į atsakomąsias priemones į krizę;
- apsauginių tinklų, skirtų tikslinei skolinimo paramai teikti, sukūrimas:
 - vyriausybėms per Komisiją (SURE ir Europos stabilumo mechanizmą);
 - įmonėms per Europos investicijų banką;
- didesnių paramos priemonių kūrimas, iš kurių didžiausia ir svarbiausia yra NGEU⁴³ (verta 750 milijardų eurų). Jos pagrindinis elementas yra Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, kuria siekiama šalinti ekonominių skirtumų rizikas ir susieti ekonomikos atsigavimą su ES žaliosiomis ir skaitmeninėmis strategijomis.

Kokias išvadas padarėme

Valstybių narių ir ES lygmens priemonių rinkinys kelia rizikas ir iššūkius ES ekonominės politikos koordinavimui, įgyvendinimui ir patikimam ES lėšų finansų valdymui:

- dėl valstybių narių fiskalinių priemonių paketų ES valdžios institucijoms, atsakingoms už fiskalinės pozicijos, vidaus rinkos, darbo rinkų ir finansų sektoriaus priežiūrą, kyla naujų iššūkių;
- esama rizikos, kad ekonominis atotrūkis tarp valstybių narių toliau didės, nes jų reagavimo į krizes pajėgumai labai skyrėsi, priklausomai nuo jų ankstesnių ekonominių sąlygų.

⁴³ Tuo metu, kai peržiūra buvo baigta, dar neveikė.

- naujo siūlomo naudojimo įrenginio veiksmingumas gali sumažėti, jei:
 - jo finansinė struktūra ir stebėsenos bei atskaitomybės sistema nėra tinkama;
 - ekonomikos gaivinimo planai nėra tinkamai koordinuojami ir juose neskiriama dėmesio augimą skatinančioms reformoms ir investicijoms;
 - įgyvendinimas nėra savalaikis / įsisavinimo lygis yra žemas.
- Komisija susidurs su iššūkiu valdyti didelės apimties ES sandorių kapitalo rinkose finansinę riziką.
- ES ekonominis atsakas į COVID-19 krizę taip pat suteikia galimybių:
 - finansinio atsako į ekonomikos krizę įgyvendinimas tebevyksta, tačiau ES institucijoms gali tekti svarbesnis vaidmuo valdant ES ekonomikos gaivinimą.
 - naujų laikinų fondų, tokių kaip SURE ir NGEU, sukūrimas suteikia galimybę apsvarstyti nuolatinį ES biudžeto pajėgumo reaguoti į didelius ekonominius sukrėtimus gerinimą ir dėl to atsirandančių ekonominių skirtumų tarp valstybių narių mažinimą.
 - Papildomas finansavimas taip pat suteikia svarbią galimybę skatinti ES prioritetus, pavyzdžiui, darnų vystymąsi ir skaitmeninimą, jei pagal Europos semestrą veiksmai bus kruopščiai parengti ir atidžiai stebimi.

Prioritetinė sritis – viešieji finansai ir su jais susijusi rizika

53 Jau 2020 m. viduryje valstybės narės buvo priėmusios beveik 1 250 fiskalinių priemonių, skirtų kovoti su pandemijos poveikiu ekonomikai ir sveikatai, kurių vertė – 3,5 trilijonai eurų (27 % ES 27 valstybių BVP 2020 m. įverčiai)⁴⁴. Per pirmąjį etapą sutelkti milijardai eurų jau viršijo bendrą visų 2008–2009 m. priimtų ekonomikos atkūrimo paketų vertę⁴⁵.

54 Valstybių narių fiskalinėje politikoje daugiausia dėmesio skiriama trumpalaikiam visuotinės izoliacijos ir mažėjančios paklausos poveikiui pajamoms ir užimtumui mažinti, taip pat atsparumo ir ekonomikos gaivinimo priemonių naudojimui. Apskritai jas sudaro:

- automatiniai stabilizatoriai, pavyzdžiui, standartiniai mokesčių koregavimai ir nedarbo sistemos;
- diskrecinės biudžeto skatinimo priemonės, pavyzdžiui, mokesčių lengvatos arba tarifų mažinimas, ir išimtinės išlaidos tokiose srityse kaip užimtumo rėmimas ir sveikatos sektorius;
- nebiudžetinės priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti verslo lėšų rezervą (valstybės paskolos, paskolų garantijos, mokesčių atidėjimas ir t. t.), kurie neturi tiesioginių fiskalinių sąnaudų.

55 Nyderlandų, Portugalijos ir Švedijos AAI įvertino finansinių priemonių, kurių imtasi reaguojant į COVID-19, poveikį, riziką ir fiskalinį poveikį viešiesiems finansams ir nacionalinių biudžetų įgyvendinimui.

⁴⁴ Audito Rūmų *apžvalga Nr. 06/2020.ES ekonominės politikos atsako į COVID-19 krizę rizika, iššūkiai ir galimybės*, 2020 m. gruodžio 9 d.

⁴⁵ Europos Komisija, *Klausimai ir atsakymai:Komunikatas dėl fiskalinės politikos atsako į koronaviruso pandemiją*, 2021 m. kovo 3 d.

Viešieji finansai ir su jais susijusi rizika

**Algemene
Rekenkamer**

Nyderlandai –
Algemene Rekenkamer

COVID-19 krizė. laidavimo ir paskolų viešiesiems finansams rizika

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuorodos
2020 m. lapkričio 25 d.	Finansinis / atitikties auditas	Kovo– rugpjūčio mėn.	NL Santrauka

Ką mes įvertinome ir kodėl

2020 m. kovo–rugpjūčio mėn. Nyderlandų vyriausybė sukūrė įvairias schemas, kad išvengtų COVID-19 plitimo prevencijos priemonių ekonominio poveikio.

Be kelių milijardų eurų papildomų išlaidų ir prarastų pajamų, Vyriausybė taip pat suteikė garantijas, pratęsė esamas garantijų schemas ir suteikė paskolas. Nors garantijų schemas iš karto nenulemia išlaidų, jos kelia (didelių) išlaidų riziką, jei jų bus pareikalauta.

Todėl vyriausybė jau yra nustačiusi griežtas taisykles, reglamentuojančias garantijų sistemų nustatymą ir paskolų teikimą.

Ištyrėme, kokias garantijas ir paskolas vyriausybė suteikė nuo 2020 m. kovo mėn. iki rugpjūčio mėn. pabaigos ir ar ji laikėsi taisyklių.

Mes taip pat tyrėme, ar ir kaip Parlamentas buvo informuotas apie šias garantijas ir paskolas ir ar buvo laikomasi parlamento biudžeto taisyklių.

Ką mes nustatėme

Nuo 2020 m. kovo mėn. iki rugpjūčio mėn. pabaigos Vyriausybė sukūrė arba pratęsė 14 garantijų schemų. Dėl to bendra Nyderlandų Vyriausybės garantijų suma padidėjo 60,9 milijardais eurų. Vyriausybė tikisi, kad dėl to bus patirta 2,6 milijardų eurų papildomų išlaidų. Be to, per tą patį laikotarpį Vyriausybė suteikė aštuonias paskolas, kurių bendra suma – 1,8 milijardai eurų.

Todėl vyriausybės nuo kovo mėn. iki rugpjūčio mėn. pabaigos suteiktomis garantijomis ir paskolomis valstybės lėšų, kurioms kyla rizika, suma padidėjo 62,7 milijardais eurų. Dėl to bendra su rizika susijusių viešųjų lėšų suma beveik pasiekė rekordinį lygį, nustatytą per kredito krizę (245,5 milijardus eurų).

Mūsų tyrimas taip pat parodė, kad vyriausybė nenuosekliai taikė savo taisykles garantijų schemoms ir paskoloms kurti ar išplėsti. Pavyzdžiui, privaloma vertinimo sistema nebuvo taikoma kiekvienai naujai ar išplėstai sistemai. Tose schemose, kuriose jos buvo naudojamos, vertinimo sistemų pildymo nuodugnumas buvo nevienodas. Be to, kaip ir privaloma, ne visos užbaigtos vertinimo sistemos buvo laiku išsiųstos parlamentui. Todėl Parlamentas negalėjo susipažinti su iš dalies pakeistų biudžeto įstatymų turiniu prieš juos patvirtindamas.

Galiausiai, mūsų tyrimas rodo, kad šešių iš 22 sukurtų ar pratėtų schemų atveju vyriausybė nepranešė parlamentui apie jų veikimo pradžią, kol neturėjo galimybės aptarti iš dalies pakeisto biudžeto įstatymo. Pagal Nyderlandų vyriausybės sąskaitų įstatymą ministras turi raštu pranešti parlamentui apie sistemos įdiegimą, jei dėl nacionalinių interesų ją reikia įvesti prieš parlamentui suteikiant galimybę aptarti ir patvirtinti biudžeto pakeitimo projektą.

Kokias išvadas padarėme

Padarėme išvadą, kad vyriausybė nenuosekliai taikė savo politiką ir taisykles garantijų schemoms ir paskoloms kurti ar išplėsti. Taip pat padarėme išvadą, kad parlamentui ne visada buvo tinkamai pranešta laiku, todėl keliais atvejais buvo pažeistas Nyderlandų vyriausybės sąskaitų įstatymas.

Mes rekomendavome, kad finansų ministras persvarstytų taisykles, reglamentuojančias garantijų sistemų sukūrimą ar pratimą ir paskolų teikimą, atsižvelgiant į jų naudojimą krizinėse situacijose. Taip pat rekomendavome finansų ministrui dėti daugiau pastangų, kad būtų užtikrintas pranešimas parlamentui tinkamu laiku. Taip pat rekomendavome geriau informuoti parlamentą apie sistemų riziką, numatomus nuostolius ir šiam tikslui turimų rezervų dydį. Galiausiai rekomendavome kuo greičiau įvertinti specialiai sukurtas kovos su ekonominiais COVID-19 krizės padariniais sistemas, daugiausia dėmesio skiriant jų veiksmingumui.

Švedija –
Riksrevisionen

RIKSREVISIONEN

Fiskalinės politikos sistema. Kaip vyriausybė ją įgyvendino 2020 m.

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuorodos
2020 m. gruodžio 17 d.	Veiklos auditas	Balandžio– rugsėjo mėn.	SV Santrauka

Ką mes įvertinome ir kodėl

Siekdama kovoti su dideliu ekonomikos nuosmikiu, sukeltu koronaviruso pandemijos, Švedijos vyriausybė 2020 m. pavasarį ir vasarą priėmė sprendimą dėl įvairių paramos priemonių. Apskaičiuota, kad šios priemonės susilpnintų viešuosius finansus maždaug 2 % BVP. 2021 m. biudžeto įstatymo projekte pasiūlytos papildomos priemonės, kurių bendra vertė – 108 milijardų Švedijos kronų (2,1 % BVP), siekiant atgaivinti ekonomiką.

Nors akivaizdu, kad siekiant stabilizuoti ekonomiką krizės metu būtina ekspansinė fiskalinė politika, taip pat svarbu ilguoju laikotarpiu išlaikyti patikimus viešuosius finansus. Todėl atlikome vyriausybės fiskalinės politikos, susijusios su Švedijos fiskalinės politikos sistema, kurios tikslas – užtikrinti ilgalaikę tvarią ir skaidrią fiskalinę politiką, auditą.

Sistemą sudaro keli biudžeto politikos tikslai ir skaidraus ataskaitų teikimo principai; ją patvirtino Švedijos parlamentas Riksdagas. Sistema taikoma nuo 2000 m. pradžios ir bėgant metams buvo tobulinama, iš dalies dėl mūsų pasikartojančių auditų šia tema.

Ką mes nustatėme

Auditas parodė, kad vyriausybės taikomos krizės priemonės lėmė didelį deficitą ir kad valdžios sektoriaus grynojo skolinimo pertekliaus tikslas nebus pasiektas. Dėl stabilizavimo politikos priešasčių leidžiama laikinai nukrypti nuo tikslinio lygio, nes pertekliaus tikslas taikomas per verslo ciklą. Tačiau vyriausybė nepateikė privalomo plano, kaip vidutinės trukmės laikotarpiu būtų galima pasiekti pertekliaus tikslą.

Kitas biudžeto politikos tikslas – centrinės valdžios išlaidų viršutinė riba, kurios lygis 2020 m. ir vėlesniais metais gerokai padidėjo. Auditas parodė, kad vyriausybė turėjo pagrįstų motyvų padidinti išlaidų viršutinę ribą 2020 m., nes pandemija iš esmės

pakeitė fiskalinės politikos sąlygas. Tačiau iš esmės pakilęs lygis 2021 ir 2022 m. neturėjo pagrindo ir nebuvo susietas su vyriausybės makroekonominėmis prognozėmis. Vietoj to, ją motyvavo labai didelių saugumo ribų poreikis.

Siūloma 2023 m. išlaidų viršutinė riba vėl atitinka įprastą lygį, atsižvelgiant į Švedijos ekonomikos dydį. Tai riboja nuolatinio išlaidų didėjimo galimybes krizės metu, o tai reiškia, kad kraštutinis ankstesnių metų apyvartinis pelnas gali būti naudojamos tik laikinoms priemonėms. Šiomis aplinkybėmis nustatėme, kad biudžeto įstatymo projekte neaiški laikinų ir nuolatinių priemonių, susijusių su išlaidomis, taikymo sritis.

Kokias išvadas padarėme

Padarėme išvadą, kad fiskalinė politika iš esmės buvo parengta ir apie ją pranešta pagal fiskalinės politikos sistemą. Fiskalinės politikos sistema suteikė vyriausybei paramą laikiniems nukrypimams nuo pertekliaus tikslo dėl stabilizavimo politikos priešasčių. Tačiau taip pat buvo nukrypimų nuo sistemos: nepateikdama ataskaitų apie tai, kaip turėjo būti atkurtas perviršis, vyriausybė nesilaikė Biudžeto įstatymo. Manome, kad neaiški situacija nėra priežastis nesilaikyti Biudžeto įstatymo nuostatų. Priešingai, būtent staigus nuosmukio metu galima tikėtis nukrypimų nuo tikslinio lygio.

Taip pat padarėme išvadą, kad vyriausybė 2021 ir 2022 m. išlaidų viršutines ribas padidino taip, kad programa nebuvo remiama ir dėl to kilo rizika, kad išlaidų prioritetai bus ne tokie veiksmingi. Lygis buvo toks didelis, kad kilo pavojus viršutinės ribos funkcijai, kaip priemonės perviršio tikslui pasiekti. Tinkamesnė alternatyva būtų didesnė tik tam, kad būtų patenkintas poreikis, atsiradęs dėl vyriausybės faktiškai vykdomos stabilizavimo politikos, ir apyvartinis pelnas neįprastai dideliame makroekonominiam netikrumui. Jei fiskalinės politikos sąlygos vėl labai pasikeitė, vyriausybė visada turėjo galimybę grįžti prie Riksdago su pasiūlymais dėl naujų viršutinių išlaidų ribų.

Taip pat rekomendavome, kad laikinųjų ir nuolatinių priemonių, susijusių su biudžeto išlaidomis, taikymo sritis būtų aiškiai apibrėžta ne vėliau kaip būsime 2021 m. pavasario fiskalinės politikos akte.

Biudžeto vykdymo rizika

Portugalija –
Tribunal de Contas

Viešųjų išteklių naudojimo ekstremaliųjų situacijų (COVID-19) valdymo srityje rizika

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuoroda
2020 m. birželio 1 d.	Analizė	Nuo pandemijos pradžios	PT

Ką mes įvertinome ir kodėl

Šiuo dokumentu siekėme labai ankstyvame pandemijos etape atkreipti dėmesį į tam tikrą riziką, kuri yra svarbi finansų valdymui ekstremaliųjų situacijų metu ir kurios negalima pamiršti COVID-19 sukeltos sveikatos, ekonomikos, socialinės ir finansų krizės metu.

Ką mes nustatėme

Nustatėme riziką, susijusią ne tik su krizių ir ekstremaliųjų situacijų priemonių valdymu, nepaprastą padėtimi ir viešąja pagalba, kontrolės ir vientisumo susilpnėjimu, viešaisiais pirkimais ir informacinėmis sistemomis, bet ir su fiskaliniu skaidrumu (dėl neatidėliotinių priemonių sąnaudų ir poveikio vertinimo) ir apskaitos ataskaitomis.

Nagrinėjant šiuos aspektus buvo atsižvelgta į įprastas ekstremaliosios situacijos ypatybes, tarptautines rekomendacijas, jau priimtus išimtinis teisės aktus ir panašiomis aplinkybėmis jau atliktų auditų ir kitų patikrinimų rezultatus.

Kokias išvadas padarėme

Įspėjome visas viešąsias lėšas valdančias įstaigas, kad jos turi žinoti apie šią riziką, ir apsvarstyti galimybę imtis jos mažinimo priemonių, ypač teisės aktų ir reglamentų aiškumo ir nuoseklumo atžvilgiu, parengti suderinto priemonių įgyvendinimo gaires, sukurti stebėsenos mechanizmus, apibrėžti ir koordinuoti atsakomybę ir užkirsti kelią paramos dubliavimuisi.

Taip pat buvo pabrėžta, kad svarbu tinkamai konfigūruoti informacines sistemas, kad būtų galima įgyvendinti paramą, stiprinti IT saugumo sistemas, vertinti ir užtikrinti visų

darbuotojų, dalyvaujančių reagavimo į ekstremalias situacijas veiksmuose, sąžiningumą, taip pat užtikrinti procedūrų ir veiksmų skaidrumą ir viešinimą, ypač kai tai susiję su parama ir viešojo pirkimo sutartimis ar dotacijomis.

Atkreipėme dėmesį į tai, kad visos procedūros ir sprendimai turi būti dokumentuojami ir pagrįsti, o pagrindiniai patikrinimai turi būti išlaikyti, taip užtikrinant muitų atskyrimą, kryžminius patikrinimus, pristatymo patvirtinimą, atsargų patikrinimus ir fizinius patikrinimus, o *ex ante* patikrinimus pakeičiant patikrinimais procedūrų metu arba po jų.

Pabrėžėme, kad ataskaitų apie naudojamus išteklius teikimas, atsakomybė už juos ir atskaitomybė už juos apima visų COVID-19 priemonių įgyvendinimo veiksmų, visų susijusių išlaidų ir mažesnių fiskalinių pajamų saugojimą, siekiant įvertinti jų poveikį, pagal sistemą, kuri leidžia įvertinti poveikį viešiesiems finansams ir priemonių tvarumui.

Analizavome kiekvieną iš šių rizikos sričių, citavome ankstesnių auditų metu nustatytus faktus ir pateikėme išsamesnes rekomendacijas dėl kiekvienos susijusios srities.

Prioritetinė sritis – bendras įvairių valdžios lygmenų atsakas

56 Dėl krizės masto ir daugialypiškumo visų lygmenų (nacionalinio ir subnacionalinio) vyriausybės buvo priverstos veikti neaiškios situacijos sąlygomis ir susiduriant su sunkiais kompromisais tarp sveikatos, ekonominių ir socialinių poreikių. Sprendimų dėl prevencijos ir izoliavimo priemonių priėmimo skubos tvarka neišvengiamai padidino riziką vyriausybės veiksmų ekonomiškumui, efektyvumui ir veiksmingumui bei ankstesnių taisyklių ir procedūrų pažeidimams.

57 Rumunijos AAI atliko viešųjų išteklių valdymo visos valdžios lygmenimis auditą, o Portugalijos AAI išnagrinėjo COVID-19 priemonių poveikį vietos lygmeniu.

Visi valdžios lygmenys

Rumunija –
Curtea de Conturi a Romaniei

Viešųjų išteklių valdymas ekstremaliosios situacijos metu

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuoroda
2020 m. rugpjūčio 11 d.	Atitikties auditas	Kovo–birželio mėn.	RO

Ką mes įvertinome ir kodėl

Pasaulinė COVID-19 pandemija sukėlė pasaulyje krizę. Rumunija nebuvo išimtis ir siekė valdyti padėtį naudodama nuosavus išteklius ir patirtį.

Atsižvelgdamas į epidemiologinės padėties raidą, 2020 m. kovo mėn. Rumunijos prezidentas priėmė du *nutarimus, kuriais visoje šalyje buvo nustatyta ir taikoma ekstremalioji situacija*. Abiem nutarimais nustatytos naujos tam tikrų valdžios institucijų ir institucijų pareigos ir užduotys, dėl kurių buvo įsipareigota skirti papildomas viešųjų lėšų išlaidas, kad būtų užkirstas kelias COVID-19 plitimui ir su juo kovojama taikant biudžeto pataisas.

Šiomis aplinkybėmis Rumunijos parlamentas nusprendė, kad ne vėliau kaip per 60 dienų nuo ekstremaliosios situacijos pabaigos turėtume atlikti viešųjų išteklių valdymo auditą ir pateikti ataskaitą su nustatytais faktais, išvadamis ir pasiūlymais.

Ką mes nustatėme

Parlamento sprendimas reiškė, kad turėjome pakoreguoti savo metinę darbo programą. Pagal 2020 m. gegužės–liepos mėn. Plenumo patvirtintą audito užduočių kalendorių į programą buvo įtraukti ir atlikti 949 atitikties auditai. Iš jų 284 įsipareigojimai atlikti centrinės valdžios lygmeniu, o 665 – vietos valdžios lygmeniu.

Audituotos įmonės buvo atrinktos remiantis sumomis, kurios buvo skirtos iš centrinių ir vietos biudžetų nepaprastajai padėčiai valdyti. Tai valdžios institucijos, kurios gavo pinigų ir atliko svarbius pirkimus, taip pat tos, kurioms buvo paskirta papildoma atsakomybė ir pareigos.

Su šiais įsipareigojimais susijusių specialiąją ataskaitą sudaro du pagrindiniai skyriai: vietos valdžia ir centrinė valdžia.

Kiekviename skirsnyje ataskaitoje pristatomos valdžios institucijų pareigos ir užduotys, susijusios su pandemijos prevencija ir kova su ja, taip pat išvados dėl tuo tikslu naudojamų išteklių valdymo, sugrupuotos pagal tokias sritis kaip sveikatos priežiūros sistema, ekonominė parama, užimtumas ir socialinė apsauga, taip pat bendros COVID-19 pandemijos plitimo ribojimo ir kontrolės priemonės.

Ataskaitoje nagrinėjamu laikotarpiu Rumunija pritarė tam, kad biudžeto pajamos būtų sumažintos įvairiomis fiskalinėmis priemonėmis ir sumažinta pajamas duodanti ekonominė veikla. Ekonominė intervencija buvo viešųjų išteklių telkimas gamybinei veiklai remti ir išskirtinės išlaidos kovai su pandemija ir ekonominiam sukrėtimui sušvelninti.

Audituotų išlaidų dydis skyrėsi priklausomai nuo srities, o pagrindinės išlaidų kategorijos yra šios:

- viešiesiems pirkimams skirti teisiniai įsipareigojimai ekstremaliosios situacijos metu – apie 209,6 milijonai eurų;
- medicininės pagalbos / skubios medicinos pagalbos atsargos – apie 54,43 milijonai eurų;
- užimtumas ir socialinė apsauga / išlaidos, patirtos įvedus karantiną – apie 754,12 milijonų eurų;
- vietos valdžios išlaidos – karantino išlaidų kompensavimas – apie 26,67 milijonai eurų.

Auditai atskleidė tam tikrų pažeidimų, dauguma iš jų buvo susiję su teisės aktų taikymu ekstremaliosios situacijos metu. Taigi:

- kartais buvo nesilaikoma viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo principų (nediskriminavimo ir vienodo požiūrio į ūkio subjektus, skaidrumo sudarant sutartis ir t. t.).
- Ekstremaliųjų situacijų atveju nebuvo sukurta ar įgyvendinta jokių operacinių ar sisteminių procedūrų.
- Nebuvo griežtai laikomasi konkrečių teisės aktų, ypač susijusių su teisėmis į darbo užmokestį.

- Kai kuriais atvejais, perkant vaistus, medicinos reikmenis ir įrangą, teisiųjų reikalavimų nebuvo laikomasi dėl rinkos trūkumo arba dėl išpūstų rinkos kainų, dėl kurių viešieji pirkimai viršijo apskaičiuotąją vertę.
- Papildomose teisės nuostatose numatytiems ypatingiems atvejams nebuvo sudaryta jokių rezervų, todėl jie buvo mažesni nei teisiškai reikalaujama ir t. t.
- Skubios medicininės atsargos nebuvo sukauptos per pradinį viešųjų pirkimų terminus.

Kokias išvadas padarėme

Pabrėžėme, kad apskritai viešosios lėšos, naudojamos COVID-19 pandemijos prevencijai ir kontrolei, buvo valdomos laikantis ekstremaliosios situacijos teisės aktuose nustatytų tikslų ir įsipareigojimų.

Valdžios institucijos iš esmės vykdė joms patikėtas pareigas, kad galėtų įveikti tebesitęsiantį uždavinį imtis išimtinių priemonių susidarius ekstremaliajai situacijai, tačiau privalėjo laikytis savo veiklą reguliuojančios teisinės sistemos. Rimtų klaidų nebuvo, nors kai kurios problemos buvo išspręstos „eigoje“.

Ateityje svarstoma galimybė parengti reagavimo į krizę metodus tokius, kaip:

- nacionalinio veiksmų plano, aiškiai reglamentuojančio veiklą ir procedūrinius veiksmus, kurių reikia laikytis ekstremaliosiose situacijose parengimas / išplėtimas;
- teisės aktų, susijusių su viešaisiais pirkimais ekstremaliosiose situacijose parengimas / pakeitimas / išplėtimas;
- neatidėliotinių veiksmų ir finansavimo procedūrų nustatymas siekiant racionalizuoti komunikaciją;
- kurti ir įgyvendinti schemas, kuriomis būtų motyvuojamas personalas, tiesiogiai dalyvaujantis svarbiausioje veikloje ekstremaliosios situacijos / pavojaus metu.

Vietos valdžia

Portugalija –
Tribunal de Contas

Žemyninės Portugalijos vietos valdžios institucijų priimtų COVID-19 priemonių poveikis

Paskelbta	Audito tipas	Apimtas laikotarpis	Nuoroda
2020 m. gruodžio 18 d.	Apžvalga	Kovo–rugsėjo mėn.	PT

Ką mes įvertinome ir kodėl

COVID-19 padarė didelį ekonominį, socialinį ir finansinį poveikį Portugalijos visuomenei ir vietos valdžios institucijoms, ypač savivaldybėms, kurios atliko svarbų vaidmenį švelninant krizės padarinius, nes jos yra priešakyje ir turi didelę socialinę ir ekonominę kompetenciją.

Buvo svarbu suprasti savivaldybės intervencijos kontekstą, susijusius finansinius išteklius ir jų panaudojimą. Mes siekėme:

- analizuoti išimtinės laikinas teisėkūros priemones, kuriomis siekiama įgalinti savivaldybes spręsti socialinio ir ekonominio pandemijos poveikio problemas, nustatant priemonių, naudojamų siekiant patenkinti tiek gyventojų, tiek socialinę ir ekonominę paramą teikiančių vietos įstaigų poreikius, rūšis;
- kiekybiškai įvertinti savivaldybių veiklos išlaidas, analizuoti jų pasiskirstymą Portugalijos žemyninėje teritorijoje ir nustatyti ryšį tarp išlaidų ir užsikrėtimo atvejų paplitimo;
- patikrinti, kaip priemonės atsispindėjo viešuosiuose pirkimuose, analizuojant sutartis, susijusias su kova su pandemijos padariniais.

Ką mes nustatėme

Siekiant skatinti ir užtikrinti vietos valdžios institucijų reagavimo pajėgumus pandemijos sąlygomis, buvo patvirtintos išimtinės laikinos finansinės priemonės. Tarp jų – savivaldybių pajamų didinimas, savivaldybių kreditų ir skolų sistemos lankstumas, pagalbos pažeidžiamiesiems asmenims priemonių priėmimas, socialinė parama ir išimtys.

Savivaldybėms, kurių skola didesnė ir kurioms taikomi finansinio koregavimo planai, buvo leista sustabdyti sutartines nuostatas, kuriomis ribojama galimybė siūlyti mokesčių lengvatas ir atleidimus nuo mokesčių, nustatyti kainas sanitarijos, vandens ir atliekų sektoriuose ir nustatyti naujas kainas ir mokesčius, laikymąsi. Galimybė vėl suteikti šią naudą piliečiams turi didelį socialinį poveikį.

Savivaldybės įgyvendino įvairias priemones ir planus, o tai reiškė, kad padidėjo išlaidos, pavyzdžiui, teikiant paramą šeimoms ir įmonėms arba nemokamai platinant prekes ar teikiant paslaugas, ir sumažėjo pajamos, suteikiant išimtis ir sumažinant mokesčius bei kainas.

Dauguma savivaldybių savo priemones skelbia savo interneto svetainėse, tačiau tik nedaugelis pateikia įgyvendinimo duomenis. Daugelis nusprendė padidinti savivaldybių skubiosios pagalbos fondus, kad būtų sumažintas socialinis pandemijos poveikis arba netgi sukurtos lėšos, skirtos konkrečiai COVID-19 padariniams.

Siekiant parodyti tikslų ir gavėjų įvairovę, žemiau pateikta keletas labiausiai paplitusių priemonių:

- asmeninių apsaugos priemonių platinimas;
- savivaldybių valdomų gyvenamųjų ar komercinių patalpų nuomos mokesčio netaikymas ir sumažinimas;
- atleidimas nuo vandens, sanitarijos ir atliekų tarifų ir jų sumažinimas;
- kompiuterių ir kompiuterinės įrangos skyrimas arba skolinimas studentams;
- patiekalų ir maisto paskirstymas studentams ir žmonėms, kuriems jo reikia;
- testų, susijusių su COVID-19, teikimas arba finansavimas;
- finansinė ir logistinė parama privačioms socialinės gerovės organizacijoms;
- psichologinės pagalbos linijos;
- parama vaistų pirkimui;
- informuotumo didinimo kampanijos;
- parama vietos įmonėms ir restoranams;
- parama viešojo transporto naudojimui.

Kokias išvadas padarėme

Padarėme išvadą, kad vietos valdžios institucijos atliko labai svarbų vaidmenį įgyvendinant priemones, kuriomis siekiama sušvelninti pandemijos poveikį, ir nustatė daugiakryptį požiūrį, kuris būtų naudingas šeimoms, įmonėms ir organizacijoms.

Remiantis turimais daliniais duomenimis, nuo 2020 m. kovo mėn. iki rugsėjo mėn. pabaigos išlaidos sudarė daugiau nei 166 milijonus eurų. Išlaidos apėmė prekių ir paslaugų (ypač asmeninių apsaugos priemonių) pirkimą, einamuosius pervedimus (parama šeimoms ir ne pelno siekiančioms organizacijoms), personalo išlaidas ir gamybos priemonių pirkimą. Per šį laikotarpį vietos valdžios institucijos sudarė 5 529 sutartis dėl su pandemija susijusių prekių ir paslaugų pirkimo (83,2 milijonai eurų).

Prekių pirkimo sutartys daugiausia susijusios su medicinos įranga ir aparatais (pavyzdžiui, dirbtinės plaučių ventilacijos aparatais, COVID-19 testais ir dezinfekavimo priemonėmis), saugos ir apsaugos priemonėmis (pavyzdžiui, kaukėmis, skydeliais, pirštinėmis), kompiuteriais ir kompiuterine įranga (nuotoliniam darbui ir nuotoliniam mokymuisi), maisto produktais ir valymo, dezinfekavimo ir higienos priemonėmis. Paslaugos apima testavimą, stebėseną, valymą ir dezinfekavimą, maitinimą, apgyvendinimą ir kompiuterinės įrangos nuomą.

Priedas. Visas ES AAI 2020 m. su COVID-19 susijusių publikacijų sąrašas

Belgija

2020 m. socialinės apsaugos knygos III tomas. COVID-19 sveikatos krizės poveikis socialinės apsaugos įplaukoms ir išlaidoms. Biudžeto analizė, paskelbta 2020 m. rugsėjo 16 d.

FR NL

177-asis bendrasis pranešimas. III dalis. Federalinės valstybės bendrosios administracijos bendroji sąskaita. Biudžeto analizė, paskelbta 2020 m. spalio 28 d.

FR NL

Pastabų dėl Flandrijos vyriausybės 2020 m. antrojo patikslinto biudžeto projekto ir dėl Flandrijos vyriausybės 2021 m. biudžeto 2 priedas. Biudžeto analizė, paskelbta 2020 m. lapkričio 20 d.

NL

Vyriausybės sutartis dėl COVID-19 kontaktų atsekimo. Atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. lapkričio 25 d.

NL

Kipras

Su COVID-19 pandemija susijusių konkursų auditas. Atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. spalio 13 d.

EL

Vokietija

Faktų suvestinė apie 2020 m. papildomą biudžetą, skirtą Vokietijos parlamento Biudžeto komitetui. Veiklos ir atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. kovo 27 d.

DE

Specialiosios paskirties ataskaita dėl Vokietijos parlamento Biudžeto komiteto viešo klausymo, kuriame svarstomas antrasis 2020 m. papildomas biudžetas. Veiklos rezultatų ir atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. birželio 29 d.

DE

[Santrauka](#)

Patariamoji ataskaita dėl *Deutsche Bahn* suteiktų kapitalo dotacijų („*Deutsche Bahn* siūlomų COVID-19 dotacijų geresnio valdymo poreikis“): skirta Vokietijos parlamento Biudžeto komitetui. Veiklos ir atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. spalio 5 d.

DE

Patariamoji ataskaita dėl COVID-19 pandemijos poveikio privalomojo sveikatos draudimo sistemai, skirta Vokietijos parlamento Biudžeto komitetui. Veiklos rezultatų / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. lapkričio 13 d.

DE

Patariamoji ataskaita dėl pinigų. Vyriausybė siekia sumažinti sukčiavimo riziką. Vokietijos parlamento biudžeto komitetui skirta ataskaita. Veiklos / atitikties auditas, paskelbta 2020 m. lapkričio 11 d.

DE

[Santrauka](#)

Patariamoji ataskaita dėl *Deutsche Bahn* grupės finansavimo poreikių, susijusių su COVID-19, ir su federaliniu valdymu susijusių pajėgumų, skirta Vokietijos parlamento Biudžeto komitetui. Veiklos rezultatų ir atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. lapkričio 24 d.

DE

Latvija

COVID-19 krizė ir kompetentingų institucijų pranešimai dėl viešųjų pirkimų, siekiant apriboti COVID-19 protrūkį, ir dėl prekių atitikties vertinimo nukrypimų. Situacijos analizės ataskaita, paskelbta 2020 m. liepos 20 d.

LV

Priedas. Visas ES AAI 2020 m. su COVID-19 susijusių publikacijų sąrašas

94

Asmeninių apsaugos priemonių (apsauginių veido kaukių ir respiratorių) pristatymo procesas sveikatos sektoriuje, finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. liepos 20 d.

LV [Santrauka](#)

Gynybos ministerijos sukurta viešųjų pirkimų sistema ir ekstremaliosios situacijos metu vykdomi viešieji pirkimai, siekiant apriboti COVID-19 plitimą, finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. rugpjūčio 17 d.

LV [Santrauka](#)

Vidaus reikalų ministerijai skirtų papildomų lėšų naudojimas asmeninių apsaugos ir dezinfekavimo priemonių pirkimui, finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. rugsėjo 2 d.

LV [Santrauka](#)

Teisingumo ministerijai skirtų lėšų panaudojimas Latvijos prisiekusių notarų tarybai, finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. rugsėjo 11 d.

LV

Teisingumo ministerijai skirtų lėšų panaudojimas išmokoms krizės atveju mokėti religinių sąjungų dvasininkams ir ministerijoms (bažnyčios), finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. rugsėjo 29 d.

LV

Nuotolinis mokymasis kritinėje situacijoje, finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. rugsėjo 30 d.

LV [Santrauka](#)

Papildomas finansavimas premijoms vidaus reikalų pareigūnams, tiesiogiai dalyvaujantiems kovojant su COVID-19 plitimu, naudoti. Finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. spalio 14 d.

LV [Santrauka](#)

Priedas. Visas ES AAI 2020 m. su COVID-19 susijusių publikacijų sąrašas

95

Gerovės ministerijai skirtų lėšų panaudojimas išmokant išmokas už kiekvieną išlaikomą vaiką, už praleistą laiką ir prastovos laiką, taip pat priedas prie jos mokėjimo.

Finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. lapkričio 26 d.

LV

Socialinės apsaugos ministerijai skirtų lėšų panaudojimas toliau mokant vaiko priežiūros išmokas, vienkartinės priemokas valstybinei išmokai šeimai, skirtą vaikui su negalia mokėti ir vaikų priežiūros išmokų dydžiui padidinti. Finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. lapkričio 26 d.

LV

[Santrauka](#)

Finansų ministerijai skirtų lėšų panaudojimas prastovos išmokai išmokėti. Finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. lapkričio 26 d.

LV

[Santrauka](#)

Teisingumo ministerijos finansavimo, skirto kalėjimų administracijos darbuotojams, tiesiogiai susijusiems su COVID-19 plitimo apribojimu, naudojimas. Finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. gruodžio 14 d.

LV

[Santrauka](#)

Valstybės biudžeto programos „Nenumatytiems atvejams skirti fondai“ lėšų skyrimas ir naudojimas žiniasklaidos paramai COVID-19 krizės padariniams sušvelninti. Finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. gruodžio 22 d.

LV

[Santrauka](#)

Ar iš valstybės biudžeto programos „Nenumatytiems fondams“ lėšų, skirtų remonto darbams ligoninėse, prašoma metinio biudžeto nenumatytoms ir neplanuotoms reikmėms patenkinti? Finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. gruodžio 22 d.

LV

Lėšų, skirtų elektroninei žiniasklaidai dėl COVID-19 krizės, naudojimas. Finansinis / atitikties auditas, 2020 m. gruodžio 22 d.

LV

[Santrauka](#)

Priedas. Visas ES AAI 2020 m. su COVID-19 susijusių publikacijų sąrašas

96

Lietuva

Asmenų su negalia socialinė integracija, veiklos auditas, paskelbtas 2020 m. rugsėjo 7 d.

LT

Santrauka

Ar pokyčiai švietime lemia geresnius mokinių pasiekimus? Veiklos auditas, paskelbtas 2020 m. rugsėjo 14 d.

LT

Santrauka

COVID-19 krizės ir ekstremalios situacijos valdymas, vertinimo ataskaita, paskelbta 2020 m. lapkričio 30 d.

LT

Santrauka

Kelių infrastruktūros valdymas, veiklos auditas, paskelbtas 2020 m. gruodžio 1 d.

LT

Santrauka

Nyderlandai

Koronaviruso tyrimas: kas atsitiko pavasarį? Tyrimas, paskelbtas 2020 m. rugsėjo 23 d.

NL

Santrauka

Piktnaudžiavimo rizika ir netinkamas naudojimasis darbo išlaikymo schema DABAR, tyrimas, paskelbtas 2020 m. rugsėjo 23 d.

NL

Dėmesys nuotoliniam darbui, tyrimas, paskelbtas 2020 m. lapkričio 2 d.

NL

EN

Individuali parama įmonėms COVID-19 krizės metu, veiklos auditas, paskelbtas 2020 m. lapkričio 12 d.

NL

Santrauka

COVID-19 krizė. Laidavimo ir paskolų viešiesiems finansams rizika. Finansinis / atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. lapkričio 25 d.

NL

Santrauka

Portugalija

Viešųjų išteklių naudojimo ekstremaliųjų situacijų (COVID-19) valdymo srityje rizika, analizė, paskelbta 2020 m. birželio 1 d.

PT

Neatidėliotinos priemonės ir fiskalinis vykdymas per pirmuosius 3 mėnesius, peržiūra, paskelbta 2020 m. liepos 16 d.

PT

Viešieji pirkimai, kuriems taikomos išimtinės procedūros COVID-19 krizės metu, apžvalga, paskelbta 2020 m. liepos 21 d.

PT

COVID-19 poveikis nacionalinės sveikatos priežiūros sistemos veiklai ir galimybėms naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, apžvalga, paskelbta 2020 m. spalio 15 d.

PT

Nacionalinio veiksmų plano, finansuojamo iš Europos pagalbos labiausiai skurstantiems asmenims fondo, vykdymas (įskaitant COVID-19 krizės poveikio šiame plane numatytai pagalbai maistu analizę), veiklos auditas, paskelbtas 2020 m. spalio 23 d.

PT

Žemyninės Portugalijos vietos valdžios institucijų priimtų COVID-19 priemonių poveikis, apžvalga, paskelbta 2020 m. gruodžio 18 d.

PT

Rumunija

Viešųjų išteklių valdymas ekstremaliosios situacijos metu, atitikties auditas, paskelbtas 2020 m. rugpjūčio 11 d.

RO

Slovakija

Valstybės materialinių rezervų valdymas kritinėse situacijose, veiklos auditas, paskelbtas 2020 m. gruodžio 21 d.

SK

Švedija

Fiskalinės politikos sistema. Kaip vyriausybė ją įgyvendino 2020 m., veiklos auditas, paskelbtas 2020 m. gruodžio 17 d.

SV

Santrauka

Audito Rūmai

Audito Rūmų nuomonė Nr. 3/2020 dėl ES reglamento dėl Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšų naudojimo reaguojant į COVID-19 protrūkį dalinio pakeitimo, paskelbta 2020 m. balandžio 15 d.

Oficialiosios ES kalbos

Nuomonė Nr. 4/2020 dėl siūlomo REACT-EU reglamento ir Bendrųjų nuostatų reglamento, kuriuo reglamentuojami ESI fondai, paskelbta 2020 m. liepos 14 d.

Oficialiosios ES kalbos

Nuomonė Nr. 6/2020 dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, paskelbta 2020 m. rugsėjo 9 d.

Oficialiosios ES kalbos

Apžvalga Nr. 06/2020 ES ekonominės politikos atsako į COVID-19 krizę rizikos, iššūkių ir galimybių, paskelbta 2020 m. gruodžio 9 d.

Oficialiosios ES kalbos

Santrumpos

AAI: aukščiausiosios audito institucijos

AAP: asmeninės apsaugos priemonės

ASMR: valstybinių žaliavų rezervų administravimas (Slovakija)

BVP: bendrasis vidaus produktas

CRII: Atsako į koronaviruso grėsmę investicijų iniciatyva

DFP: daugiametė finansinė programa.

EBPO: Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

ECDC: Europos ligų prevencijos ir kontrolės centras

EIB: Europos investicijų bankas

EMA: Europos vaistų agentūra

EMM: elektroninės žiniasklaidos priemonės

ESI fondai: Europos struktūriniai ir investicijų fondai

EUROSAI: Europos aukščiausiųjų audito institucijų organizacija

GBP: Švedijos krona

ICU: intensyviosios terapijos skyrius

IRT: informacinės ir ryšių technologijos

MVĮ: mažos ir vidutinės įmonės

NEMMC: Nacionalinė elektroninės žiniasklaidos taryba (Latvija)

NGEU: Priemonė „NextGenerationEU“

PPD: Pirkimų ir viešųjų pirkimų direktoratas (Kipras)

PSO: Pasaulio sveikatos organizacija

PTO: Jungtinių Tautų Pasaulio turizmo organizacija

PVM: pridėtinės vertės mokestis

REACT-EU: Sanglaudai ir Europos teritorijoms skirta ekonomikos gaivinimo pagalba

RRF: Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė

SARS: sunkus ūmus respiracinis sindromas

SESV: Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo

SIF: Visuomenės integracijos fondas (Latvija)

SPP: skubios paramos priemonė

SPPP: Specialioji pandemine pirkimo programa

SRS: Valstybinė pajamų tarnyba (Latvija)

SURE: Europos laikinos paramos priemonė nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos mažinti

Terminų žodynis

„Horizontas 2020“: ES mokslinių tyrimų ir inovacijų programa 2014–2020 metų laikotarpiui.

Asmeninės apsaugos priemonės (AAP): tokios priemonės kaip veido kaukės, pirštinės ir akių apsaugos priemonės, skirtos apsaugoti naudotoją nuo pavojaus sveikatai ar rizikos saugai.

Automatinė stabilizavimo priemonė: fiskalinės politikos komponentas, kuris kompensuoja ekonominės veiklos svyravimus be tiesioginio politikos formuotojų įsikišimo.

Daugiametė finansinė programa: ES išlaidų planas, kuriame, paprastai septyneriems metams, nustatomi prioritetai (grindžiami politikos tikslais) ir viršutinės ribos. Tai struktūra, pagal kurią sudaromi metiniai ES biudžetai, taip ribojant išlaidas kiekvienai kategorijai. Dabartinė DFP apima 2021–2027 m.

Dezinformacija: melagingos arba klaidinančios informacijos pateikimas siekiant apgauti.

E. sveikatos priežiūra: informacinių ir ryšių technologijų taikymas visose funkcijose, kurios turi įtakos sveikatos sektoriui.

Europos semestras: metinis ciklas, kaip ES valstybių narių ekonominės politikos koordinavimo ir pažangos stebėjimo sistema.

Europos struktūriniai ir investicijų fondai: penki pagrindiniai ES fondai, kurių bendromis lėšomis remiama ekonominė plėtra visoje ES. Tai – Europos regioninės plėtros fondas, Europos socialinis fondas, Sanglaudos fondas, Europos žemės ūkio fondas kaimo plėtrai ir Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondas.

Finansinė parama: ES finansinė parama, teikiama finansinių sunkumų patiriančioms valstybėms narėms siekiant atkurti jų makroekonominį ir finansinį patikimumą ir užtikrinti, kad jos galėtų įvykdyti savo viešojo sektoriaus arba mokėjimų balanso įsipareigojimus.

Izoliacija: asmenų judėjimo tam tikroje erdvėje (namuose arba mieste, regione ar šalyje) apribojimas siekiant užkirsti kelią infekcinės ligos sukėlėjo plitimui pandemijos metu arba jį sulėtinti.

Mokesčių atidėjimas: leidimas vėluoti sumokėti mokestinį įsipareigojimą iki būsimo momento.

Nemokamų atostogų schema: laikina iniciatyva, kuria darbdaviams suteikiama galimybė gauti finansinę paramą už darbuotojams mokamus atlyginimus laikotarpiu, kai dėl ypatingų aplinkybių, pavyzdžiui, pandemijos ar krizės, jie negali dirbti.

Pandemija: infekcinės ligos protrūkis visame pasaulyje arba labai didelėje teritorijoje.

Sanglaudos politika: ES politika, kurios tikslas – mažinti regionų ir valstybių narių ekonominius ir socialinius skirtumus, skatinant darbo vietų kūrimą, verslo konkurencingumą, ekonomikos augimą, darnų vystymąsi ir tarpvalstybinį bei tarpregioninį bendradarbiavimą.

Saugaus atstumo laikymasis: priemonių rinkinys, skirtas sumažinti infekcinės ligos plitimą, kiek įmanoma sumažinant kontaktą su kitais.

Skaitmenizavimas: perėjimas prie skaitmeninių technologijų ir suskaitmenintos informacijos įtraukimo ir naudojimo, kad procesai ir užduotys taptų paprastesnės, greitesnės, veiksmingesnės / ekonomiškesnės.

Valstybės pagalba: tarifinės pozicijos tiesioginė ar netiesioginė valstybės parama įmonei ar organizacijai, jai suteikiant pranašumą, palyginti su jos konkurentais.

Kaip susisiekti su ES

Asmeniškai

Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai Europe Direct informacijos centrų. Artimiausio centro adresą rasite svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Telefonu arba el. Paštu

Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:
— nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokesť),
— šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696 arba
— elektroniniu paštu svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Kaip rasti informacijos apie ES

Internetas

Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje *Europa* (https://europa.eu/european-union/index_lt)

ES leidiniai

Nemokamų ir mokamų ES leidinių galite atsisiųsti arba užsisakyti <https://publications.europa.eu/lt/publications>. Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į Europe Direct arba į vietos informacijos centrą (žr. https://europa.eu/european-union/contact_lt).

ES teisė ir susiję dokumentai

Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1952 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje *EUR-Lex* (<https://eur-lex.europa.eu>)

ES atvirieji duomenys

ES atvirųjų duomenų portale (<http://data.europa.eu/euodp/lt>) galima susipažinti su ES duomenų rinkiniais. Duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais.

